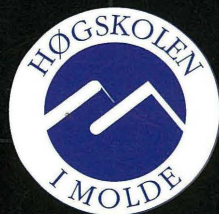

STUDIEHÅNDBOK.....

98/99

Forord eller Viktig Melding!

*“Jo tommere et menneskes
hode er, jo mindre føler det
trang til å bli fylt med noe.”*
Dostojevskij

Kjære student!

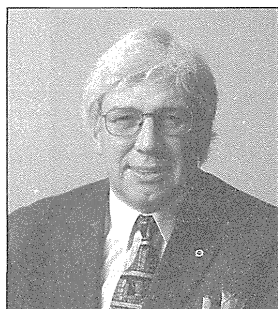
Denne boken er ikke pensum. Du bør likevel lese den som om den er kjernepensum. Den inneholder oversikt over studietilbudene med beskrivelse av de enkelte kurs. Men like viktig er det at studiehåndboken inneholder de regler som du må kjenne til som student ved Høgskolen i Molde. Det er ditt eget ansvar at du tilegner deg den informasjon Studiehåndboken gir.

Studiene ved høyskolen er under stadig utvikling og revisjon. De tilbudene som er omtalt i håndboken vil derfor kunne bli endret i løpet av studieåret. Slike endringer kunngjøres bl.a. ved oppslag. Kunngjøringer ved oppslag er å regne som om de er gitt deg personlig.

Igjen:

Studér denne boken grundig! Følg med på oppslagstavlene!

Start studiene! Men glem ikke å leve, husk at i det lange løp er vi alle døde!

Lykke til!

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'A' and 'R' followed by a period.

Anders Dedekam jr
rektor

STUDIEHÅNDBOK 1998-99

HØGSKOLEN I MOLDE

Postadresse:	Postboks 308, 6401 Molde
Administrasjon:	Britveien 2, 6400 Molde
Studentsamskipnad:	Britveien 2, 6400 Molde
Undervisning:	Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag: Britveien 2, 6400 Molde Avdeling for Helsefag: Glomstuveien 33, 6400 Molde
Telefon:	71 21 40 00
Telefax:	71 21 41 00
Internett-adresse:	http://www.hiMolde.no/

Omslag:	Grafia A/S
Layout:	Adm. ved Høgskolen i Molde
Foto:	Audun Solli m. fl.
Trykk:	EKH trykk, Molde

HØGSKOLEN I MOLDE	4
YRKES- OG STUDIEKOMPETANSE	6
STUDIER I UTLANDET	7
Under studietiden i Molde	7
Studier ute etter endt studium i Molde.....	11
Leonardo - jobbpraksis i utenlandsk bedrift.....	12
Engelskspråklig studieprogram for utenlandske studenter	13
STUDIEFASILITETER	14
Bibliotek	14
Lesesaler	15
IT-senteret.....	16
STUDIENE VED HØGSKOLEN I MOLDE	17
INFORMATIKKSTUDIET	22
Systemutvikling (Høgskolekandidatstudium).....	24
IT-administrasjon (Høgskolekandidatstudium).....	26
Informasjonsbehandling med økonomi (Høgskolekandidatstudium).....	28
Cand.mag.-grad i informatikk/matematikk.....	30
Cand.mag.-grad i informatikk/logistikk	32
Påbyggingsstudium i informatikk for økonomi og administrasjon	34
Cand.scient.-retning i informatikk/logistikk, et samarbeid mellom Høgskolen i Molde og Universitetet i Bergen	35
1-årig studium i matematikk (grunnfag).....	36
STUDIER INNEN TRANSPORTØKONOMI OG LOGISTIKK	38
Cand.mag.-kombinasjoner og videre studier.....	38
3-årig studium i transportøkonomi og logistikk	41
2-årig studium i transportøkonomi og logistikk	44
1-årig påbyggingsstudium i transportøkonomi.....	46
1-årig påbyggingsstudium i logistikkledelse	48
1-årig påbyggingsstudium i logistikkssystemer	50
1-årig studium i innkjøpsøkonomi	52
ØKONOMISK-ADMINISTRATIVE STUDIER	54
2-årig studium i økonomi og administrasjon.....	56
1-årig påbyggingsstudium i revisjon.....	59
1-årig påbyggingsstudium i bedriftsøkonomisk analyse.....	61
1-årig studium i bedriftsøkonomi.....	64
Grunnfag i samfunnsøkonomi	66
2-årig studium i akvakultur og økonomi	67
STUDIER INNEN SAMFUNNSFAG	70
Statsvitenskap grunnfag	72
Mellomfag i statsvitenskap/offentlig administrasjon.....	74

1/2-årig studium i personalforvaltning og ledelse	76
Examen philosophicum	77
STUDIER VED AVDELING FOR HELSEFAG	78
3-årig grunnutdanning i sykepleie	78
3-årig grunnutdanning i vernepleie	86
VIDEREUTDANNING	92
Videreutdanning i psykisk helsearbeid.....	92
1-årig tverrfaglig videreutdanning i eldreomsorg.....	93
KURSOVERSIKT	96
Administrative fag.....	97
Akvakulturfag	101
Bedriftsøkonomiske fag	108
Informatikkfag	121
Juridiske fag	135
Logistikkfag	140
Matematiske fag	151
Revisjonsfag.....	157
Språk	161
Statsvitenskapelige fag	165
Samfunnsøkonomiske fag	171
Transportfag.....	175
REGLEMENT OG RETNINGSLINJER	183
Forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universitet og høgskoler.....	183
Midlertidig forskrift om opptak til grunnutdanninger ved statlige høgskoler.....	186
Retningslinjer for opptak av privatister/deltidsstudenter.....	191
Forskrift om eksamen ved Høgskolen i Molde	192
Prosedyre for klage over karakterfastsetting ved eksamen.....	198
Retninglinjer ved søknad om å fravike studieplanen ved Avdeling ØIS.....	199
Reglement om tildeling av graden Candidata/Candidatus Magisterii ved regionale høgskoler.....	200
STUDENTVELFERD	202
Studentorganisasjonen	202
Studentersamfunnet i Molde	206
Studentsamskipnaden	206
Statens lånekasse for utdanning	208
REGISTER, FAGOMRÅDER	210
Alfabetisk kursregister	214

HØGSKOLEN I MOLDE

Høgskolen i Molde er bygd opp med en struktur der styret er det øverste beslutningsorgan. Styret har ansvaret for den faglige virksomheten innen utdanning og forskning. Styret er sammensatt av valgte representanter blant de ansatte og studentene, samt eksterne representanter oppnevnt av departementet.

Høgskolen i Molde har to avdelinger: Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag (ØIS) og Avdeling for helsefag (HF).

Den største avdelingen (ØIS) er inndelt i tre institutt i samsvar med de tre fagområdene økonomi, informatikk og samfunnsfag.

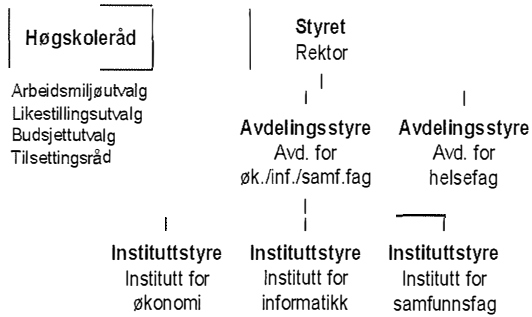
Avdelingene og instituttene blir ledet av valgte organ der studentene har sine representanter. Studentene er ellers representert i råd og utvalg som arbeider med faglige spørsmål.

Den faglige leder for høgskolen er rektor som blir valgt av tilsatte og studenter.

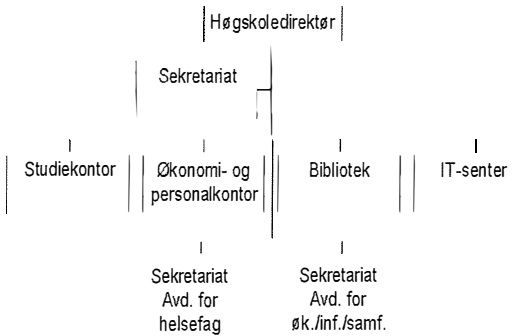
Den administrative leder er høgskoledirektøren.

Organisasjonskartet nedenfor viser styrings- og administrasjonsstrukturen ved høgskolen. Studieavdelingen arbeider med sentrale områder for studentene, som fagpåmelding, eksamen og studieveiledning.

Faglig organisering og styringsorgan

Administrasjon

YRKES- OG STUDIEKOMPETANSE

Studiene ved Høgskolen i Molde gir både studie- og yrkeskompetanse. Høgskolen tilbyr studier fra 1 til 4 års varighet.

De flerårige studiene kan stå som selvstendige utdanninger rettet inn mot spesielle yrker.

Samtlige studier ved høgskolen kan benyttes som grunnlag for videre studier ved andre høgskoler og universitet både i Norge og i utlandet.

Under omtalen av de ulike studier finner man nærmere orientering om hvilke studie- og yrkeskompetanse de enkelte studier gir.

Cand.mag.-grad ved Høgskolen i Molde

Cand.mag.-graden kan tildeles på grunnlag av eksamener og prøver fra universiteter og høgskoler. Oppnådd cand.mag.-grad gir uttelling ved tilsetning i mange ulike yrker, og kan også ha lønnsmessig betydning.

Normert studietid for Cand.mag.-graden er fire år. Graden må inneholde ett studium/fag av minst 1 års varighet, og et annet studium/fag av minst 1 1/2 års varighet. Minste selvstendige enhet må være på minst 1/2 år. Vi viser ellers til cand.mag.-reglementet bak i studiehandboka.

Ulike studier kan kombineres i en cand.mag.-grad., men studier med delvis samme innhold kan ikke gi full uttelling i graden.

Alle studier ved Høgskolen i Molde kan inngå som en del av cand.mag.-graden. Alle studier med unntak av grunnutdanningene i sykepleie og vernepleie teller fullt ut etter den varighet studiet har. Disse studiene gir på grunn av innlagt praksis i studiet bare 2 års uttelling i en cand.mag.-grad. Det er imidlertid kommet forslag på at også disse studiene skal kunne telle fullt ut i cand.mag.-sammenheng. Endelig avgjørelse angående dette vil trolig foreligge i løpet av 1998.

Under omtalen av de ulike studier har vi satt opp en del eksempler på anbefalte studiekombinasjoner fram til en cand.mag.-grad.

Det er imidlertid ingen krav til hvilke typer studier som kan kombineres i en cand.mag.-grad. Studiene kan derfor kombineres ut fra den enkelte students interesser.

STUDIER I UTLANDET

Som student ved Høgskolen i Molde kan du velge å ta deler av utdanningen din i utlandet, både under og etter studietiden i Molde.

Som utvekslingsstudent på ERASMUS og NORDPLUS-programmene vil utdanningen din ute under studietiden bli godkjent som del av den utdanningen du tar i Molde. Med en cand.mag.-grad fra Molde står du sterkt til videre mastergradsstudier i USA, England, Nederland og Spania, med muligheter for mastergrader i økonomi, transport, logistikk, informatikk og statsvitenskap.

Videre informasjon om studier i utlandet får du på Høgskolens internasjonale kontor (rom 172), og på vår egen hjemmeside (<http://www.hiMolde.no>) under tittelen: *Studier i utlandet*. Der vil du også komme rett inn på hjemmesiden til den enkelte samarbeidsinstitusjon i utlandet.

Under studietiden i Molde

ERASMUS/NORDPLUS

Høgskolen har flere utvekslingsavtaler som gir mulighet for å ta ett eller to semestre av studiet i et europeisk land under studietiden i Molde. Gjennom det europeiske utvekslingsprogrammet ERASMUS kan du bytte ut ett semester/ett år av studiet i Molde med et tilsvarende studium ved en av våre samarbeidsinstitusjoner i Vest-Europa. **Studiesemesteret/året ute godkjennes som en del av utdanningen din ved Høgskolen i Molde.** I Norden finnes et tilsvarende utvekslingsprogram under navnet NORDPLUS. Du får ekstra stipend for merutgiftene (reise- og språkopplæring) ved å studere ute i tillegg til vanlig lån og stipend i Lånekassa. NORDPLUS stipendet er litt høyere enn ERASMUS stipendet (ca. Nkr 1000/- pr. mnd.).

Studenter som tar 2-årig studium i økonomi og administrasjon, eller i transport-økonomi, kan få godkjent sitt fjerde semester fra en av våre samarbeidsinstitusjoner. For akvakultur kan man ta ett/flere års videre studier etter avsluttet 2-årig studium i Molde. For sykepleie kan praksisperioden i sjetten semestre tas ved en institusjon utenlands. Både studenter i økonomi, statsvitenskap, informatikk og påbyggingsstudiene i transport og logistikk, kan ta tredje eller fjerde studieår utenlands. **Tredje/fjerde studieåret ute godkjennes som en del av cand.mag.-graden fra Høgskolen i Molde.**

KRITERIER FOR UTVEKSLINGSSTUDENTER

Forutsetningen for å reise ut som ERASMUS/NORDPLUS student er minst ett års studiebakgrunn innen det aktuelle fagområdet. Det er ønskelig med gode gjennomsnittskarakterer i faget, og studenten må vise personlig modenhet og motivasjon for et

studieopphold ute. Studier utenlands krever videre at studenter er godt nok forberedt språklig. På rundt halvparten av våre samarbeidsinstitusjoner foregår undervisningen på landets eget språk, nemlig *tysk* (Frankfurt, Wilhelmshaven, Wismar, Luzern, Zürich), *fransk* (Lyon og Paris), *spansk* (Valencia, Barcelona og Laguna), *italiensk* (Roma, Trento og Bergamo), og *belgisk* (Mercator og Gent). Engelsk er undervisningsspråk i våre mange samarbeidsinstitusjoner i England og Irland (Galway, Cork), i Nederland (Arnhem, Leuwarden) og Belgia (Mercator, Gent), og hos våre NORDPLUS partnere (Mikkeli og Linköping). Studenter som skal studere i land hvor det undervises på engelsk, tysk og spansk har mulighet for å følge Høgskolens egne språkkurs i engelsk, tysk og spansk I om høsten, og spansk II om våren. Studenter som tar egne språkkurs i fransk, italiensk, belgisk, nederlandsk og ungarsk i god tid før avreise, vil få et eget språkstipend fra høgskolens internasjonale kontor.

HØGSKOLENS SAMARBEIDSINSTITUSJONER UTE

For utveksling av studenter **under grunnstudiet inntil cand.mag.-grad** ved Høgskolen i Molde, samarbeider vi gjennom NORDPLUS med institusjoner i hvert av de nordiske land, gjennom SOKRATES/ERASMUS med åtte europeiske land, og gjennom egne bilaterale avtaler med to institusjoner i Sveits, en i Sør-Afrika (Vista University) og en i USA (Washington College). Nedenfor lister vi opp samarbeidsinstitusjonene høgskolen har i de forskjellige land, under hver av de aktuelle fagområdene. NB! Du finner mere informasjon om den enkelte institusjon i utlandet på HSM's hjemmeside (<http://www.hiMolde.no>) under tittelen: *Studier i utlandet*. Der vil du komme rett inn på hjemmesiden til den enkelte samarbeidsinstitusjon i utlandet.

Informatikk:

Utveksling passer best i løpet av andre eller tredje studieår, under forutsetning av at studiet utenlands mest mulig tilsvare kursinnholdet i det aktuelle året man er ute. Velger man å studere ute etter avsluttet 3-årig informatikkstudium, er det viktig at informatikkstudenter allerede under grunnstudiet hjemme tar flere valgfag innen økonomi, for at studiet ute i det fjerde studieår (økonomifag) blir godkjent som del av cand.mag.-graden.

SOKRATES/ERASMUS

University College Cork, *Irland*

Università de Trento, Trento, *Italia*

Università di Bergamo, *Italia*

Universitat Autònoma de Barcelona, *Spania*

Universidad de la Laguna, Tenerife, *Spania*

Universitetet i Växjö, *Sverige*

Fachhochschule Frankfurt, *Tyskland*

Wismar Hogeschool, Tyskland, *Tyskland*
Noordelijke Hogeschool, Leeuwarden, *Nederland*

BILATERAL AVTALE

CERN, Det europeiske laboratoriet for partikkelfysikk, Genève, *Sveits* (informatikk)

Økonomi:

Studenter som tar 2-årig studium i økonomi og administrasjon, eller i transport-økonomi, kan få godkjent sitt fjerde semester utenlands, fra en av de samarbeidende utdanningsinstitusjonene nevnt under. Økonomistudenter som kombinerer grunnstudiet med et påbyggingsstudium i transport eller logistikk, kan også ta tredje eller fjerde studieår utenlands, og får dette godkjent som en del av en cand.mag.-grad.

NORDPLUS

Yrkeshøgskolan i Mikkeli, *Finland* .
Linköpings universitet, *Sverige*

SOKRATES/ERASMUS

Sheffield-Hallam University, *England*
Universitat de Valencia, *Spania*
University of Westminster, *England* (transport)
University of Huddersfield, *England*
University of Derby, *England* (turistøkonomi))
Southampton Institute, *England*
Université de Claude Bernard Lyon-I, Lyon, *Frankrike* (NB! I Lyon kan studenter ta avsluttende fransk grad, tilvarende norsk Cand.mag.).
ESCE, École Supérieure du Commerce Extérieur, Paris, *Frankrike*
Hogeschool Gent, *Belgia*
Fachhochschule Frankfurt, *Tyskland*
Fachhochschule Wilhelmshaven, *Tyskland*
Wismar Hogeschool, Tyskland, *Tyskland*
Noordelijke Hogeschool, Leeuwarden, *Nederland*
HEAO Arnhem Business School, Arnhem, *Nederland* (logistikk)

BILATERALE AVTALER

University of Vista, *Sør-Afrika* (*Afrika* (økonomi, prosjektoppgave m.m.)
Höhere Wirtschafts- und Verwaltungsschule, Zürich, *Sveits* (økonomi)
Höhere Wirtschafts- und Verwaltungsschule, Luzern, *Sveits* (økonomi, turist-økonomi))

Sykepleie:

For sykepleiestudenter er det helst praksisperioden i sjettede semester som kan tas ved en institusjon utenlands, med vekt på praksis i den offentlige helsetjeneste og på institusjon. Hovedoppgaven kan eventuelt gjennomføres i forbindelse med oppholdet ute.

NORDPLUS

St. Michels Hälsovårdsskola, Mikkeli, *Finland* .

Ribe Amts Sygeplejeskole, Esbjerg, *Danmark*

SOKRATES/ERASMUS

Università de Roma- Sapienza, *Italia*, Mercator Hogeschool, Gent, *Belgia*

Hogeschool Limburg, *Nederland* , Universitat de Valencia, *Spania*

BILATERAL AVTALE

Washington College, *USA* (5 & 6 sem.sykepleiestudenter, eller etter 3 år i Molde)

Akvakultur:

For akvakultur kan studenter ta ett års videre studier ute etter avsluttet 2-årig studium i Molde. Studiet ute kan inngå som del av en cand.mag.-grad hjemme. Akvastudenter kan også fortsette studier ute med videre studier på bachelor eller mastergradsnivå i akvakultur, marinebiologi, miljøfag, biologi og kjemi.

SOKRATES/ERASMUS

Regional Technical College of Galway, *Irland*

University of Wolverhampton, *England*

Statsvitenskap:

Studenter i statsvitenskap kan ta ett semester eller ett års studier utenlands, enten etter grunnfag eller etter avsluttet mellomfagsstudium, og få studiet ute godkjent som en del av cand.mag.-graden.

SOKRATES/ERASMUS

University of Lancashire, *England*

Universitat Autònoma de Barcelona, *Spania*

University of Budapest, Budapest, *Ungarn*

BILATERALE AVTALER

Washington College, *USA* (statsvitenskap, trainee-praksis FN, USAID m.m.)

University of Vista, *Sør-Afrika* (*Afrika*) (prosjektoppgave statsv.mellomfag m.m.)

Studier ute etter endt studium i Molde

For studenter som skal ta **videre studier etter cand.mag.-grad** ved Høgskolen i Molde, har vi andre bilaterale avtaler med universitet i Sverige (Växjö), England (Westminster), Nederland (Arnhem), Canada (Waterloo), og USA (Colorado, Pittsburgh, Madison, Washington, Nebraska). Disse avtalene gjelder studenter som etter fullført utdanning ved Høgskolen i Molde tar **siviløkonomgrad** i økonomi, eller **mastergradsstudier** i økonomi, transport, informatikk, logistikk, statsvitenskap og sykepleie.

Høgskolen i Molde har direkte avtaler om overgang til videre studier med følgende institusjoner i utlandet:

SIVILØKONOM:

Høgskolen i Växjö, Sverige (*økonomi*).

Her tilbys 2 års siviløkonomstudium etter 2 år studier i økonomi og administrasjon eller transportøkonomi i Molde.

MASTERGRAD:

University of Westminster, London, England, (*transportøkonomi*).

2 års mastergradsstudium etter 3 års studier i økonomi og/eller transportfag i Molde. Etter cand.mag.-grad kan man også søke direkte på det 1-årige mastergradsstudiet.

University of Westminster, London/Arnhem Business School, Nederland. (*European Transport & Logistics*).

Ett-årig (12 mnd) mastergradsstudium etter treårig studium i transportøkonomi & logistikk fra HSM.

University of Pittsburgh (*informatikk*).

1,5 års masterstudium etter fullført cand.mag.-grad med informatikk i Molde.

University of Colorado Springs (*økonomi*).

1,5 års masterstudium (MBA) etter fullført cand.mag.-grad med økonomi i Molde. Det er også mulig å ta 3 års studier i Colorado etter 2 år økonomi og administrasjon eller transportøkonomi i Molde.

University of Wisconsin-Madison (*logistikk*).

Mastergrad i logistikk. 1,5 - 2 års studium etter cand.mag.-grad med påbyggingsstudium i logistikk i Molde.

University of Wolverhampton, England, og Università de Messina, Italia (*akvakultur*).

Akvastudenter kan etter ett år som ERASMUS student ute fortsette studiene utenlands med videre studier på bachelor eller mastergradsnivå i akvakultur, marinebiologi, miljøfag, biologi og kjemi.

Høgskolen i Molde har etablert nærmere kontakt med følgende universitet om mastergradsutdanning i statsvitenskap, sykepleie og informatikk:

University of Nebraska, Lincoln (*statsvitenskap*). Mastergrad i statsvitenskap. 1,5 års studium etter fullført cand.mag.-grad ved Høgskolen i Molde.

University of Washington, Seattle (*sykepleie*). Mastergrad i sykepleie. 1,5 - 2 års studier etter avsluttet grunnutdanning i sykepleie ved Høgskolen i Molde.

University of Waterloo, Canada (*informatikk*). Mastergrad i informatikk, 1,5 års studium etter cand.mag.-grad ved Høgskolen i Molde.

Leonardo - jobbpraksis i utenlandsk bedrift

Gjennom samarbeid under LEONARDO-programmet, kan studenter fra Høgskolen i Molde, som er i slutfasen av utdanningen sin, få jobb i bedrifter i europeiske land. Programmet er opprettet for å utvide samarbeidet mellom høgere undervisnings- og forskningsinstitusjoner og næringslivet innenfor europeiske land som er medlemmer i EU/EØS. Økonomi-, akvafag-, informatikk- og sykepleiestudenter kan søke om utplassering for en periode på tre måneder til ett år. Et arbeidsopphold utenlands som LEONARDO student kan eventuelt kombineres med ett semesters studium som ERASMUS student, eller gjennomføres som en egen praksisperiode i en utenlandsk bedrift. Det gis stipend som dekker reise- og levekostnader (Nkr 2700/- + Nkr 2000/- pr. mnd.) i løpet av oppholdet, og mange bedrifter gir også lønn i tillegg til dette. Gjennom LEONARDO avtaler tar Høgskolen i Molde også imot utenlandske studenter som utplasseres på prosjekter i akvafag (Galway Regional College, Univ. of Wolverhampton) og logistikk (École de Mines de Nantes) til samarbeidsbedrifter (Møreforskning og AKVAFORSK). Sykepleiestudenter fra utlandet kan også få praksis i samarbeid med Avd HF ved Høgskolen i Molde gjennom LEONARDO programmet. LEONARDO ordningen gjelder også for faglærere og ansatte i bedrifter, så lenge det er en utveksling mellom studieinstitusjon og bedrift.

Engelskspråklig studieprogram for utenlandske studenter

Det engelskspråklige studietilbudet for utenlandske studenter består av semesterprogram med enkeltkurs fra andre og tredje årstrinn innenfor alle studieretninger, som en del av det ordinære undervisningstilbudet for høgskolens egne studenter. Disse kursene holdes på engelsk kun dersom det er engelskspråklige utvekslingsstudenter. Det er for tiden fem semesterprogram med engelsk som undervisningsspråk ved Høgskolen i Molde, som tilbys utenlandske studenter på ERASMUS/NORDPLUS programmene:

- 1) *økonomi & transport/logistikk*: Transport and Logistics/Management & Logistics
- 2) *statsvitenskap*: Political Science/Social Science
- 3) *informatikk*: Informatics
- 4) *sykepleie*: Nursing
- 5) *akvakultur*: Aquaculture
- 6) *europaiske språk*: European Languages (Norwegian, Business English/Business German & Business Spanish).

Alle semesterprogrammene for utvekslingsstudenter har dessuten språkkurs i fire europeiske språk (European languages). Dette omfatter et obligatorisk kurs i norsk språk og kultur, og valgfag i engelsk, tysk og spansk for næringslivet. (Business English/Business German/Business Spanish). Om høsten tilbys semesterprogram med engelsk som undervisningsspråk i transport/logistikk, informatikk, sykepleie og statsvitenskap, og om våren tilbys semesterprogram i økonomi/logistikk, statsvitenskap, informatikk, sykepleie. Studiet i akvakultur tilbyr praksisopphold tre måneder om sommeren.. For alle fagområdene unntatt akvakultur, kan utenlandske studenter følge opplegget enten ett semester, eller et helt studieår, eventuelt en kombinasjon mellom ett semesters/ett års studier (ERASMUS / NORDPLUS) fulgt av ett semesters/ett års arbeidspraksis i bedrift (LEONARDO). Mere informasjon om semesterprogrammene finnes på høgskolens hjemmeside under tittelen *Information in English / International Study Programme*.

STUDIEFASILITETER

Bibliotek

Høgskolens bibliotek ligger i Britveien 2, 3. etg. Biblioteket har også lokaler i Glomstuveien 33 og en mindre samling i Kristiansund. Biblioteket er bygd opp omkring de fagene det undervises i ved Høgskolen i Molde og disponerer 60 000 bøker/rapporter, 500 tidsskrift-, 12 avisabonnement i papirformat og abonnement på Stortingsforhandlinger, NOU, Norges offisielle statistikk m.m. I tillegg kommer elektronisk baserte dokumenter (bøker og tidsskrifter).

Høgskolen bruker BIBSYS (felles biblioteksystem for universitet og høgskoler). BIBSYS databasen er søkbar for alle studenter og ansatte og gir oversikt over faglitteratur i alle fagbibliotekene som er med i BIBSYS. BIBSYS kan også søkes via web (<http://www.bibsys.no/>).

Biblioteket har flere databaser på CD-rom, bl.a. en spesialdatabase for transportlitteratur, en tidsskriftsdatabase med indeks til 1 000 tidsskrifter (med 600 tidsskrifter i fulltekstformat - "image"), Norges lover, EUs lovverk og en base med norske bøker og tidsskriftartikler.

I tillegg gis studenter og ansatte ved HSM via faste avtaler fri adgang til å søke i tjenesten FirstSearch (internasjonale databaser) og siteringsdatabasene fra ISI (Institute for Scientific Information). Biblioteket har også adgang til ca. 1 000 andre eksterne databaser.

Bibliotekets personale er behjelpelig med veiledning i bibliotekbruk og i informasjonssøking. Dokumenter som biblioteket selv ikke har, kan i regelen anskaffes (innkjøp, innlån, kopier eller filer/utskrifter).

I tilknytning til biblioteket er det opprettet et "Senter for internasjonal markedsinformasjon" (SIMI) med egen næringslivskonsulent.

Åpningstider

Mandag - fredag: 09.00 - 18.00

Lørdag: 09.00 - 14.00

(Sommertid - 14. juni til 31. august: mandag - fredag: 09.00 - 15.00)

Telefon: 71 21 41 61

Fax.: 71 21 41 60

E-post: biblioteket@hiMolde.no

Internett: <http://www.himolde.no>

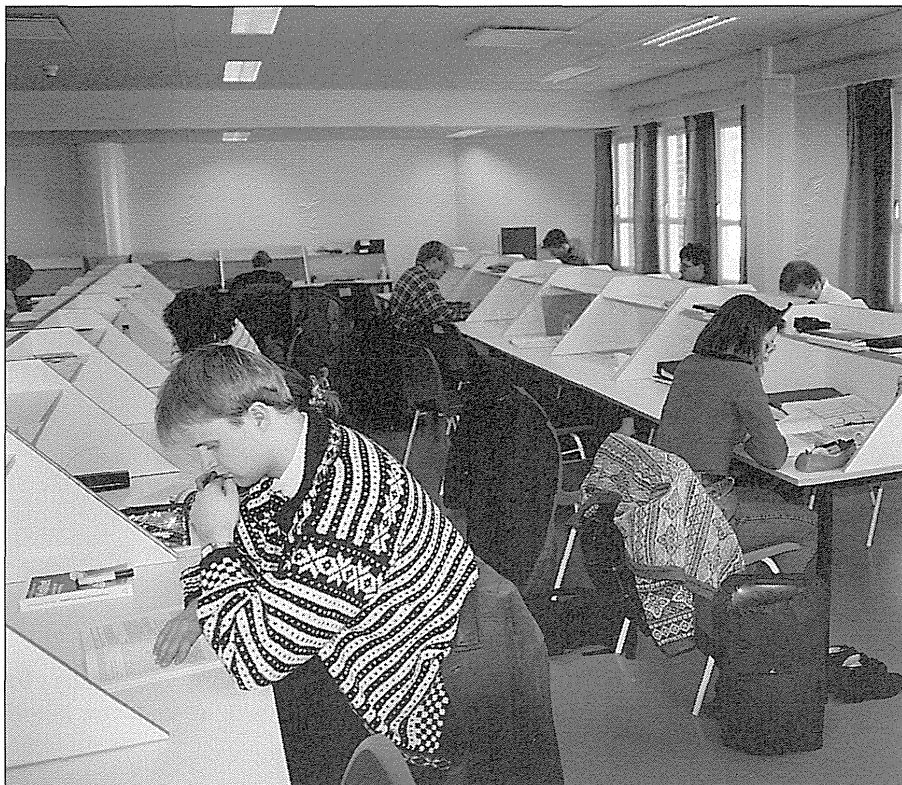
Lesesaler

Høgskolen i Molde har i alt 5 lesesaler.

3 av disse er lokalisert ved Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag (312 plasser).

Ved Avdeling for helsefag er det 1 lesesal (24 plasser), og ved høgskolens avdeling i Kristiansund er det 1 lesesal (12 plasser).

I tillegg har høgskolen et stort antall grupperom ved begge avdelingene.

IT-senteret

All drift av høgskolens data anlegg og telefoni er organisert via IT-senteret.

På høgskolen finnes det over 350 datamaskiner. De fleste av disse er pc'er koblet i nettverk. Det finnes også en del unix arbeidsstasjoner.

Studenter har tilgang til ca. 160 maskiner. Av disse er ca. 140 pc'er. Studenter og ansatte har også mulighet til å ringe opp høgskolens dataanlegg via modem. Dette gir også tilgang til Internett.

Alle studenter ved høgskolen har tilgang til datautstyr. Hovedvekten av utstyr er lokalisert i høgskolens lokaler på Kvam. Alt utstyr er koblet i nettverk. Dette nettverket er igjen koblet opp mot Internett. Dette gjør at studenter kan ha elektronisk kontakt med studenter og ansatte uavhengig av studiested. Alle studenter ved høgskolen får automatisk generert en elektronisk postadresse og muligheter for å lage egne hjemmesider mot Internett.

EDB brukes i en rekke kurs. Det brukes også som et generelt verktøy for studenter i deres studier.

Følgende programvare er tilgjengelig for studenter

- tekstbehandling
- regneark
- database
- statistikk
- diverse utviklingsverktøy
- elektronisk post
- World Wide Web
- spesiell programvare innen helsefag, økonomi, samfunnsfag og informatikk.

Studenter har også tilgang til en rekke laserskrivere, scanner, CD-spillere og annet multimedia utstyr.

Ved undervisningsårets begynnelse arrangeres det enkle brukerkurs for studenter. Det er også etablert en egen datavaktjeneste slik at studenter kan få hjelp utenom høgskolens kontortid.

Epost: it-senteret@hiMolde.no

URL: <http://www.himolde.no/adm/fel-adm/it/>

STUDIENE VED HØGSKOLEN I MOLDE

Nedenfor følger en oversikt over de studier som blir tilbudt ved Høgskolen i Molde. På de følgende sidene finner vi en nærmere beskrivelse av studiene.

Studier ved Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag:

Informatikk og matematikk:

- 3-årig studium i Informatikk
- Cand.mag.-grad Informatikk/Matematikk
- Cand.mag.-grad Informatikk/logistikk
- Cand. Scient. studium i Informatikk/logistikk
- 1-årig påbyggingsstudium i Informatikk
- 1-årig studium i Matematikk

Transportøkonomi og logistikk:

- 3-årig studium i transportøkonomi og logistikk
- 1-årig påbyggingsstudium i logistikkledelse
- 1-årig påbyggingsstudium i logistikksystemer
- 1-årig påbyggingsstudium i transportøkonomi
- 1-årig studium i innkjøpsøkonomi

Økonomi:

- 2-årig studium i økonomi og administrasjon
- 1-årig påbyggingsstudium i revisjon
- 1-årig påbyggingsstudium i bedriftsøkonomisk analyse
- 1-årig studium i bedriftsøkonomi
- 2-årig studium i akvakultur og økonomi

Samfunnsfag:

- Grunnfag statsvitenskap
- Mellomfagstillegg i statsvitenskap
- Mellomfagstillegg i offentlig administrasjon
- 1/2-årig studium i personalforvaltning og ledelse
- Examen philosophicum

Studier ved Avdeling for helsefag:

3-årig grunnutdanning i sykepleie

3-årig grunnutdanning i vernepleie

1-årig tverrfaglig videreutdanning i eldreomsorg

1-årig videreutdanning i psykisk helsearbeid

Forbehold om endring i studieplanene

Høgskolen i Molde ønsker til enhver tid å kunne tilby målrettede studier på høyt faglig nivå innen områdene økonomi, informatikk, samfunnsfag og helsefag. Fagplanene for de eksisterende studietilbud blir derfor med jevne mellomrom revidert. Vi må ta det forbehold i omtalen av studiene at det kan komme endringer etter at denne studiehåndboka er gått i trykken.

Undervisning og eksamen

Den viktigste forskjellen mellom tradisjonell skoleundervisning og undervisningen ved en høgskole, er at studentene ved høgskolen selv i langt større grad er ansvarlige for sin egen utdanning. Det lønner seg å være forberedt på at

- på høgskolen er det vanligvis ikke obligatorisk frammøte
- du arbeider selvstendig, i grupper og på egenhånd
- lærerne er både veiledere og forelesere, du har muligheter for å snakke med dem når du trenger veiledning
- ved Avdeling ØIS kan du velge fag innen visse rammer
- det er en del av høgskolens arbeid å eksperimentere med studieformene.

For de fleste studieretningene er større eller mindre deler av pensum ment som selvstudium, mens lærerne konsentrerer undervisningen dels om sentrale, dels om mer spesielle emner innen studiet. En vesentlig del av studentenes arbeidstid kan være reservert for arbeid i mindre grupper. Høgskolen disponerer en rekke grupperom til dette formål.

Ved begynnelsen av hvert semester utgir høgskolen en katalog hvor all undervisning ved Avdeling ØIS er oppført med tidspunkt, forelesningssted, eksamensdato og navn på foreleseren. Oversikt over undervisning ved Avdeling HF bekjentgjøres ved oppslag.

Semester

Studieåret er delt i to semestre. Høstsemesteret varer fra ca. 20. august til ca. 20. desember, og vårsemesteret fra ca. 10. januar til ca. 10. juni. I høstsemesteret er det undervisning fra ca. 20. august til slutten av november, deretter eksamen resten av semesteret. I vårsemesteret er det undervisning fra ca. 10. januar til begynnelsen av mai, deretter eksamen resten av semesteret.

Oppbygging av studiene

Studiene ved Høgskolen i Molde er bygget opp etter kursprinsippet. Hvert kurs gir vektall etter arbeidsbyrde. Arbeidsbyrden for ett semester blir regnet til 10 vektall, slik at normal arbeidsbelastning i løpet av et studieår vil være 20 vektall. Kursene kan strekke seg over ett eller flere semestre.

Eksamen

Hvert kurs avsluttes vanligvis med eksamen, skriftlig eller muntlig, individuell eller gruppeeksamen, eller en kombinasjon av disse. Studentene ved Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag må selv sørge for å melde seg opp til de eksamener de skal opp i. Frist for oppmelding er 1. mars i vårsemesteret og 1. oktober i høstsemesteret. Studentene ved Avdeling for sykepleieutdanning blir automatisk oppmeldt til eksamener som inngår i studiet.

Kursbeskrivelser og rammeplaner forteller hvilken eksamensform, eksamenslengde og karaktergivning som har vært vanlig i det aktuelle kurs.

Søknad om særskilt tilrettelagt ordning ved eksamen

Studenter som har behov for spesielle ordninger ved eksamen (f. eks. ekstra tid, bruk av PC etc.) må søke spesielt om dette. For eksamener ved Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag sendes slik søknad sammen med eksamensoppmeldingen. For eksamener ved Avdeling HF må studentene sende begrunnet søknad innen 1 mnd. før eksamen.

Hjelpemidler til bruk under eksamen

Hjelpemidler ved eksamen inndeles i følgende kategorier:

- G: Generelle Hjelpemidler. Med generelle hjelpemidler menes:
- Matematiske tabeller
  - Rentetabeller
  - Norges Lover og særtrykk av lover med forskrifter
- A: Alle trykte og skrevne hjelpemidler
- I: Ingen hjelpemidler
- E: Egen liste.
- KT: Alle typer kalkulatorer. Minnet skal være tomt. Ingen ekstra program-pakker skal være innlagt med mindre dette er spesifikt tillatt. Kalkulatoren skal være batteridrevet og ikke være tilkoblet andre maskiner. Stikkprøver blir tatt under eksamen.
- KD: Alle typer kalkulatorer. Minnet kan inneholde data.
- NB! Kategori KT og KD kommer altså eventuelt i tillegg til A, G eller E bare når dette er eksplisitt anført.

Kurspåmelding for studenter ved Avdeling for ØIS

Som grunnlag for legging av timeplan, bestilling av bøker m.v. arrangeres det hvert semester en kurspåmelding for undervisningen i det påfølgende semesteret. Kurspåmeldingen gjelder både obligatoriske og valgfrie kurs. Påmeldingen for vårsemesteret foregår i begynnelsen av november og for høstsemesteret i begynnelsen av mai. Påmeldingen gjøres kjent ved oppslag.

Kursevaluering

Det skal være evaluering av alle kurs på høgskolen. Kursevalueringen legges opp både med en kontinuerlig evaluering og en sluttevaluering. Sluttevalueringen kan være skriftlig eller en kombinasjon av skriftlig og muntlig. Den kontinuerlige evalueringen ivaretas av studenttillitsvalgte. På større kurs bør det opprettes et evalueringsråd bestående av tillitsvalgte fra alle studieretninger som er representert på kurset. Den tillitsvalgte eller evalueringsrådet fungerer som et bindeledd mellom studentene og faglærer. Faglærer tar opp med den tillitsvalgte eller evalueringsrådet hvordan evalueringen konkret skal følges opp innen 4 uker etter semesterstart.

• Studieleders rolle

Hvert institutt har ansvar for at alle kurs er evaluert. Studieleder har ansvaret innenfor hvert institutt.

Studieleder har ansvar for vedkommende faggruppe, som skal være “første-linje” til å ta imot evalueringene. Dersom det er timelærere, setter studieleder en faglærer som ansvarlig for evaluering av dette kurset.

Studieleder bør be “sine” faglærere om å foreta et sammendrag av evalueringsresultatene. I tillegg kommer faglærers egne kommentarer og vurderinger. Dette sammendraget (max 1 A-4 side) skal også deles ut til studentene på kurset, slik at de får en tilbakemelding. Dette betyr at evalueringen må gjøres noen uker før semesterslutt.

Sammendragene leveres studieleder, som sammenkaller til et evalueringsmøte med aktuelle faglærere en gang pr. semester/år, hvor man drøfter tiltak for å forbedre undervisningen ved neste gjennomføring.

- Studieleder rapporterer videre til institutt/avdeling/studiekontor, enten ved særskilt behov, eller uansett, for å gi en samlet framstilling for hvert fagområde

• Studiekontorets rolle

Påminning om studieevaluering kommer fra studiekontoret. Studiekontoret sender ved semesterstart ut en liste over det foregående semesterets kurs til instituttene, med spørsmål om alle disse er blitt evaluert.

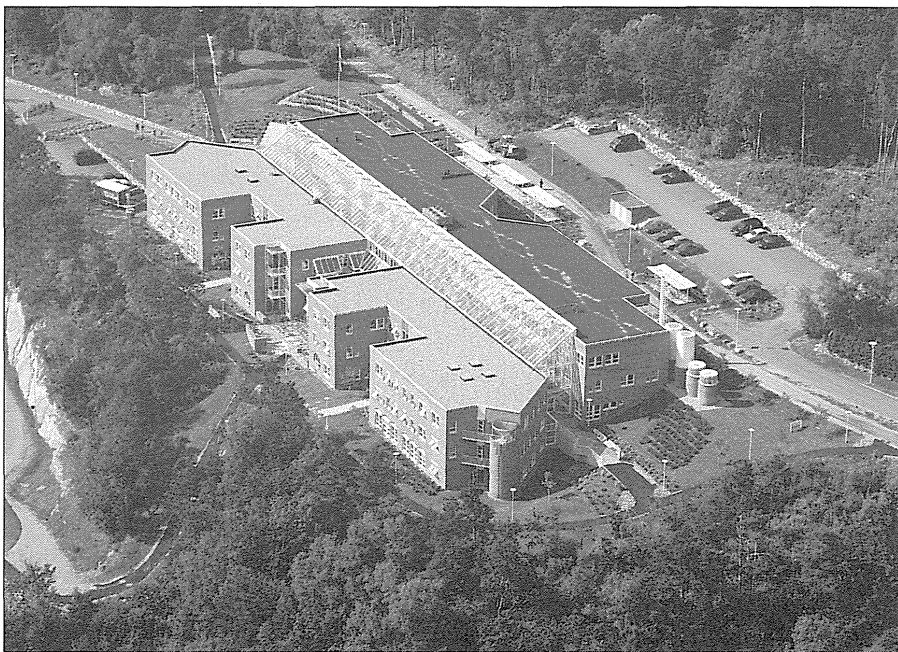
Sammen med denne påminningen/oversikten, bør det også være en innledning om hvilke minimumskrav til innhold som bør være med i en slik evaluering (maximum 4-5 spørsmål/områder).

For å lette arbeidet på store kurs, bør studiekontoret bidra med å få punchet og analysert skriftlige skjemaer, ved behov.

Åpningsuke

Den første uken i høstsemesteret arrangerer studentene i samarbeid med administrasjonen ved høgskolen «åpningsuke» som et tilbud spesielt til nye studenter. I tillegg til åpningsseremoni arrangerer studentene bl.a. «bli kjent» fester. Alle nye studenter tilbys en fadder som hjelper en til rette den første tiden. Administrasjonen holder ulike orienteringsmøter.

For å lette overgangen fra videregående skole til studier ved Høgskolen i Molde, tar høgskolen sikte på å arrangere kurs i studieteknikk i åpningsuken.

INFORMATIKKSTUDIET

Informatikk inngår som et sentralt verktøy i mange fag, i tillegg til å være et fag i seg selv. Dette gjenspeiles i studietilbudet i informatikk ved Høgskolen i Molde. Det tilbys 3 spesialiseringsretninger i det 3-årige informatikkstudiet. I tillegg tilbyr høgskolen 2 cand.mag.-grader, i informatikk/logistikk og informatikk/matematikk og en cand.scient-grad i samarbeid med Universitetet i Bergen. Det er felles opptak. Studenter som velger retningen for informasjonsbehandling må foreta valget allerede ved slutten av første semester. Valg blant de øvrige retningene skjer på slutten av første studieår.

INFORMASJONSBEHANDLING Høgskolekandidat, 3 år	
IT-ADMINISTRASJON Høgskolekandidat, 3 år	
SYSTEMUTVIKLING Høgskolekandidat, 3 år	
INFORMATIKK / MATEMATIKK Cand.mag., 3,5-4 år	Cand.scient. gis i samarbeid med Universitetet i Bergen. Master of Science gis ved University of Pittsburgh og University of Wisconsin-Madison
INFORMATIKK / LOGISTIKK Cand.mag., 3,5-4 år	Cand.scient./ M.Sc. 1,5 år

Spesialiseringer i systemutvikling, IT-administrasjon og informasjonsbehandling er 3-årige studier. Cand.mag.-retningene gjennomføres på 3,5 - 4 år. Alle spesialiseringene er avsluttende, og gir god kompetanse for arbeid i privat næringsliv og i offentlig forvaltning. De to cand.mag.-kombinasjonene gir i tillegg muligheter for videre studier i Norge og utlandet.

Hver av spesialiseringene er omtalt særskilt i det følgende. Her vil en også finne detaljerte fagplaner for hver spesialisering. Informatikk er et fagfelt i rask

utvikling. For å sikre kvalitet på studiet vil både studieplanen og de enkelte kursene være under stadig forandring. Det kan derfor bli foretatt mindre endringer før studieåret tar til, og i løpet av studiet.

Forkunnskaper og forkurs

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Undervisningen i **Mk101 Innføring i matematikk** bygger på forkunnskaper tilsvarende 2 MS / 2MY fra studieretning for allmenne og økonomiske fag. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Mye av pensumlitteraturen er på engelsk. Gode engelskkunnskaper er derfor en fordel.

De enkelte fag

Informatikkstudiet er bygget opp av tre typer fag - obligatoriske fag, valgfrie fag og spesialemer. Gjennom de obligatoriske fagene gis det grunnleggende datafaglige fundament. De fleste obligatoriske fag er rene informatikkfag, men studiet har også metodefag (som matematikk) og mer praktiske fag (som bedriftsøkonomi og regnskap, avhengig av spesialiseringsretning). Valgfagene gir muligheter for fordypning i emner en finner spesielt interessante, og en viss mulighet til å forme sitt eget studium. Fag som er obligatoriske i en spesialiseringsretning i informatikk kan være valgfag i de andre spesialiseringsretningene. I tillegg kan en ta valgfag også fra de andre studiene ved høgskolen (merk at det kan settes krav til at en viss andel av valgfagene er informatikkfag). De rene valgfagene i informatikk (fag som ikke er obligatorisk på noen spesialiseringsretning), vil ikke nødvendigvis bli forelest hvert år.

NB! Merk at In102 Grunnkurs i databehandling ikke er godkjent valgfag for informatikkstudenter.

Mer eksperimentelle kurs, kurs som gis for et fåtall studenter, og kurs som ikke gis regelmessig, blir karakterisert som spesialemer. Opplysninger om spesialemer vil bli gitt særskilt.

Undervisningen er lagt opp med forelesninger, gruppeøvelser og prosjektarbeid. I dette arbeidet vil en benytte høgskolens dataanlegg som består av et stort antall moderne PC-er, arbeidsstasjoner og filtenere knyttet sammen i et nett. Samtlige maskiner er tilknyttet Internett. Programmering vil foregå i forskjellige programmeringsspråk. I flere av kursene vil en benytte standard programvare.

Informatikk er et fagfelt i rask utvikling. Mange av fagene er derfor relativt nye og har ennå ikke funnet sin endelige form. Nye fag vil også kunne komme til etter hvert. Studieplanen vil derfor stadig være under vurdering og utprøving.

Opplysningene som blir gitt for de enkelte fag (bak i boken) vil derfor kunne endres i løpet av studieåret. I fagbeskrivelsen er nødvendige forkunnskaper oppgitt. **Studenter som mangler nødvendige forkunnskaper må ta kontakt med faglærer for det aktuelle kurset.**

For hvert fag er det oppgitt aktuell litteratur. Dette er ikke alltid det samme som pensumlitteratur. Pensumlitteratur vil bli oppgitt av den faglærer som skal gi kurset. Men den oppgitte litteraturen vil stort sett dekke pensum i faget, og gi et inntrykk av kursets innhold.

Oppbygging av studiet

Det første semesteret er felles for alle retningene. Etter 1. semester velger de som skal gå retningen for Informasjonsbehandling et eget løp, mens også 2. semester er felles for retningene Systemutvikling, IT-administrasjon og Cand.mag.-retningene.

Første studieåret inneholder grunnleggende informatikkfag (Menneske-maskin kommunikasjon, programmering, databaser) og metodefag som matematikk og statistikk (kun informasjonsbehandling).

Systemutvikling (Høgskolekandidatstudium)

Studiet i systemutvikling har vært gitt ved høgskolen siden 1972. Det er egnet for de som er interessert i å arbeide med utvikling av informasjonssystemer. Moderne databehandling benytter ofte ferdige standardssystem, men slike program vil ikke dekke alle formål. Mange organisasjoner ønsker derfor å utvikle egne program-pakker, eller å endre og tilpasse standardssystemene.

Studiet er yrkesrettet, og sikter inn mot arbeid i IT-avdelingene i offentlige og private virksomheter. Programmering og systemering er naturlig nok sentrale fag i studiet. Ut over dette er det mulig å tilpasse studiet til egne interesser. Selv om studiet er yrkesrettet, er det også mulig med videre studier (f.eks. kombinasjoner til cand.mag.-grad).

Andre og tredje år har påbyggingskurs i programmering og systemering samt innføring i andre sentrale emner i informatikk. Studiet har i alt 10 vekttall valgfag der minst 4 vekttall må være informatikkfag, og der de øvrige vekttall kan velges fritt blant høgskolens kurstilbud.

August	Høst	Vår	
	In105 Menneske-maskin kommunikasjon	In160 Videregående programmering	
	4	4	
	In150 Programmering	In135 Datamodellering og databaser	1. år
Bø001 Forkurs i bokføring	4	4	
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk202 Diskret matematikk	2
	In140 Systemering	In295 Algoritmer og datastrukturer	
	4	4	
	Ad150 Organisasjon eller Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I*)	In212 Objektorientert utvikling	2. år
	4	4	
	Valgfag	Valgfag	
	2	2	
	In280 Kvalitetssikring i systemutvikling	Anbefalt valgfag: In220 Grafisk data-behandling	
	4	4	
	In601 Database-konstruksjon	In530 Prosjektoppgave	3. år
	4		
	Valgfag		
	2	6	
	<i>Oppbygging av studiet i systemutvikling</i>		

*) NB! Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I går over høst- og vårsemester

IT-administrasjon (Høgskolekandidatstudium)

Moderne dataanlegg krever høy kompetanse på driftssiden. Inhomogene systemer med utstyr av mange typer, klient-tjener-konsept, samspill mellom flere operativsystemer, rask utvikling på utstyrssiden o.l., setter store krav til de som skal videreutvikle og vedlikeholde disse anleggene. Situasjonen er den samme på programvaresiden. For å utnytte organisasjonens data bedre, bygges det ut felles databasesystem som kan betjene brukerne gjennom terminaler eller personlige datamaskiner. Selv om hvert enkelt program er blitt lettere å bruke, setter moderne databehandling store krav til den som skal administrere IT-virksomheten. Vedkommende skal arbeide med å utvikle strategiplaner, koble sammen forskjellige systemer, konfigurere anleggene, installere programvare, bygge opp databaser, utvikle spesialfunksjoner og tilpasse programvare. Dette krever høy kompetanse i informatikk.

Studiet i IT-administrasjon er rettet mot dette markedet, og er egnet for informatikkstudenter som ønsker et praktisk studium. Bærebjelkene i studiet er høgskolens fagtilbud i informatikk, økonomi og administrative fag. Sentrale fag i studiet er operativsystemer, databaser, datamaskinarkitektur, datakommunikasjon, drift av dataanlegg og strategisk anvendelse av IT.

I studiet vil det bli lagt vekt på emner som datasikkerhet, brukeradministrasjon, integrering av programmer og utstyr, o.l.

Studiet har ialt 10 vekttall valgfag som kan velges fritt blant høgskolens kurstilbud.

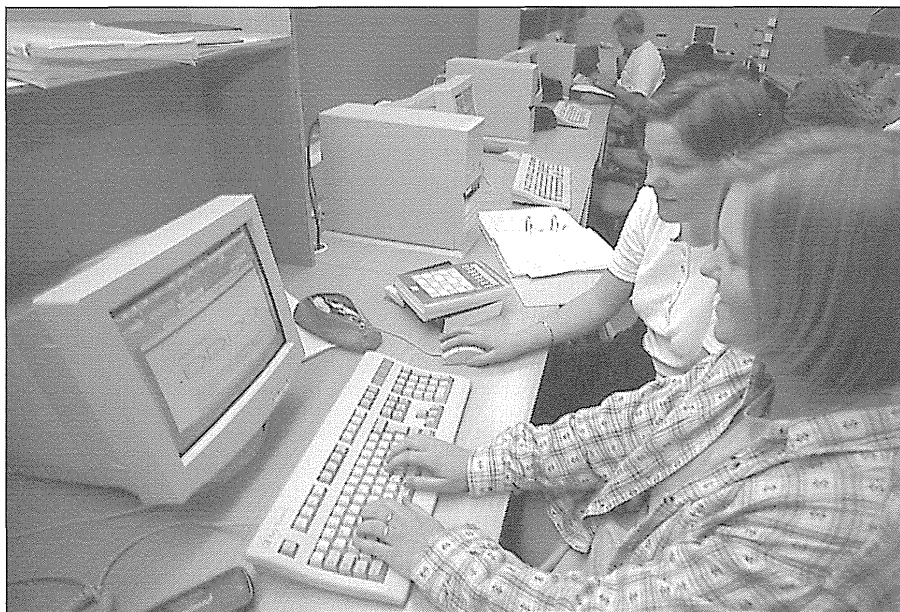
August	Høst	Vår	
	In105 Menneske-maskin kommunikasjon	In160 Videregående programmering	
	4	4	
	In150 Programmering	In135 Datamodellering og databaser	1. år
Bø001 Forkurs i bokføring	4	4	
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk202 Diskret matematikk	
	2	2	
	In230 Datamaskin-arkitektur	In270 Data-kommunikasjon	
	4	4	
	In240 Operativsystemer	Valgfag	2. år
	4	4	
	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		
		4	
	In310 Drift av datasystemer	In320 Strategisk bruk av IT	
	4	4	
	Valgfag	In520 Prosjektoppgave	3. år
	6	6	
	<i>Oppbygging av studiet IT-administrasjon</i>		

Informasjonsbehandling med økonomi (Høgskolekandidatstudium)

Studiet i informasjonsbehandling med økonomi egner seg godt for den som er interessert i både informatikk og økonomi. Det legges vekt på å oppnå forståelse for organisering og styring av informasjonsressursene i bedriften og hvordan IT kan benyttes for å oppnå strategiske mål. Studiet gir samtidig et godt fundament i bedriftsøkonomiske emner. Mange bedrifter og organisasjoner har behov for personer som både har en god forståelse for IT og en basiskunnskap innenfor et annet fagområde. Studiet vil derfor kvalifisere for et bredt spekter av jobber i næringsliv og forvaltning, f.eks. ulike støttefunksjoner ved innføring av informasjonssystem ("helpdesk", brukerstøtte), deltakelse i eller ledelse av IT-prosjekt, og ulike koordineringsfunksjoner hvor IT er et sentralt verktøy. Studiet er mindre rettet mot programmering og de tekniske sidene ved IT enn de andre informatikkstudiene.

Økonomidelen av studiet tilsvarer innholdet i et bedriftsøkonomistudium. Studenter som ønsker å gå denne retningen må foreta valget etter første semester.

Studiet har 14 vekttall valgfag, hvorav 6 vekttall må velges blant økonomisk-administrative fag.

August	Høst	Vår	
	In105 Menneske-maskin kommunikasjon	In215 Utvikling av interaktive systemer	
		4	4
	In150 Programmering	In135 Datamodellering og databaser	1. år
Bø001 Forkurs i bokføring		4	4
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	2
	In140 Systemering	Bø101 Innføring i investeringsanalyse	2
		4	4
	Ad150 Organisasjon	Valgfag	2. år
		4	6
	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		4
	In280 Kvalitetssikring i systemutvikling	In320 Strategisk bruk av IT	
		4	4
	In350 Dokument-behandling og informasjonsstyring	Valgfag	3. år
		4	
	Valgfag		
		2	6

Oppbygging av studiet i informasjonsbehandling med økonomi

Cand.mag.-grad i informatikk/matematikk

Innen visse deler av informatikkfaget er matematikk et viktig grunnlag. Dette gjenspeiles i den vekt det er lagt på matematikk i det første året i informatikkstudiet, og i tilbudet om en cand.mag.-grad i informatikk og matematikk. Cand.mag.-graden i informatikk/matematikk er satt sammen av høgskolens 1-årige studium i matematikk og det 3-årige informatikkstudiet. Cand.mag.-graden kan generelt sett inneholde mange kombinasjoner av fag. Den varianten av cand.mag. som er presentert her er spesielt tilpasset for de som ønsker å studere videre ved Universitetet i Bergen (Cand.scient.) eller University of Pittsburgh (Master of Science).

Informatikk/matematikk-retningen er den som er mest teoretisk preget av de fem spesialiseringsretningene i informatikk. Ved siden av matematikkfagene markeres dette gjennom fag som In295 Algoritmer og datastrukturer og In330 Programmeringsspråk og kompilorteknikk. I tillegg til å åpne for videre utdanning, gir studiet yrkesutdanning innen programmering og systemutvikling.

Kombinasjonen Mk101 (1. året) og et av kursene Mk110/Mk121 (2. året) gir på grunn av vektallsreduksjon bare 6 vektall. Studiet får da tilsammen 11 vektall valgfag. Blant disse må enten Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I eller Ad150 Organisasjon inngå.

For å kunne fortsette på hovedfag ved Universitetet i Bergen, eller Mastergrad ved University of Pittsburgh, må studentene ta et av fagene In330 Programmeringsspråk og kompilorteknikk eller In340 Kunnskapsbaserte systemer.

Høst	Vår	
Felles med 1. år IT-administrasjon og systemutvikling		1. år
In140 Systemering	In212 Objektorientert utvikling	
4	4	
Mk121 Matematiske metoder eller	Mk231 Statistikk I	2. år
Mk110 Grunnkurs i analyse	Mk211 Numeriske metoder	2
5	3	
Valgfag		
3		
Mk332 Statistikk II	In295 Algoritmer og datastrukturer	
3		
Anbefalt valgfag:		4
In330 Prog.språk og kompilatorteknikk	Mk240 Linær algebra	3. år
4		
Valgfag		
		5
4		
In500 Hovedoppgave	Examen philosophicum	4. år

10

10

Oppbyggingen av 2. til 4. år i cand.mag- kombinasjon informatikk og matematikk.

Cand.mag.-grad i informatikk/logistikk

Logistikk (materialadministrasjon) er idag et satsingsområde for norsk næringsliv. Logistikk er kort fortalt oppgaven "å få rett vare på rett sted til rett tid". Konkurranssevnen skal styrkes ved å effektivisere lager, innkjøp, materialstyring, produksjonsstyring og distribusjon. Sentralt i denne prosessen står bruk av moderne informasjonsteknologi (IT). En utstrakt bruk av IT blir sett på som en nødvendig forutsetning for å kunne oppnå vesentlige resultatforbedringer i næringslivet.

Cand.mag.-graden i informatikk/logistikk er satt sammen av høgskolens 3-årige informatikkstudium og det 1-årige påbyggingsstudiet i logistikk. Denne graden gjenspeiler avhengigheten mellom logistikk og informatikk. Logistikk er et satsingsområde for Høgskolen i Molde og for høgskolens eget forskningssenter, Møreforskning Molde. Samlet er miljøet et av de sterkeste innen logistikk i Norden. Gjennom studiet tar en sikte på å gi informatikkstudenter en god innføring i sentrale begreper og teknikker innen logistikk/materialadministrasjon. Studiet er yrkesrettet, men gir også muligheter for videre studier. Den direkte overgangsordningen til University of Pittsburgh gjelder også for logistikkstudentene. Mk211 Numeriske metoder anbefales for dem som ønsker å ta en Master of Science i Telekommunikasjon ved University of Pittsburgh.

Høgskolen i Molde kan også tilby cand.scient.-studium i logistikk i samarbeid med Universitetet i Bergen. Se beskrivelse om dette annet sted. Studenter som satser på et cand.scient-studium må ta fagene Mk121 Matematiske metoder (eller Mk110 Grunnkurs i analyse) og Mk211 Numeriske metoder.

Kombinasjonen Mk101 (1. året) og et av kursene Mk110/Mk121 (2. året) gir på grunn av vekttallsreduksjon bare 6 vekttall. Studiet får da 9 vekttall valgfag, hvorav minst 4 vekttall må være informatikkfag og 2 vekttall må velges blant valgfagene i logistikk.

Høst		Vår	
Felles med 1. år IT-administrasjon og systemutvikling		1. år	
In140 Systemering	In215 Utvikling av interakt. systemer eller In212 Objektorientert utvikling	4	4
Mk121 Matematiske metoder eller Mk110 Grunnkurs i analyse	Mk231 Statistikk I	2	2. år
Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I	Lo600 Simulering av logistikkssystemer	5	2
In601 Database-konstruksjon	In295 Algoritmer og datastrukturer	4	4
Lo510 Verdikjede-analyse	Valgfag	2	3. år
Lo505 Innkjøpsledelse		2	
Mk332 Statistikk II		3	5
Lo515 Produksjons- og lagerstyring	Valgfag	4	4
Lo530 Ruteplanlegging I		2	4. år
In500 Hovedoppgave			

10

Oppbyggingen av 2. til 4. år i cand.mag.-kombinasjon i informatikk og logistikk

Påbyggingsstudium i informatikk for økonomi og administrasjon

Det 1-årige studiet i Informatikk tilbys som et påbyggingsstudium i informatikk for studenter med minst 2-årig økonomisk/administrativ utdanning. Økonomi- og transportøkonomistudenter som ønsker å ta påbyggingsstudiet i informatikk, bør ta In135 Datamodellering og databaser og In150 Programmering som valgfag i første eller andre studieår.

Studieplan for påbygging i informatikk for øk/adm./transportøkonomi blir som vist nedenfor.

	Høst	Vår	
2-årig studium i økonomi og administrasjon/transportøkonomi			1. og 2. år
In150 Programmering		In135 Datamodellering og databaser	
	4	4	
In105 Menneske-maskin kommunikasjon *)		In320 Strategisk bruk av IT	
	4	4	
In140 Systemering		Valgfag	3. år
	4		
Valgfag			
	2	6	
<i>Oppbygging av påbyggingsstudiet i informatikk</i>			

*) Kan eventuelt erstattes av annet informatikk-kurs
Valgfag kan velges fritt blant høgskolens kurstilbud.

Cand.scient.-retning i informatikk/logistikk, et samarbeid mellom Høgskolen i Molde og Universitetet i Bergen

Cand.scient.-retningen i informatikk/logistikk har som mål å gi studentene et grunnlag til å kunne utføre og lede større utviklingsprosjekt, til å kunne utføre konsulenthjelp og til en forskerutdanning. Logistikk er i dag et satsingsområde for norsk næringsliv. Konkurransesevnen skal styrkes ved å effektivisere innkjøp, lager, produksjon og distribusjon. Sentralt i denne prosessen står bruk av moderne informasjonsteknologi. En utstrakt anvendelse av dette verktøyet er sett på som en nødvendig forutsetning for å kunne oppnå resultatforbedringer. Logistikk og informatikk deler også et felles teoretisk grunnlag. Problemområder i logistikk, som optimalisering, planlegging, ressursallokering, definisjon av produktstrukturer m.m. er også sentrale innen informatikk. Høgskolen i Molde (HSM) har i dag forskningsaktiviteter på en rekke av disse områdene, flere av disse utføres i samarbeid med faggruppen for optimering ved Universitetet i Bergen.

Forutsetningen for å kunne ta studiet er at en er opptatt som hovedfagsstudent ved Institutt for Informatikk, Universitetet i Bergen (se omtale av Cand.mag-studiene og overgangsordningen til Institutt for Informatikk).

Cand.scient.-studiet består av et teoripensum på 10 vekttall og en forskningsoppgave (se *Studiehåndbok for realfag, Universitetet i Bergen*). Teoripensumet kan velges blant de hovedfagskurs som tilbys i informatikk ved UiB og i logistikk/informatikk ved HSM. Minst 5 vekttall må imidlertid være fra UiB. Forskningsoppgaven blir knyttet til forsknings- og utviklingsprosjekt ved HSM - ofte med industriell tilknytning. Studenten må oppholde seg i Molde under arbeidet med oppgaven.

Tilbudet av hovedfagsemner i informatikk/logistikk ved HSM består av selvstudiumsemner, kurs som tilbys etter behov og regulære kurs.

1-årig studium i matematikk (grunnfag)

Studiet svarer i omfang og nivå til en 20-gruppe i matematikk for cand.mag.-graden ved universitetene. Utdanningen tar sikte på å gi:

1. Matematiske grunnkunnskaper for studier av andre fag ved universitet og høyskoler samt grunnlag for videre studier i matematikk.
2. Faglig skoloring rettet mot matematikkundervisning i skolen.

Matematikk er et sentralt metodefag for arbeid innen en rekke fagområder, og behovet for matematikk vil generelt øke i takt med behovet for høyere kvalitet i utdanningen i et samfunn som ønsker å satse på en kunnskapsbasert industri.

For studenter som planlegger å studere naturvitenskapelige fag ved et universitet, vil det passe godt å la matematikk være det første faget en starter med.

Grunnleggende kunnskaper i matematikk er også viktig for de som skal studere tekniske fag, økonomiske fag eller datafag med sikte på arbeid i næringsliv eller offentlig forvaltning. Her vil det være naturlig å kombinere fagstudiet med matematiske fag fram til cand.mag.-grad. I denne sammenheng vil en spesielt gjøre oppmerksom på muligheten for å kombinere matematikkstudiet med tre år informatikk. Denne kombinasjonen utgjør en meget solid grunnutdanning som samtidig gir overgangsmuligheter til hovedfagsstudium i informatikk ved universitetene i Bergen og Pittsburgh. Matematikkstudiet kan også inngå som ledd i en lærerutdanning, og er derfor et tilbud til studenter som tar sikte på en slik utdanning eller til utdannede lærere som ønsker videreutdanning.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Studiet bygger på pensum fra kurset 3MX i den allmennfaglige studieretning i den videregående skolen. Studenter med annen bakgrunn må tilegne seg forkunnskaper tilsvarende kurset 3MX før de begynner på studiet.

Kompetanse

Ved overgang til videre studier ved et universitet blir studiet godkjent som en emnegruppe på 20 vekttall i matematikk for cand.mag.-graden. Matematikkstudiet er godkjent som tilleggsutdanning for lærere etter reglene om lønnsopprykk og kan gå inn som en del av adjunktutdanningen.

En emnegruppe beregnet for hovedfag i matematikk har en noe annen sammensetning enn emnegruppen for cand.mag.-graden. Studenter som tar sikte på å gå videre til hovedfagsstudium i matematiske fag ved et universitet bør derfor regne med å måtte supplere det ettårige studiet med kurs på 5–10 vekttall for å oppnå en gyldig emnegruppe for hovedfag.

Oppbyggingen av studiet

Matematikkstudiet er delt inn i kurs som hver er gitt vektall. Studiet er på tilsammen 20 vektall. Undervisningen er lagt opp med forelesninger, øvelser og gruppearbeid. I enkelte kurs kreves det innlevering av oppgaver som må være godkjent før man kan gå opp til eksamen.

Høst	Vår
Mk110 Grunnkurs i analyse	Mk240 Lineær algebra
5	5
Mk130 Grunnkurs i statistikk	Mk250 Flerdimensjonal analyse
5	5

Oppbygging av 1-årig studium i matematikk

Alternative studieopplegg

Studenter som ikke primært tar sikte på det ettårige studiet i matematikk, men som ønsker å kombinere et annet fagstudium med 20 vektall matematikk og statistikk i en cand.mag.-grad, kan bytte ut Mk110 Grunnkurs i analyse med Mk121 Matematiske metoder. Et slikt studieopplegg anbefales ikke for de som skal studere matematiske fag videre ved universitetene, men vil likevel gi en godkjent emnegruppe for cand.mag.-graden. Denne varianten kan også være et alternativ for studenter med svakere forkunnskaper i matematikk enn 3MX fra den allmennfaglige studieretning i den videregående skolen.

Det vil også være mulig å bytte ut Mk250 Flerdimensjonal analyse med Mk261 Anvendt statistikk, men da vil man ikke få studiet godkjent som en emnegruppe (20 vektall) i matematikk ved universitetene. En slik kurskombinasjon vil likevel utgjøre et årsstudium i matematiske fag (10 vektall matematikk og 10 vektall statistikk), og vil kunne være et alternativ for studenter som primært ønsker å kombinere matematiske fag med et høgskolestudium i økonomi eller informatikk.

I studieplanen for cand.mag.-graden i informatikk og matematikk inngår en alternativ årsenhet som består i å bytte ut Mk250 med Mk202 Diskret matematikk (2 vt) og Mk211 Numeriske metoder (3 vt). Denne varianten er spesielt tilpasset studenter som skal fortsette med hovedfag i informatikk ved Universitetet i Bergen.

STUDIER INNEN TRANSPORTØKONOMI OG LOGISTIKK

Mobilitet, kostnadseffektivitet, styring av offentlige midler og varestrømmer, bedre organisering og utnyttelse av knappe ressurser er alle aktuelle kjernebegreper både i næringsliv og samfunnsdebatt. Det etterlyses kort og godt kunnskap om hvordan bedrifter og samfunnet totalt sett kan nå flest mulig av sine mål med en gitt tilgang på ressurser.

Høgskolen i Molde har i mer enn et kvart århundre vært leverandør av slik kompetanse til næringsliv og offentlig forvaltning gjennom hundrevis av kandidater uteksaminert i transportøkonomi og logistikk. Fagmiljøet er av KUF utpekt til å være *nasjonalt knutepunkt for utdanning innen transportøkonomi* i Norge. Høgskolen tar den utfordringen svært alvorlig, og kan tilby deg som student *landets bredeste studietilbud innen transportøkonomi og logistikk!*

På de følgende sidene har vi et tilbud både til deg som nettopp er ferdig med videregående skole (det 3-årige grunnstudiet i transportøkonomi og logistikk), og til deg som har gjennomført 2-4 år av høgskoleutdanning fra før (påbyggingsstudiene i transportøkonomi og logistikk). Dessuten har vi gode samarbeidsavtaler med utenlandske institusjoner som kan gi deg siviløkonomutdanning eller mastergrad innenfor disse fagområdene (se nedenfor).

Cand.mag.-kombinasjoner og videre studier

Mulighetene stopper ikke med gjennomført grunn- og påbyggingsstudium. Vi har tre muligheter for å bygge videre som vi ønsker å presentere for deg: Cand.mag.-graden, det internasjonale Masterstudiet i europeisk godstransport og logistikk, og våre avtaler med andre institusjoner om videre studier i inn- og utland.

Cand.mag.-grad

Høgskolen i Molde kan tilby deg en rekke interessante kombinasjoner som vil gi deg cand.mag.-grad. etter 4 års studier (80 vektall). En cand.mag.-grad gir deg flere muligheter både til videre studier og til jobb og lønnsmessig opprykk. Eksempelvis gir graden adjunktkompetanse om du i tillegg tar praktisk-pedagogisk utdanning.

Kort beskrevet er kravene til Cand.mag.-graden at man skal ha ett studium av minst 1,5 års varighet, og et annet studium eller fag av minst 1 års varighet. Minste selvstendige enhet må vanligvis være minimum av et halvt års varighet (10 vektall).

Det er ellers ingen krav til hvilke studier som kombineres. Dine egne interesser og planer vil derfor være det som bør styre ditt valg av studier og fag. Vi tillater oss likevel her å foreslå noen få modeller som vi finner spesielt interessante. Studielederne står ellers til din disposisjon for rådgiving angående hva som vil egne seg best for deg og dine planer.

Noen anbefalte Cand.mag.-kombinasjoner:

Informatikk og logistikk

3 år Informatikk (HSM)
1 år Logistikk (HSM)

Øk-adm og logistikk/transportøkonomi

2 år Økonomi & admin. (HSM)
1 år Logistikk (HSM)
1 år Transportøk. påbygg. (HSM)

Øk-adm, informatikk og logistikk

2 år Økonomi & adm. (HSM)
1 år Informatikk (HSM)
1 år Logistikk påbygg(HSM)

Transportøkonomi og logistikk

3 år Transp.øk. og logistikk (HSM)
1 år Transportøk. påbygg (HSM)
eller 1 år Logistikk påbygg (HSM)

Øk-adm, log/transp.øk. + ERASMUS-studier

2 år Økonomi & admin. (HSM)
1 år Logistikk/Transp.øk. (HSM)
1 år i utlandet som
ERASMUS/NORDPLUS -student *

Transportøkonomi, logistikk og bedriftsøkonomisk analyse

3 år Transp.øk. og logistikk (HSM)
1 år Bedriftsøkonomisk analyse

*) ERASMUS/NORDPLUS-studier kan kombineres i de fleste cand.mag.-kombinasjoner, enten i løpet av 3. eller 4. studieår.

Internasjonal Mastergrad i europeisk godstransport og logistikk

I samarbeid med Arnhem Business School (ABS) i Nederland og University of Westminster (UoW) i London, England tilbyr Høgskolen i Molde et internasjonalt studieprogram som leder fram til graden MSc European freight transport and logistics (graden gis av UoW). Opptak til studieprogrammet skjer med bakgrunn i minimum tre års studier innen økonomi, administrasjon / transport og logistikk. Studiet går over 3 semestre som gjennomføres på 12 måneder. Første semester tar alle ved UoW i London. Andre og tredje semester tas enten i London, i Arnhem eller i Molde avhengig av spesialiseringsretning. Be om brosjyre for en nærmere presentasjon av studiet!

Overgang til siviløkonomstudier i Norge

Du kan få overgang til siviløkonomstudier i Norge etter det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk. Ved høgskolene i Nordland og i Agder kan du da gå rett inn på 3. året i siviløkonomstudiet. Ved NHH er du kvalifisert til opptak til 2. avdeling. Alternativt kan du etter 4 år og cand.mag.-grad søke opptak direkte til NHHs høyere avdeling. Dette setter visse krav til innholdet i cand.mag.-graden - ta kontakt med studieadministrasjonen hvis du har spørsmål!

Videre studier i utlandet

Din studievei ender ikke nødvendigvis ved Norges grenser! Verdien av utenlands-erfaring kan vanskelig overdrives i vårt etterhvert svært så internasjonale samfunn. Kanskje sikter du deg inn mot en høyere universitets- eller høgskolegrad? Høgskolen i Molde har inngått en rekke avtaler om overgangsordninger for våre studenter med anerkjente utdanningsinstitusjoner i utlandet. Dette gir deg muligheter til å oppnå bl.a. siviløkonomutdanning i logistikk i Växjö (Sverige), og med fullført cand.mag.-grad kan du fortsette videre på mastergrad (MSc) i transportplanlegging ved University of Westminster (London), mastergrad i Business Administration (MBA) ved University of Colorado Springs (USA), og mastergrad i logistikk (industrial Engineering) ved University of Wisconsin-Madison.

Ta kontakt med internasjonalt kontor i studieadministrasjon om du vil vite mer.

Noen anbefalte internasjonale studieløp:

MSc European Freight Transport and Logistics

3 år Transportøkonomi og logistikk (HSM)
12 mnd ved UoW (London), ABS (Arnhem), HSM (Molde)

MSc Transport Planning and Management

3 år Transportøkonomi og logistikk (HSM)
12 mnd ved University of Westminster (London)

MSc Industrial Engineering

2 år Økonomi og admin. + 1 år påbygging (HSM)
eller 3 år Transp.øk. og logistikk (HSM)
12 mnd ved University of Wisconsin-Madison (USA)

3-årig studium i transportøkonomi og logistikk

Utbygging og drift av samferdselssystemet har stor innvirkning på næringsliv, bopsettingsstruktur og samfunnsforhold i det hele. Omtrent 10% av alle sysselsatte er i virksomhet innen denne sektoren. Samferdsel og transport bruker nær 20% av nasjonens ressurser. Styring, regulering, koordinering og administrasjon av samferdselen setter derfor store krav til kvalifisert personell. Bedrifter er mer enn noen gang opptatt av å effektivisere verdikjeden og sine logistikkfunksjoner generelt.

Det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk gir en utdanning rettet mot administrative stillinger i transportselskap, transportavdelinger i bedrifter, arbeid med logistikkledelse, offentlig administrasjon, rederier, flyselskaper osv.

Forkunnskaper og forkurs

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Undervisningen i M101 Innføring i matematikk bygger på forkunnskaper tilsvarende 2 MS / 2MY fra studieretning for allmenne og økonomiske fag. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Før en kan gå opp til eksamen i det obligatoriske kurset Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I, må alle, uansett forkunnskaper, ha bestått en prøve i bokføring som arrangeres i første semester. Denne prøven er avslutning på Bø001 Forkurs i bokføring (se kursbeskrivelsene) **som også starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Kompetanse

Studiet kvalifiserer for stillinger innen:

- Transportselskap: Drift, planlegging og økonomi
- Bedrifters innkjøps-/logistikkledelse
- Offentlig planlegging: Særlig innen fylkeskommunen
- Industri- og handelsbedrifter: Transport-, distribusjon- og logistikkavdelinger.

Det 3-årige studiet i transportøkonomi og logistikk gir tittelen høgskolekandidat i transportøkonomi og logistikk. Studiet kan gå inn som en 3-årig enhet i en cand.mag.-grad og kvalifiserer for opptak på høgskolens påbyggingsstudier. Det kvalifiserer (gitt visse valgfagskombinasjoner) også for opptak til 2. avdeling ved siviløkonom-utdanningene ved Norges Handelshøyskole, Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Agder. Etter endt studium, eller som erstatning for 4. semester, kan man ta ett eller to semester som ERASMUS/NORDPLUS-student i utlandet etter nærmere avtale (se omtalen av internasjonale studieløp ovenfor). I 4. semester kan man også

velge å jobbe med en analyseoppgave i næringslivet eller i offentlig forvaltning. I 6. semester er det mulighet for å skrive en prosjektoppgave som avslutning på studiet.

Studiemål

Det legges vekt på at studentene i dette studiet skal tilegne seg:

- Innsikt i transportpolitiske spørsmål sett ut fra et samfunnsmessig perspektiv med hensyn til alle grupper i samfunnet
- Gode nok kunnskaper til å medvirke til best mulig økonomisk bruk av de ressursene samfunnet bruker til transport
- En handlingsorientert faglig holdning og trening i å foreta klare, presise og bevisste vurderinger knyttet til transport- og logistikkproblemer i bedrifter og offentlige etater
- Innsikt i vitenskapelig metode og tenkning, og trening i å analysere og løse problem innen samferdsel og logistikk

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Fork. i bokføring	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		4
	In102 Grunnkurs i databehandling	Tr210 Transport- og lagerteknikk	2
Mk001 Fork. i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	1. år
	Tr160 Norsk Samferdsel	Sø150 Samfunnsøkonomi	2
	Språk for næringslivet *)		4
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II		
			4
	Lo300 Logistikk I	Valgfag / utveksling / arbeidsutplassering	2. år
	Tr310 Transportøkonomi		
			4
	Bø430 Operasjonsanalyse	Lo400 Logistikk II	10
			2
	Ad150 Organisasjon	Bø330 Innføring i markedsføring	2
			3. år
			4
	Tr410 Kollektivtransport	Valgfag / oppgave	
			4
			6

Oppbygging av 3-årig studium i transportøkonomi og logistikk

*) Sp301 Engelsk for næringslivet eller Sp311 Tysk for næringslivet

Valgfag:

Se under valgfagslisten for 2-årig studium i transportøkonomi og logistikk. Det tas forbehold om ev. endringer.

2-årig studium i transportøkonomi og logistikk

STUDIETILBUDET GJELDER BARE DE SOM ALLEREDE ER I GANG MED STUDIET OG SKAL FULLFØRE 2. ÅRET I LØPET AV 1998/99.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs i bokføring	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		4
	In102 Grunnkurs i databehandling	Tr210 Transport- og lagerteknikk	2
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	1. år
	Tr150 Norsk Samferdsel	Sø150 Samfunnsøkonomi	2
			4
	Bø300 Investering og finansiering *)	Tr300 Transportøkonomi	2
	Bø430 Operasjonsanalyse		2
	Ad150 Organisasjon	Valgfag	2. år
			4
	Lo300 Logistikk I		8

Oppbygging av 2-årig studium i transportøkonomi og logistikk

*) Studentene følger investering og finansieringsdelen i kurset Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II. De som ønsker å ta driftsregnskap, kan ta hele kurset Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse ■ i høstsemesteret (1. gang høst 98) og får da 2 vektall kreditert som valgfag.

Valgfag høstsemester:

- In105 Brukergrensesnitt (4 vt)
- In150 Programmering (4 vt.)
- Sp301 Engelsk for næringslivet I (2 vt.)
- Sp311 Tysk for næringslivet I (2 vt.)

Valgfag vårsemester:

- Ad400 Strategisk ledelse (2 vt.)
- Ad620 Etikk (2 vt.)
- In135 Datamodellering og databaser (4 vt.)
- Ju600 Arbeidsrett (2 vt.)
- Lo400 Logistikk II (2 vt.)
- Sp302 Engelsk for næringslivet II (2 vt.)
- Sp321 Spansk for næringslivet (2 vt.)
- Sjø300 Offentlig økonomi (2 vt.)
- Sjø420 Miljø- og ressursøkonomi (2 vt.)
- Sjø430 Regionaløkonomi (2 vt.)
- Sjø510 Næringsøkonomisk analyse (2 vt.)
- Tr410 Kollektivtransport (4 vt.)
- Tr440 Transportplanlegging (4 vt.)
- Tr450 Kyst- og luftfart (2 vt.)

Valgfag kan velges blant fagene listet opp nedenfor:

For å få vitnemål må minst 4 vekttall være Tr-fag eller Lo-fag i valgfagskombinasjonen. Ad400 Strategisk ledelse vil også bli godkjent som Lo-fag i denne sammenheng. De som planlegger å gå videre på påbyggingsstudiet i transportøkonomi, anbefales å ta kurset Sjø300 Offentlig økonomi. De som planlegger å ta påbyggingsstudiet i Informatikk bør ta kurset In135. Studenter som planlegger å ta påbyggingsstudiet i logistikkledelse anbefales å ta Bø330 Innføring i markedsføring og Ad400 Strategisk ledelse, mens de som planlegger å ta påbyggingsstudiet i logistikksystemer anbefales å ta Lo400 Logistikk II.

Høgskolen kan etter spesiell søknad godkjenne fag fra annen studieretning som valgfag dersom dette passer inn i det studieopplegget den enkelte student har lagt opp.

4. semester kan eventuelt tas i utlandet som utvekslingsstudent etter nærmere avtale.

1-årig påbyggingsstudium i transportøkonomi

Påbyggingsstudiet i transportøkonomi er et tilbud som skal gi studentene en fordypning innen transportrelaterte emner. Studiet vil være spesielt relevant for de som ønsker en videreutdanning rettet mot administrative oppgaver i transportbedrifter og transportseksjoner i næringslivet forøvrig, samt mot samferdselsrelaterte arbeidsoppgaver i det offentlige.

Forkunnskaper

Opptak til studiet forutsetter fullført 2 eller 3-årig transportøkonomisk studium, eller minimum 2-årig økonomisk-administrativt studium. Studenter som ikke har spesifikk bakgrunn i transportøkonomi og logistikk må sørge for å tilegne seg kunnskaper tilsvarende kurset Tr300 Transportøkonomi og Lo300 Logistikk I før studiestart. Det er også en fordel med kunnskaper i velferdsteori tilsvarende kurset SØ300 Offentlig økonomi.

Kompetanse

Påbyggingsstudiet kan benyttes som en selvstendig årsenhet i en cand.mag.-grad. ved Høgskolen i Molde eller ved andre høgskoler og universitet i Norge. Cand.mag.-graden er et utgangspunkt for opptak til hovedfagsstudier i Norge og mastergradsstudier i utlandet.

De som er uteksaminert hittil har fått svært gode jobber både innen bedrifter og offentlig forvaltning. I flere tilfeller har kandidatene med denne spesialiseringen innen transport blitt foretrukket framfor kandidater med en mer generell utdanning på siviløkonominivå.

Oppbygging av transportøkonomi påbygging

Høst	Vår
Lo530 Ruteplanlegging I	Tr500 Europeisk transportpolitikk
Tr550 Metode for prosjektoppgaver	Tr810 Internasjonal skipsfart
Tr520 Internasj. transporter og distribusjon	
Tr530 Konsekvensanalyser	Tr650 Prosjektoppgave *)
4	6

1-årig påbyggingsstudium i transportøkonomi

*) For studenter som tidligere har fullført et annet påbyggingsstudium med prosjektoppgave, gis det anledning til å søke fritak fra prosjektoppgaven.

(NB! Dersom høyskolen tar opp ERASMUS/NORDPLUS-studenter, kan noen av fagene bli forelest på engelsk)

Valgfag

Alle obligatoriske fag og valgfag innen påbyggingsstudiene i logistikk og bedriftsøkonomisk analyse. Dessuten kan også følgende kurs velges:

- Ad105 Stats- og kommunalkunnskap (2 vt.)
- Ad400 Strategisk ledelse (2 vt.)
- Lo400 Logistikk II (2 vt.)
- Sv100 Det norske politiske og administrative system (4 vt.)
- Sv200 Internasjonal politikk (4 vt.)
- Sv201 Politisk adferd (4 vt.)
- Sjø300 Offentlig økonomi (2 vt.)
- Sjø420 Miljø- og ressursøkonomi (2 vt.)
- Sjø430 Regionaløkonomi (2 vt.)
- Tr210 Transport- og lagerteknikk (2 vt.)
- Tr410 Kollektivtransport (4 vt.)
- Tr440 Transportplanlegging (4 vt.)
- Tr450 Kyst- og luftfart (2 vt.)

1-årig påbyggingsstudium i logistikkledelse

Studiet i logistikkledelse er et studium i ledelse og organisering av produksjons- og distribusjonssystemer. Målet er å gi studentene en bedre forståelse for hvordan man gjennom ulike strategier, ledelse og former for organisering kan skape bedre konkurranseevne og øke lønnsomheten i kjeden av verdiskapende aktiviteter internt, eksternt og i samhandling mellom bedrifter.

Gjennom studiet skal studentene tilegne seg kunnskaper og modellverktøy som er anvendelige for å analysere og løse strategiske spørsmål knyttet til intern og eksternt verdiskapning, innkjøp og forandrings- (forbedrings-) prosesser. Studiet bygger på:

- organisasjons- og ledelsesteori
- markedsføring og strategi.

Forkunnskaper

Opptak til studiet forutsetter fullført 2-årig økonomisk-administrativt studium, 2-årig transportøkonomisk studium, eller tilsvarende. Det forutsettes at studentene har kunnskaper i logistikk tilsvarende Lo300 Logistikk I.

Kompetanse

Eksamen fra studiet kvalifiserer til stillinger i privat og offentlig virksomhet. Studiet gir et godt utgangspunkt for videre studier ved norske og utenlandske universitet og høyskoler, som f. eks. siviløkonomstudier og Mastergradsstudier. Studiet er også et viktig element i de cand.mag.-kombinasjoner i transport og logistikk, økonomi og logistikk og informatikk og logistikk som høyskolen anbefaler. Studiet kan også brukes i cand.mag.-kombinasjoner med studier ved andre høyskoler/universitet.

Oppbygging av studiet

Høst	Vår
Lo510 Verdikjede-analyse	Valgfag
2	
Lo505 Innkjøpsledelse	
2	4
Lo520 Økonomisk organisasjonsteori	Lo700 Prosjektoppgave
2	
Lo525 Kvalitetsledelse	
2	
Tr550 Metode for prosjektoppgaver	
2	6

Oppbygging av 1-årig påbyggingsstudium i logistikkledelse

Valgfag

(NB! Dersom høgskolen tar opp ERASMUS/NORDPLUS-studenter, kan noen av valgfagene bli forelest på engelsk)

- Ad605 Organisasjonsdesign
- Ad610 Personalledelse og arbeidsorganisering
- Ad620 Etikk
- Bø520 Strategi og ledelse
- In320 Strategisk bruk av IT
- Ju600 Arbeidsrett
- Lo500 Logistikk III (NB! Høstsemester)
- Lo606 Innkjøp II

I tillegg kan studentene velge blant obligatoriske fag eller valgfag fra studiet i logistikkssystemer, dersom man har de nødvendige forkunnskaper.

Prosjektoppgave

Prosjektoppgaven er i utgangspunktet obligatorisk. Det kan gis dispensasjon for skriving av prosjektoppgave dersom man tar to påbyggingsstudier. Prosjektoppgaven kan da etter søknad erstattes av valgfag eller andre relevante fag fra andre studieretninger.

1-årig påbyggingsstudium i logistikksystemer

Studiet tar sikte på å gi studentene innsikt i de forskjellige bedriftsinterne funksjoner som innkjøp, lager, produksjon og distribusjon og ruteplanlegging, samt å gi en oversikt over den verdiskapingsprosessen som skjer i en bedrift. Deler av studiet er preget av kvantitative metoder som gir et godt teoretisk utgangspunkt for styring av disse funksjonene.

Forkunnskaper

Opptak ved studiet forutsetter fullført 2-årig økonomisk-administrativt studium, 2-årig transportøkonomisk studium eller tilsvarende, eventuelt 3-årig ingeniørutdanning etter særlig vurdering. Det forutsettes at studentene har kunnskaper i logistikk tilsvarende Lo300 Logistikk I.

Kompetanse

Eksamen fra studiet kvalifiserer til stilling i privat og offentlig virksomhet, med arbeidsoppgaver innenfor en rekke områder som f.eks. logistikk, innkjøp eller kvalitetsledelse.

Studiet gir et godt utgangspunkt for videre studier ved norske og utenlandske universitet og høyskoler, som f. eks. siviløkonomstudier og Masterstudier. Studiet er også et viktig element i cand.mag.-kombinasjoner i transport og logistikk, økonomi og logistikk og informatikk og logistikk som høyskolen anbefaler. Studiet kan også benyttes i cand.mag.-kombinasjoner med studier ved andre høyskoler/universitet.

Oppbygging av studiet

Høst	Vår
Lo510 Verdikjede-analyse	2 Valgfag
Lo505 Innkjøpsledelse	2
Lo515 Produksjons- og lagerstyring	4
	Lo750 Prosjektoppgave
Lo530 Ruteplanlegging I	4
	2
	6

Oppbygging av 1-årig påbyggingsstudium i logistikksystemer

Valgfag

(NB! Dersom høgskolen tar opp ERASMUS/NORDPLUS-studenter, kan noen av valgfagene bli forelest på engelsk)

- Lo500 Logistikk III (NB! Undervises høstsemesteret)
- Lo600 Simulering av logistikksystemer
- Lo606 innkjøp II
- Lo620 Ruteplanlegging II
- Lo625 Produksjonsstyring
- Lo645 Anvendt logistikk
- In150 Programmering (NB! Undervises høstsemesteret)
- In320 Strategisk bruk av IT

Studentene må velge minst ett kurs fra ovenstående valgfagsliste. Øvrige valgfag kan velges blant de obligatoriske fag i påbyggingsstudiet i transportøkonomi eller obligatoriske fag og valgfag i påbyggingsstudiet i logistikkledelse dersom man har de forkunnskaper som er satt opp for de enkelte kurs.

Prosjektoppgave

Prosjektoppgaven er i utgangspunktet obligatorisk. Det kan gis dispensasjon for skriving av prosjektoppgaven dersom man tar to påbyggingsstudier. Prosjektoppgaven erstattes da av valgfag etter reglene ovenfor.

1-årig studium i innkjøpsøkonomi

Studiet tar i første rekke sikte på å gi kunnskaper og innsikt i problemer og muligheter knyttet til innkjøpsfunksjonen i en bedrift. Innkjøp kan på mange måter sees på som det første leddet i verdikjeden fra råvarer til det ferdige produkt og det vil derfor også være naturlig å se på andre deler av verdikjeden enn bare innkjøpsfunksjonen. Studiet er ikke ment som et første studium for de som ønsker en lengre utdanning innen økonomisk-administrative fag, men er først og fremst utformet med tanke på kandidater med annen faglig bakgrunn som ønsker tilleggsutdanning innenfor dette spesielle fagområdet eller for kandidater med lang praksis i innkjøp som ønsker en formalisering av sine kunnskaper, samt kandidater fra videregående skole med noen års yrkespraksis.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

I økonomifagene anvendes det en del matematikk. Studenter som ikke har forkunnskaper i matematikk tilsvarende 2MS/2MY, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Før en kan gå opp til eksamen i det obligatoriske kurset Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I, må alle, uansett forkunnskaper, ha bestått en prøve i bokføring som arrangeres i første semester. Denne prøven er avslutning på Bø001 Forkurs i bokføring (se kursbeskrivelsene) **som også starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Kompetanse

Studiet i innkjøpsøkonomi er godkjent som uspesifisert grunnfag og kan brukes som fritak for et grunnfag både i universitetets cand.mag.-grad og i den regionale cand.mag.-graden.

Oppbygging av studiet

Høst *)		Vår	
Lo100 Innkjøpsøkonomi			4
Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I			4
In102 Grunnkurs i databehandling	2	Bø101 Innføring i investeringsanalyse	2
Lo200 Industriell kjøpsadferd	2	Bø330 Innføring i markedsføring	2
Lo300 Logistikk I	2	Valgfag	2
<i>Oppbygging av 1-årig studium i innkjøpsøkonomi</i>			

*) I tillegg til disse fagene forutsettes at Bø001 Bokføringsprøven og Mk001 Forkurs i matematikk (start 2 uker før ordinær studiestart i august) tas med mindre man har kunnskap tilsvarende innholdet i disse forkursene (se kursbeskrivelser).

Valgfag

- Ju210 Forvaltningsrett
- Ju600 Arbeidsrett
- Lo400 Logistikk II

ØKONOMISK-ADMINISTRATIVE STUDIER

Høgskolen i Molde har et bredt studietilbud innenfor det vi med en fellesnevner kan kalle økonomisk-administrative fag. Et felles kjennetegn for denne utdanningen er den utpreget tverrfaglige karakteren. Det faglige tyngdepunktet er innenfor økonomisk-administrativ analyse med innslag av dels metodefag som matematikk, statistikk og databehandling og dels supplerende fag som jus og språk (valgfag). Dette gjør at personer med en generell økonomisk-administrativ kompetanse kan gå inn i mange svært forskjellig jobbfunksjoner.

Ved Høgskolen i Molde kan du velge økonomisk-administrative studietilbud fra 1 til 4 års varighet med muligheter for spesialisering innenfor våre satsingsområder som er transport/logistikk, bedriftsøkonomi og revisjon. Du vil også være sikret gode overgangsordninger til siviløkonomstudier og masterstudier i Norge og utlandet. I figuren under har vi illustrert mulighetene:

Cand.mag.-grad ved HSM med hovedvekt på økonomi-administrasjon		
2 år grunnstudium	1 år påbygging	1 år supplerer
Økonomi og administrasjon	Bedriftsøkon. analyse	Kombinasjoner med matematikk/statistikk, informatikk,
(1 år grunnfag i bedriftsøkonomi kan inngå i dette studiet)	eller Revisjon	logistikk/transport, samfunnsøkonomi *), statsvitenskap/jus, ERASMUS/NORD-PLUS studium i utlandet
↓	↓	↓
Jobb eller siviløkonomstudier i Norge eller utlandet	Jobb eller høyere revisorstudium ved Norges Handelshøyskole	Jobb eller hovedfag i Norge/masterstudier i USA

*) NB! Det tas ikke opp studenter til grunnfag samfunnsøkonomi studieåret 98/99.

Høgskolen i Molde kan tilby deg en rekke interessante kombinasjoner som vil gi deg cand.mag.-graden etter 4 års studier (80 vektall). Her kan du virkelig dra nytte av at Høgskolen i Molde også har egne studier i matematikk, informatikk, transport/ logistikk og statsvitenskap. Matematikk og informatikk er viktige verktøyfag i økonomisk styring, og gode kunnskaper her er ofte en forutsetning for problemløsningen. Du kan supplere med 1-årige studier innenfor disse fagområdene, men du kan også sy sammen mindre kurssekvenser f.eks. 10 vektall matematikk pluss 10 vektall informatikk. Mulighetene er mange!

Studiemodellene ved Høgskolen i Molde er fleksible. Etter hvert avsluttet studium kan du vurdere jobbsøking eller videre studier. Etter det 2-årige grunnstudiet i økonomi og administrasjon kan du søke overgang til 2. avdeling ved alle siviløkonom-studier i Norge; eventuelt vurdere masterstudier i utlandet. Etter påbygging i revisjon vil Høyere revisorstudium ved Norges Handelshøyskole være naturlig videreutdanning; gjerne med et par års praksis fra revisjonsarbeid først. Etter en avsluttet cand.mag.-grad som illustrert over kan du fortsette med hovedfag ved Norges Handelshøyskole eller Høgskolen i Bodø; eventuelt vurdere masterstudier i utlandet. Norges Handelshøyskole tilbyr hovedfag (Høyere avdeling) i bedriftsøkonomi, samfunnsøkonomi og administrative fag. Høgskolen i Bodø tilbyr hovedfag i bedriftsøkonomi.

For å søke opptak på Høyere avdeling ved Norges Handelshøyskole kreves det at du tilsammen har 10 vektall i matematikk og statistikk. Følgende kurssammensetning er godt egnet:

Enten:

Mk121 Matematisk analyse, 5 vt.

Mk231 Statistikk I, 2 vt.

Mk332 Statistikk II, 3 vt.

Eller:

Mk231 Statistikk I, 2 vt.

Mk332 Statistikk II, 3 vt.

Mk240 Lineær algebra, 5 vt.

Videre studier i utlandet

Din studievei ender ikke nødvendigvis ved Norges grenser! Verdien av utenlandserfaring kan vanskelig overdrives i vårt etterhvert svært så internasjonale samfunn. Kanskje sikter du deg inn mot en høgere universitets- eller høgskolegrad? Høgskolen i Molde har inngått en rekke avtaler om overgangsordninger for våre studenter med anerkjente utdanningsinstitusjoner i utlandet. Dette gir deg muligheter til å oppnå bl.a. siviløkonomutdanning i Växjö (Sverige) og med fullført cand.mag.-grad kan du fortsette videre på mastergrad i Business Administration (MBA) ved University of Colorado Springs (USA), eller en mastergrad i logistikk ved University of Wisconsin-Madison.

2-årig studium i økonomi og administrasjon

Det 2-årige studiet i økonomi og administrasjon er et teoretisk og metodisk grunnstudium i økonomiske fag.

Studiet gir en utdanning som kvalifiserer for oppgaver i industri-, handels- og servicebedrifter og i offentlig forvaltning. Samtidig kvalifiserer studiet for videre studier ved Høgskolen i Molde og ved andre nasjonale og internasjonale universitet og høgskoler.

Forkunnskaper og forkurs

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Undervisningen i Mk101 Innføring i matematikk bygger på forkunnskaper tilsvarende 2 MS / 2MY fra studieretning for allmenne og økonomiske fag. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Før en kan gå opp til eksamen i det obligatoriske kurset Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I, må alle, uansett forkunnskaper, ha bestått en prøve i bokføring som arrangeres i første semester. Denne prøven er avslutning på Bø001 Forkurs i bokføring (se kursbeskrivelsene) **som også starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Kompetanse

Studenter med fullført studium får tittelen høgskolekandidat i økonomisk/administrative fag. Med en viss justering og bruk av valgfagene vil studiet tilfredsstille utdanningskravet for å bli autorisert regnskapsfører (se egen orientering).

Fullført studium gir grunnlag for opptak til høgskolens 1-årige påbyggingsstudier. Disse studiene kan, eventuelt sammen med studier fra andre høgskoler og universitet, kombineres til en cand.mag.-grad.

I tillegg kan høgskolekandidater søke om opptak til 2. avdeling ved siviløkonomutdanningene ved Norges Handelshøyskole, Høgskolen i Bodø, Høgskolen i Agder og Handelshøyskolen BI.

Internasjonalt har høgskolen opprettet avtaler for overgang etter fullført økonomisk og administrativt studium med bl.a. Colorado Springs i USA og Högskolan i Växjö i Sverige. Det er også lagt opp til utveksling av studenter i ERASMUS/NORDPLUS-nettverkene (se foran) i 4. semester i det 2-årige høgskolekandidatstudiet (Derby, Leeuwarden, Arnheim, Frankfurt, Valencia, Lyon, Mikkeli).

Oppbygging av studiet

Studieplanen for det økonomisk-administrative studiet ved Høgskolen i Molde bygger på metodefag (6 vekttall), samfunnsøkonomi (6 vekttall), administrative fag (8 vekttall inkl. markedsføring) og bedriftsøkonomiske fag (12 vekttall inkl. logistikk). Dette tilsier 32 vekttall obligatoriske fag og 8 vekttall valgfag. Siste semester av studiet kan tas i utlandet som ERASMUS/NORDPLUS utvekslingsstudent.

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs i bokføring	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		4
	Ad150 Organisasjon	Sø150 Samfunnsøkonomi	1. år
			4
	In102 Grunnkurs i data-behandling	Bø330 Innføring i Markedsføring	2
Mk001 Forkurs i matematikk	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	2
	Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II	Ad400 Strategisk ledelse	2
		Sø300 Offentlig økonomi	2
	Bø430 Operasjonsanalyse		2. år
	Lo300 Logistikk I	Valgfag	2
			2
	Valgfag		2
			6

Oppbygging av 2-årig studium i økonomi og administrasjon

Valgfagene skal gi studentene mulighet for nyttige støttefag avhengig av interesse. Vær også oppmerksom på at spesielle valgfagskombinasjoner vil gi både bedre og lettere grunnlag for opptak ved universiteter og høyskoler i Norge og utlandet.

Påbyggingsstudiet i revisjon ved Høgskolen i Molde krever spesielle valgfag og utskifting av tre obligatoriske fag (se egen beskrivelse av revisjonsstudiet). Studenter som ønsker å fortsette på det 1-årige påbyggingsstudiet i Informatikk, må velge kursene In150 Programmering og In135 Databaser og datamodellering.

NB! Dersom høgskolen tar opp ERASMUS/NORDPLUS-studenter, kan noen av valgfagene bli forelest på engelsk.

Valgfag 3. semester:

- Ad105 Stats- og kommunalkunnskap (2 vt)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (4 vt)
- In105 Brukergrensesnitt (4 vt)
- In150 Programmering (4 vt)
- Ju300 Rettslære I (4 vt)
- Ju500 Skatterett II (4 vt., se egen orientering for regnskapsførerautorisasjon)
- Mk121 Matematiske metoder (5 vt)
- Mk332 Statistikk II (3 vt)
- Re300 Revisjon I (2 vt)
- Sp301 Engelsk for næringslivet I (2 vt)
- Sp311 Tysk for næringslivet I (2 vt)
- Sv100 Det norske politiske og administrative system (4 vt)
- Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk (4 vt)
- Tr160 Norsk samferdsel (2 vt)

Valgfag 4. semester:

- Ad620 Etikk (2 vt)
- Ak250 Oppdrettsøkonomi (2 vt)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (4 vt, start 3. semester)
- In135 Datamodellering og databaser (4 vt)
- In320 Strategisk bruk av IT (4 vt)
- Ju210 Forvaltningsrett (2 vt)
- Ju300 Rettslære I (4 vt, start 3. semester)
- Ju400 Skatterett I (2 vt)
- Ju600 Arbeidsrett (2 vt)
- Kan40 Kandidatoppgave for øk.adm.studenter (2 vt)
- Lo400 Logistikk II (2 vt)
- Mk202 Diskret matematikk (2 vt)
- Mk240 Lineær algebra (5 vt)
- Mk261 Anvendt statistikk (5 vt)
- Sp302 Engelsk for næringslivet II (2 vt)
- Sp321 Spansk for næringslivet (2 vt)
- Sv112 Samf. vit. metode og statistikk (4 vt, start 3. semester)
- Sv201 Politisk adferd (4 vt)
- Sjø410 Makroøkonomi II (2 vt)
- Sjø420 Miljø- og ressursøkonomi (2 vt)
- Tr210 Transport- og lagerteknikk (2 vt)
- Tr300 Transportøkonomi (2 vt)

1-årig påbyggingsstudium i revisjon.

Den viktigste oppgaven til en registrert revisor er å utføre revisjon for foretak som etter norsk lov har plikt til å ha revisor. Kravene som er satt til en revisor og det arbeid han utfører, finner en dels i lover om revisjonsplikt, dels i administrative forskrifter og dels følger de av revisjonsteori og grunnsetninger for god revisjonspraksis.

Det er også en rekke andre oppgaver som det er naturlig å legge til en registrert revisor. En kan her nevne rådgivning for bedriftsledelse når det gjelder regnskapsføring, skatte-avgiftsspørsmål, regnskapsanalyse, indre kontroll o.l.

De regionale høyskolene har eksamensrett for revisoreksamen, og Norges Handelshøyskole har eksamensrett for høyere revisoreksamen.

Revisorstudiet ved høyskolene er et yrkesrettet studium med disse mål:

1. Å gi studentene en teoretisk utdanning som gjør dem egnet til det arbeid som er tillagt en registrert revisor.
2. Å kvalifisere studentene for opptak ved det høyere revisorstudiet ved Norges Handelshøyskole.

Forkunnskaper

Opptak ved påbyggingsstudiet forutsetter fullført 2-årig økonomisk-administrativt studium. Studentene må ha fullført de fag som oversikten på neste side viser.

Kompetanse

Eksamen fra studiet kvalifiserer til stillinger innenfor revisjon og regnskapsarbeid. De som har greid kravene til revisoreksamen vil etter to år med allsidig praksis kunne søke om å bli registrert revisor.

Studiet gir grunnlag for opptak til det høyere revisorstudiet ved Norges Handelshøyskole.

Eksamensregler for revisorstudiet

Til revisoreksamen gjelder egne eksamensregler. For å bestå eksamen kan ingen enkeltkarakter i fagene Revisjon, Skatterett II og Rettslære II være dårligere enn 3.0.

For de andre fagene gjelder samme eksamensregler som for økonomisk-administrativt studium.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs i bokføring	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		4
	Ad150 Organisasjon	Sø150 Samfunns- økonomi	4 1. år
Mk001 Forkurs i matematikk	In102 Grunnkurs i data- behandling	Bø330 Innføring i markedsføring	2
	Mk101 Innføring i matematikk	Mk231 Statistikk I	2
	Bø350 Bedriftsø- konomisk analyse II	Ju400 Skatterett I	2
		Sø300 Offentlig økonomi	2
	Re300 Revisjon I	Kan40 Kandidat- oppgave	2 2. år
	Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I		4
	Ju300 Rettslære I		4
			4
		Re510 Offentligrettet revisjon og regnskap	4
		Ju500 Skatterett II	Re500 Revisjon II
	Ju510 Rettslære II		4 5
	Bø540 Videregående finansregnskap	Bø630 Finansregnskap med årsoppgjør II	2 3

Oppbygging av 2-årig øk./adm. og 1-årig påbyggingsstudium i revisjon

Revisorutdanningen ved høgskolen tar 3 år. De to første årene faller med visse tillempninger sammen med det økonomisk-administrative studiet. I 3. og 4. semester blir kursene Lo300 Logistikk I, Bø430 Operasjonsanalyse, Ad400 Strategisk ledelse og valgfagene erstattet av Ju300 Rettslære I, Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I, Re300 Revisjon I, Ju400 Skatterett I og Kan40 Kandidatoppgave.

1-årig påbyggingsstudium i bedriftsøkonomisk analyse

Det 1-årige påbyggingsstudiet i bedriftsøkonomisk analyse er et grundig teoretisk og metodisk videregående studium i bedriftsøkonomiske fag. Studiet skal i første rekke være et selvstendig kompetansegivende studium med en fagprofil av høy kvalitet som blir verdsatt i det lokale arbeidsliv og i offentlig forvaltning. Dessuten skal studiet kunne tas som del av en cand.mag.-grad ved høgskolen. Videre studier kan gjennomføres med masterstudium i Norge, Skandinavia og utlandet forøvrig.

Forkunnskaper

Opptak ved studiet forutsetter fullført 2-årig økonomisk-administrativt studium, 2-årig transportøkonomisk studium eller tilsvarende utdanning. Obligatoriske emner i bedriftsøkonomi fra rammeplanen for studiet i økonomi og administrasjon ved Høgskolen i Molde må være dekket (finansregnskap med analyse, driftsregnskap, investering/finansiering og operasjonsanalyse).

Kompetanse

Studenter med fullført vitnemål får tittelen høgskolekandidat i bedriftsøkonomisk analyse.

Påbyggingsstudiet kan benyttes som en selvstendig årsenhet i en cand.mag.-grad ved Høgskolen i Molde eller ved andre høyskoler og universitet i Norge. Cand.mag.-graden vil være et godt utgangspunkt for opptak til hovedfagsstudier i Norge og mastergradsstudier i Norge og utlandet. En cand.mag.-grad inneholdende påbyggingsstudiet i bedriftsøkonomisk analyse og minst 10 vekttall matematikk/statistikk kvalifiserer for opptak til Høyere avdelings studier ved Norges Handelshøyskole. For å fylle dette kravet anbefaler vi studentene å ta M332 Statistikk II (3 vekttall) og M121 Matematiske metoder (5 vekttall).

Oppbygging av studiet

Rammeplanen for påbyggingsstudiet i bedriftsøkonomisk analyse er som følger:

Høst	Vår
Bø530 Bedriftsøkonomisk analyse III	4
Bø570 Anvendt finansiering	4
Bø540 Videregående finansregnskap	2
Bø620 Finansieringsteori	Bø550 Prosjekt- oppgave
Valgfag	2
	6

*Oppbygging av 1-årig påbyggingsstudium
i bedriftsøkonomisk analyse*

Valgfag

(NB! Dersom høgskolen tar opp ERASMUS/NORDPLUS-studenter, kan noen av valgfagene bli forelest på engelsk)

Høstsemesteret:

- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (4 vt. Fortsetter i vårsemesteret)
- Bø545 Risikostyring (2 vt)
- In105 Brukergrensesnitt (4 vt)
- In150 Programmering (4 vt)
- Mk121 Matematiske metoder (4 vt)
- Mk332 Statistikk II (3 vt)
- Re300 Revisjon I (2 vt)

Vårsemesteret (aktuelt når prosjektoppgaven skal erstattes med valgfag):

- Ak250 Oppdrettsøkonomi (2 vt)
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I (4 vt. Start høstsemesteret)
- In135 Datamodellering og databaser (4 vt)
- Ju400 Skatterett I (2 vt)
- Ju600 Arbeidsrett (2 vt)
- Mk202 Diskret matematikk (2 vt)
- Mk240 Lineær algebra (5 vt)
- Mk261 Anvendt statistikk (5 vt)

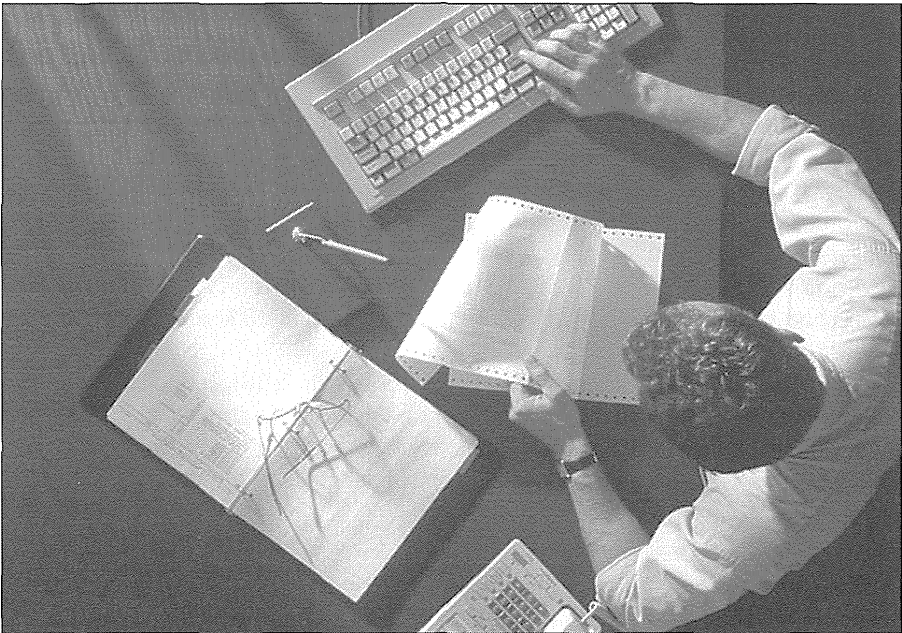

I tillegg kan man velge blant kursene fra påbyggingsstudiene i logistikkledelse, logistikksystemer og transport og bedrift dersom kravene til forkunnskaper er oppfylt.

Prosjektoppgave

Prosjektoppgaven gir studentene anledning til å arbeide selvstendig med et problem, og det blir sett på som en meget viktig del av studiet. For tildeling av veileder og godkjenning av emne og tema for oppgaven, må en melde seg opp til prosjektoppgaven på lik linje med kurspåmeldingen til vårsemesteret. Denne oppmeldingen skjer i høstsemesteret.

Studenter som tidligere har tatt et påbyggingsstudium med prosjektoppgave, kan søke om å få slippe å skrive ny oppgave. Oppgaven må da erstattes av valgfag.

1-årig studium i bedriftsøkonomi

Studiet er først og fremst utformet med tanke på kandidater med annen faglig bakgrunn som ønsker tilleggsutdanning, samt kandidater fra videregående skole med noen års yrkespraksis. Studiet er ikke ment som et første studium for de som ønsker en lengre utdanning innen økonomisk-administrative fag.

Studiet gir en innføring i sentrale bedriftsøkonomiske fagområder som regnskap, økonomisk styring, investering, finansiering og organisasjonsteori.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

I økonomifagene anvendes det en del matematikk. Studenter med minimumskunnskaper i matematikk anbefales sterkt å følge høgskolens forkurs i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart. Se omtale av Mk001 Forkurs i matematikk.

Gode forkunnskaper i matematikk er i enda sterkere grad viktig for studenter som vil erstatte kurset Re300 Revisjon I eller Lo300 Logistikk I med kurset Mk101 Innføring i matematikk (se studieplan). Av erfaring viser det seg at mange studenter har problemer med dette matematikkurset. Studenter som ikke har forkunnskaper tilsvarende 2MX/2MY, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Før en kan gå opp til eksamen i det obligatoriske kurset Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I, må alle, uansett forkunnskaper, ha bestått en prøve i bokføring som arrangeres i første semester. Denne prøven er avslutning på Bø001 Forkurs i bokføring (se kursbeskrivelsene) **som også starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Kompetanse

Fullført kurs gir rett til tittelen Bedriftsøkonom.

Bedriftsøkonomstudiet er godkjent som uspesifisert grunnfag og kan brukes som en årsenhet både i universitetenes cand.mag.-grad og i den regionale cand.mag.-graden.

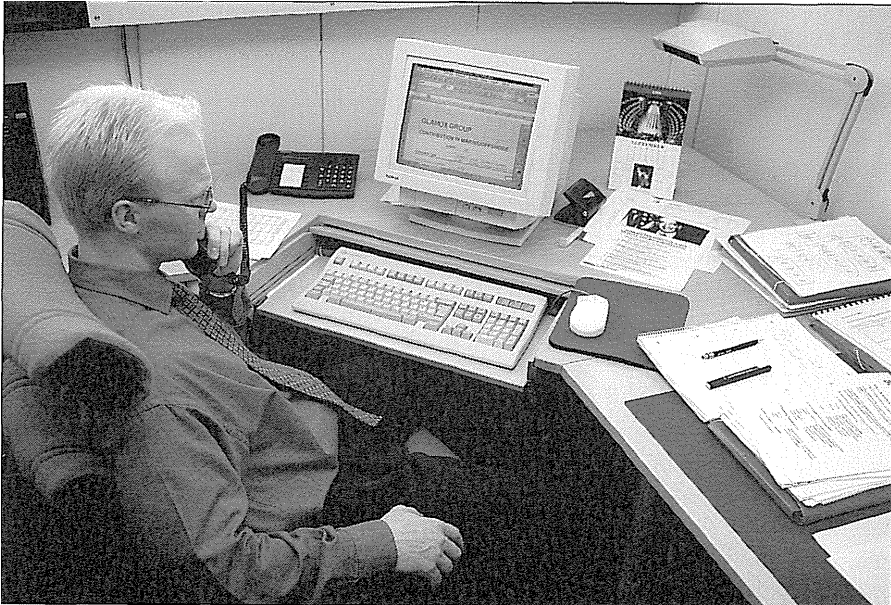
Bedriftsøkonomer som fortsetter sine studier ved Norges Handelshøyskoles Kursvirksomhet, BI, eller ved økonomisk-administrative studier ved andre høgskoler, kan regne med at de fleste kurs som inngår i bedriftsøkonomistudiet gir grunnlag for fritak for tilsvarende kurs.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs i bokføring	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		4
Mk001 Forkurs i matematikk	Lo300 Logistikk I *)	Bø101 Innføring i investeringsanalyse	2
	Ad150 Organisasjon	Bø330 Innføring i markedsføring	2
		Ju400 Skatterett I	2
	In102 Grunnkurs i databehandling	Mk231 Statistikk I	2

Oppbygging av 1-årig studium i bedriftsøkonomi

*) Kurset Lo300 Logistikk I kan erstattes av kurset Mk101 Innføring i matematikk.

Grunnfag i samfunnsøkonomi

DET BLIR IKKE TATT OPP NYE STUDENTER VED DETTE STUDIET HØST 98.

Studiet i samfunnsøkonomi skal gi kandidatene en innføring i samfunnsøkonomi (sosialøkonomi) som tilsvarer grunnfag i sosialøkonomi ved universitetene.

Samfunnsøkonomi som fagområde tar sikte på å kartlegge den økonomiske virksomheten i samfunnet som helhet. For å forstå hvordan helheten fremkommer, må man gå grundig inn på typiske handlingsmønstre hos de enkelte beslutningstakere (konsumenter og bedrifter), samt på hvordan markedene koordinerer den økonomiske virksomheten.

Årsstudiet i samfunnsøkonomi søker å oppfylle tre hovedmål:

- gi en grunnleggende forståelse av de økonomiske og politiske prosesser som skaper og fordeler goder i en åpen blandingsøkonomi som den norske
- gi tilstrekkelig innsikt i økonomiske metoder til at studentene på egen hånd kan analysere enkle makro-, velferds- og næringsøkonomiske problem
- gi kunnskaper om, og forståelse av, norsk økonomi og økonomisk politikk.

Man står i samfunnsøkonomien dels overfor behov for å forstå hvordan ressurser og goder faktisk disponeres, og dels overfor spørsmål om hvordan de best mulig kan disponeres. Begge typer av problemer behandles i studiet.

Samfunnsøkonomi som fag er på mange måter en velutviklet enhet, med basis i teorien om konsumenter, produsenter og markeder. Det betyr imidlertid ikke at teorigrunnlaget er ukontroversielt. Gjennom undervisning og pensum forsøker man også å oppøve en kritisk holdning til faget og de anbefalinger om økonomisk politikk som kan utledes av teorien.

2-årig studium i akvakultur og økonomi

Studiet tar sikte på å utdanne bedriftsledere og fagfolk forøvrig til oppdrettsnæringen.

Det er bygd opp ut fra behovene i oppdrettsnæringen og vil gi kunnskaper om de enkelte forhold som påvirker fiskeoppdrett. Målsettingen er også å gi studentene nødvendige faglige kunnskaper om akvakultur og økonomi slik at de kan planlegge, optimalisere drift og styre produktkvalitet i oppdrettsanlegg.

Studiet er et samarbeid mellom Institutt for Akvakulturforskning (AKVAFORSK) på Sunndalsøra, Høgskolen i Molde og Høgskolen i Ålesund.

Første år av det 2-årige studiet i akvakultur og økonomi foregår ved Høgskolen i Molde. Undervisningen i det andre året foregår på Sunndalsøra i nær tilknytning til AKVAFORSK. Praksis kan da utføres ved AKVAFORSK's to avdelinger.

AKVAFORSK er et av landets ledende fagmiljø innen akvakulturforskning og er ansvarlig for undervisning i akvakulturfag ved Norges Landbrukshøgskole, Ås. Instituttet underviser også ved andre universitet. Tverrfaglig samarbeid mellom studenter på Sunndalsøra og NLH-studenter foregår om høsten (ca. 3 dager).

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse. Studiet forutsetter ikke tidligere praksis fra fiskeoppdrett, men dette er en klar fordel.

Undervisningen i akvakultur forutsetter elementære kunnskaper i biologi og kjemi, og i økonomifagene anvendes det en del matematikk. Studiet passer derfor spesielt godt for elever fra studieretning allmenne, økonomiske og administrative fag med disse fagene, men det egner seg også godt for elever med fullført videregående kurs i akvakultur og som har generell studiekompetanse. Studenter med minimumskunnskaper i matematikk anbefales sterkt å følge høgskolens forkurs i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart. Se omtale av Mk001 Forkurs i matematikk. Gode forkunnskaper i matematikk er i enda sterkere grad viktig for studenter som vil erstatte kurset Re300 Revisjon I eller Lo300 Logistikk I med kurset Mk101 Innføring i matematikk (se studieplan). Av erfaring viser det seg at mange studenter har problemer med dette matematikkurset. Studenter som ikke har forkunnskaper tilsvarende 2MX/2MY, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.** Før en kan gå opp til eksamen i det obligatoriske kurset Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I, må alle, uansett forkunnskaper, ha bestått en prøve i bokføring som arrangeres i første semester. Denne prøven er avslutning på Bø001 Forkurs i bokføring (se kursbeskrivelsene) som også starter 2 uker før ordinær semesterstart.

Direkte opptak til høgskoleutdanninga på Sunndalsøra

Studenter som har fullført 1-årig studium i bedriftsøkonomi, eller har fullført annen høgskoleutdanning med 16-20 vektall innen økonomisk-administrative fag, kan søke opptak direkte til 2. studieår.

Kompetanse

Studiet i akvakultur og økonomi kvalifiserer for stillinger innen:

- alle typer produksjonsanlegg innen akvakultur.
- slaktning og omsetning av akvakulturprodukter.
- produksjon og omsetning av fiskefor.
- offentlig forvaltning.
- konsulenttjenester til akvakulturnæringen.

Studiet kan inngå som en del av en cand.mag.-grad i kombinasjon med annen høgskole- eller universitetsutdanning.

Studenter som søker på akvakulturstudiet ved Norges Landbrukshøgskole, kan regne med å få godkjent ca. 1 ½ år av studiet ved Høgskolen i Molde.

Praksis ved høgskoleutdanninga i Sunndal

Praksis blir gjennomført ved AKVAFORSK's avdelinger på Sunndalsøra (eller Averøy).

Praksisen er delt i to typer:

1. Instruktiv praksis

I høstsemesteret blir det anledning til å få 2 timer instruerende praksis pr. uke i en begrenset periode.

2. Arbeidspraksis

I vårsemesteret blir det avsatt 4 dager til praksis, fortrinnsvis ved AKVAFORSK's avdeling på Sunndalsøra. Det legges opp til deltakelse i stamfiskarbeid, klekkeri, drift av settefiskanlegg og fôrdyrking til marine fiskelarver. En vil her forsøke å få til et mest mulig variert opplegg med hensyn til tildeling av arbeidsoppgaver innen avdeling for laksefisk og avdeling for marin fisk.

Annen relevant praksis på andre oppdrettsanlegg kan også godkjennes.

Oppbygging av studiet

August	Høst	Vår	
Bø001 Forkurs i bokføring	Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I		4
Mk001 Forkurs i matematikk	Ak200 Oppdrettsbiologi	Ak250 Oppdretts-økonomi	2
	Lo300 Logistikk I *)	Bø330 Innføring i markedsføring	2 1. år
	In102 Grunnkurs i data-behandling	Mk231 Statistikk I	2
	Re300 Revisjon I *)	Bø101 Innføring i investeringsanalyse	2
	Ak324 Teknologi og drift, Settefisk	Ak325 Teknologi og drift, Matfisk	3
	Ak301 Fiskeernæring I	Ak400 Fiskeernæring II	2
	Ak350 Avlsarbeid		2
	Ak340 Fiskehelse		2. år
	Ak310 Internasjonal akvakultur	Ak430 Kandidatoppgave (**)	1
	Ak311 Kjemi/Biokjemi		1
			4

Oppbygging av 2-årig studium i akvakultur og økonomi

*) Et av kursene Lo300 eller Re300 kan erstattes av Mk101 Innføring i matematikk.

**) Veileder og tittel på kandidatoppgaven skal være bestemt innen 1. november.

Studier i utlandet

Etter fullført 2-årig studium ved Høgskolen i Molde, kan ett studieår tas som ERASMUS-student ved Regional Technical College i Galway (Irland). Ved dette studiestedet kan man fortsette med Bachelorgradsstudier i akvakultur, marinbiologi, miljøfag, biologi og kjemi. Studieoppholdet i utlandet kan også utvides med praksis i en utenlandsk bedrift gjennom LEONARDO-stipend.

STUDIER INNEN SAMFUNNSFAG

Som eneste høgskole i landet tilbyr Høgskolen i Molde studier i statsvitenskap i to varianter - en ren statsvitenskapelig fagretning, og en fagretning innen offentlig politikk og administrasjon. Høgskolen tilbyr mellomfag for begge variantene. I tillegg tilbyr høgskolen et 10 vekttalls studium i personalforvaltning og ledelse.

Studiene gir et godt utgangspunkt for videre studier innen samfunnsfag ved universitet og høgskoler. I tillegg vil studiene kunne være nyttige i kombinasjon med andre typer studier.

Cand.mag.-grad

Høgskolen i Molde kan utskrive cand.mag.-vitnemål til studenter som har fullført 4 års høgskolestudium (80 vt), herav ett studium på 1 1/2 års varighet (mellomfag/30 vekttall), og ett årsstudium (grunnfag/20 vekttall). Vi viser ellers til cand.mag.-reglementet bak i studiehåndboka.

Det er ikke nødvendig at hele cand.mag.-studiet er gjennomført ved Høgskolen i Molde. Deler av graden kan tas ved andre norske læresteder. Også studieopphold ved læresteder i Europa, USA og andre land kan gi vekttallsuttelling i en cand.mag.-grad.

Eksempler på cand.mag.-kombinasjoner

Samtlige grunnstudier ved Høgskolen i Molde vil kunne være relevante tilleggsgfag i kombinasjon med mellomfag i statsvitenskap eller i offentlig administrasjon.

Nedenfor har vi satt opp eksempler på cand.mag.-kombinasjoner med utgangspunkt i statsvitenskap som kan fullføres ved Høgskolen i Molde.

Mellomfag i offentlig administrasjon eller statsvitenskap

Grunnfag samfunnsøkonomi *)
Grunnfag informatikk
Examen philosophicum

Mellomfag i offentlig administrasjon

Grunnutdanning i sykepleie (3 år)
Personaladministr. og ledelse (1/2 år)

Mellomfag i statsvitenskap eller offentlig administrasjon

2-årig transportøkonomi/øk. adm. eller akvakultur og økonomi
Examen philosophicum

Mellomfag i statsvitenskap eller offentlig administrasjon

Grunnfag samfunnsøkonomi *)
1 år ERASMUS/NORDPLUS i utlandet (Univ. of Lancashire)
Examen philosophicum

*) NB! Det tas ikke opp studenter til grunnfag samfunnsøkonomi studieåret 98/99.

Med fullført cand.mag.-grad og mellomfag i statsvitenskap eller offentlig administrasjon kan man begynne på et hovedfagsstudium. Fullført hovedfagsstudium i statsvitenskap gir tittelen cand.polit.

Høgskolen har etablert kontakt med University of Nebraska, Lincoln om overgang til mastergrad i statsvitenskap (1 1/2 år) etter fullført cand.mag.-grad ved Høgskolen i Molde.

Statsvitenskap grunnfag

Grunnfagsstudiet i statsvitenskap tar utgangspunkt i hvordan ulike samfunnsinteresser samordnes og avveies. Ved siden av å gi en innføring i politiske strukturer og prosesser, skal studiet utvikle studentenes evne til å foreta selvstendige analyser av samfunnspolitiske forhold.

Målgrupper:

1. Grunnfaget egner seg godt for studenter som tar sikte på en cand.mag.-grad. Etter ett års grunnfagsstudium kan studentene fortsette med mellomfag i statsvitenskap eller mellomfag i offentlig administrasjon ved Høgskolen i Molde og universitetene.
2. Studiet egner seg også som videre- og /eller etterutdanning for tilsatte i offentlig eller privat virksomhet. Studiet er f.eks. godkjent som 1-årig videreutdanning for lærere.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Oppbygging av studiet

Som eneste høgskole i landet tilbyr Høgskolen i Molde studier i statsvitenskap i to varianter:

- fagretning politisk adferd og internasjonal politikk
- fagretning offentlig politikk og administrasjon.

Studiet er bygd opp med et første semester som er felles for alle studentene ved studiet, og et andre semester hvor studentene kan velge mellom de to fagretningene. Den ene fagretning tar opp allmenne statsvitenskapelige problemstillinger innenfor politisk adferd og internasjonal politikk. Den andre fagretningen tar opp emner knyttet til offentlig politikk og administrasjon behandlet ut fra et organisasjons-teoretisk perspektiv.

Alle grunnfagsstudenter må skrive en obligatorisk oppgave innen sin fagretning, og en obligatorisk oppgave i samfunnsvitenskapelig metode.

Høst	Vår	Høst 3. semester
Sv100 Det norske politiske og administrative system	Valg av fagretning: enten Politisk adferd og intern. politikk	Enten Mellomfag i statsvitenskap
	Sv200 Int. politikk 4	
	Sv201 Politisk adferd 4	
Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer	eller Offentlig politikk og administrasjon	eller Mellomfag i offentlig administrasjon
	Sv215 Organisasjonsteori og off. politikk 8	
Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk		
		4
Seminar:	Seminar:	Seminar:
Aktuelle politiske emner	Aktuelle politiske emner	Aktuelle politiske emner
	<i>Oppbygging av grunnfag i statsvitenskap</i>	

I tillegg til de kurs som er nevnt ovenfor, blir det arrangert seminar over aktuelle politiske emner. Nærmere omtale av de ulike kursene finner du bak i studiehåndboka.

Kompetanse

Grunnfagsstudiet gir 20 vekttall og kan inngå som en årsenhet i en cand.mag.-grad.

Muligheter for videre studier:

I: Statsvitenskap grunnfag fagretning politisk adferd og internasjonal politikk (1 år) + mellomfagstillegg (1/2) år:

Studenter som har cand.mag.-grad der mellomfag i statsvitenskap inngår, kan søke opptak på hovedfagsnivå ved Universitetet i Oslo. De som ønsker å ta hovedfag ved Universitetet i Trondheim, eller ved Institutt for sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen, må i dag avlegge en mindre tilleggsprøve.

II: Statsvitenskap grunnfag fagretning offentlig politikk og administrasjon (1 år) + mellomfagstillegg (1/2) år:

Studenter som har cand.mag.-grad der mellomfag i offentlig administrasjon inngår, kan søke opptak på hovedfagsnivå ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen.

Det arbeides nå for at studenter med tilknytning til Høgskolen i Molde skal kunne få deler av hovedfagsundervisningen/oppgaveveiledningen i Molde.

Mellomfag i statsvitenskap/offentlig administrasjon

Mellomfaget består av et grunnfag og et mellomfagstillegg av ett semesters varighet. Mellomfagstillegget utgjør 10 vektall og gis i høstsemesteret.

Ved Høgskolen i Molde gis det 2 mellomfagsvarianter:

A) Mellomfagstillegg i statsvitenskap (Sv310)

Forkunnskaper

Opptak til studiet forutsetter fullført grunnfag i statsvitenskap fagretning politisk adferd og internasjonal politikk.

Innhold

Studiet skal gi utdypet kjennskap til og forståelse av hovedområder som ble tatt opp på grunnfaget.

Høst
3. semester
Komparativ politikk
Internasjonal politikk
Offentlig politikk og administrasjon
Mellomfagsoppgave
Seminar: Aktuelle politiske emner
<i>Oppbygging av Mellomfag i statsvitenskap</i>

Nærmere beskrivelse av de ulike delemner finner en under kursdelen bak i studiehandboken.

Kompetanse

Studiet er godkjent som tilsvarende statsvitenskap mellomfag ved Universitetet i Oslo. Studentene kan etter fullført cand.mag.-grad søke opptak på hovedfag i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo. Det er også mulig å søke opptak på hovedfag i Sammenlignende politikk ved Universitetet i Bergen og på hovedfag i statsvitenskap ved Universitetet i Trondheim, men det kreves da at studentene avlegger en ekstra prøve.

B) Mellomfagstillegg i offentlig administrasjon (Sv315)

Forkunnskap

Opptak til studiet forutsetter fullført grunnfag i statsvitenskap fagretning offentlig politikk og administrasjon.

Innhold

Studiet tar sikte på å videreutvikle ferdigheter i analyse av organisasjoner og offentlig politikk. I tillegg har studiet som særlig mål å gi trening i planlegging og gjennomføring av et selvstendig arbeid.

Høst
3. semester

Politisk teori og regimer

Organisasjonsteori

Metode

Organisasjonsformer og prosesser

Mellomfagsoppgave

Seminar: Aktuelle politiske emner

Oppbygging av Mellomfag i offentlig administrasjon

Nærmere beskrivelse av de ulike delemner finner en under kursdelen bak i studiehåndboken.

Kompetanse

Studiet er godkjent som tilsvarende mellomfag i Administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Studentene kan etter fullført cand.mag.-grad søke opptak på hovedfag i Administrasjon og organisasjonsvitenskap ved Universitetet i Bergen.

Eksamensform for begge mellomfagsvariantene:

Eksamen består av en skriftlig prøve på 8 timer samt en semesteroppgave. Oppgaven skal skrives over et selvvalgt tema. Tema for oppgaven skal godkjennes av veileder. Innleveringsfristen blir gjort kjent ved semesterstart.

Ved beregning av karakteren teller semesteroppgaven 1/3 og skriftlig eksamen 2/3.

1/2-årig studium i personalforvaltning og ledelse

Studiet har som målsetting å gi studentene kompetanse i personaladministrasjon og å utvikle kunnskaper, adferd og holdninger i forhold til lederroller. Studiet forutsettes å være et påbyggingsstudium på andre eller tredjeårsnivå i et høgstudium. Studiet egner seg for

1. Studenter som fra før har to-årig studium i økonomi og administrasjon eller tilsvarende eller grunnfag og mellomfag i offentlig administrasjon, og som ønsker en påbygning og en spesialisering i personalforvaltning.
2. Ansatte i offentlig eller privat virksomhet som ønsker tilleggsutdanning i personalforvaltning og ledelse.

Forkunnskaper

1. For å bli tatt opp på studiet kreves fullført kandidateksamen fra økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende, eller grunnfag i statsvitenskap fagretning offentlig politikk og administrasjon.
2. Annen utdanning på universitets/høgskolenivå av minst 1 års varighet sammen med minst 3 års kvalifiserende praksis kan gi dispensasjon fra utd.kravet i pkt. 1.

Oppbyggingen av studiet

Vår	
Ad620 Etikk	2
Ad610 Personalledelse og arbeidsorganisering	2
Ju600 Arbeidsrett	2
Valgfag	4

Oppbygging av 1/2 årig studium i personalforvaltning og ledelse

Valgfag

Valgfag kan tas blant følgende kurs:

- Ad400 Strategisk ledelse, - Ad605 Organisasjonsdesign (4 vt)
- Bø520 Strategi og ledelse (2 vt), - Ju210 Forvaltningsrett (2 vt)

Samtlige kurs blir holdt i vårsemesteret.

Kompetanse

Studiet gir 10 vektall og kan inngå som en 1/2-årig enhet i en cand.mag.-grad i kombinasjon med annen høgstudium- eller universitetsutdanning.

Examen philosophicum

I samarbeid med Universitetet i Bergen arrangerer Høgskolen Molde hvert semester undervisning til Examen philosophicum i Molde. Universitetet i Bergen er ansvarlig eksamensinstans.

Examen philosophicum består av tre disipliner som man studerer samtidig og tar eksamen i samlet: Filosofiens historie, logikk og vitenskapsfilosofi. Filosofi er alle vitenskapers mor, og logikken er et nødvendig hjelpemiddel for å forstå strukturen i vitenskapelig tenkemåte. Vitenskapsfilosofien tar opp grunnlagsproblemer i de enkelte vitenskaper.

I Examen philosophicum legges et kunnskapsmessig grunnlag for et universitetsstudium. Studentene anbefales å ta Examen philosophicum i sitt første studiesemester og til også å kombinere det med et annet studium. Studiet kan inngå som 5 vekttall i en cand.mag.-grad.

Undervisningen består av forelesninger og kurs. Ved begynnelsen av hvert semester blir det holdt et orienteringsmøte, hvor det gjøres rede for pensum, lærebøker og undervisning.

Det er egne søknadsskjema for Examen philosophicum.

Søknadsfrist for undervisning i høstsemesteret: ca. 20. juli.

Søknadsfrist for undervisning i vårsemesteret: ca. 20. desember.

STUDIER VED AVDELING FOR HELSEFAG

Generelt

Avdeling for helsefag tilbyr følgende studier:

1. 3-årig grunnutdanning i sykepleie (opptak av studenter i januar og august) - praksisstudier i Molde og Kristiansund.
2. 3-årig grunnutdanning i vernepleie (i samarbeid med Høgskolen i Sør-Trøndelag) med første studentopptak høsten 1996. Høgskolen i Molde arbeider med sikte på å videreføre dette samarbeidstilbudet med et nytt studentopptak i 1998.
3. Videreutdanning i psykisk helsearbeid - 1 års fulltidsstudium, evt. 2 års deltidsstudium i Molde (opptak høst). Se egen merknad under omtalen av studietilbudet.
4. Tverrfaglig videreutdanning i Eldreomsorg - 2 års deltidsstudium i Kristiansund (opptak hvert andre år - neste gang høsten 1998).

3-årig grunnutdanning i sykepleie

Rammeplan - etisk grunnlag

Dagens utdanningsprogram bygger på Rammeplan for 3-årig grunnutdanning i sykepleie, gitt av Kultur- og vitenskapsdepartementet, sist revidert juli 1992. I tillegg ligger det internasjonale sykepleieråd ICN's etiske retningslinjer til grunn.

Disse uttrykker: *Et hvert menneske har egenverdi i kraft av seg selv og sine kvaliteter uavhengig av den nytteverdi mennesket har for sine omgivelser. Mennesket har ubetinget krav på respekt uansett alder, rase, kjønn, seksuell orientering, politisk eller religiøs overbevisning, sosial status eller helsetilstand. Mennesket har ansvar overfor seg selv og sine omgivelser ut fra ideen om likeverd og gjensidig anerkjennelse.*

Sykepleierutdanningens formål

Nasjonale og internasjonale mål er med på å prege sykepleierutdanningens innhold. Den internasjonale sykepleierorganisasjonen (International Council of Nurses) presiserer at sykepleierens særegne funksjon er å gi hjelp til å dekke de grunnleggende behov når et menneskes egne ressurser ikke er tilstrekkelige til å opprettholde liv og helse. Nasjonale krav og normer kommer til uttrykk gjennom helsepolitiske vedtak og offentlige forskrifter. Sosialdepartementet har beskrevet sykepleierens funksjon- og ansvarsområde i Rundskriv 1041/82. I vilkårene for offentlig godkjenning som sykepleier i Norge er det beskrevet minimumskrav til sykepleierutdanning som må oppfylles. Dette gir uttrykk for forventninger og krav som samfunnet til ulike tider stiller til sykepleieren og er derfor retningsgivende for utdanningsprogrammet i sykepleierutdanningen.

Sykepleierens ansvar omfatter flere funksjoner:

- *Den forebyggende sykepleierfunksjonen.*
- *Den behandlende sykepleierfunksjonen.*
- *Den lindrende sykepleierfunksjonen.*
- *Den rehabiliterende sykepleierfunksjonen.*

Sykepleierens funksjoner er her omtalt i forhold til pasient og pårørende. Sykepleierfunksjonene inneholder ikke bare et slikt direkte pasientrettet arbeid, men også funksjoner vedrørende undervisning og administrasjon av personell, utvikling av eget fag og samarbeid med andre faggrupper.

- *Den undervisende sykepleierfunksjonen.*
- *Den administrative sykepleierfunksjonen.*
- *Den fagutviklende sykepleierfunksjonen.*

Sykepleie - en omsorgsdisiplin

Sykepleie er i sin natur en omsorgsdisiplin. Utdanningen skal stimulere til faglig og personlig utvikling, og medvirke til at studentene blir selvstendige og ansvarsbevisste. Målet er å utdanne sykepleiere som er kvalifisert til å møte ulike menneskers behov for sykepleie. Dette innebærer at den utdannede sykepleier:

- møter det enkelte menneske med respekt og forståelse for menneskets egenart og livssyn og med grunnlag i de yrkesetiske retningslinjer for sykepleiere
- planlegger, iverksetter og evaluerer sykepleien ut fra en helhetlig vurdering av sykepleiesituasjonen
- forstår sykepleien som en tjeneste i en historisk og samfunnsmessig utvikling
- tar ansvar for alt som foregår innen sykepleiefagets område overfor den enkelte pasient/klient
- utfører sykepleie basert på dyktighet i grunnleggende sykepleiemetoder og ferdigheter
- anvender anerkjente vitenskapelige teorier og problemløsende tenkning, forskning og erfaring fra egen og andres praksis
- viser kritisk vurderingsevne i sykepleieutøvelsen
- erkjenner betydningen av lederskap i sykepleien og anvender administrative prinsipper i sykepleiepraksis
- erkjenner sitt undervisnings- og veiledningsansvar overfor pasient eller klient og alle grupper som arbeider innen sykepleien, og anvender pedagogiske prinsipper
- samarbeider med pasient eller klient, pårørende og andre yrkesgrupper i utøvelse av sykepleie
- utvikler samfunnspolitisk engasjement og kritisk, reflekterende holdning til egen fagutøvelse og de etablerte helsetjenester.

Forkunnskaper

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Oppbygging av studiet

Utdanningen utgjør 40 vektall i en cand.mag.-grad (Det foreligger et forslag om at studiet skal gi 60 vektall. Høringsfristen var 20. sept. 1997), og omfatter både teori- og praksisstudier, hvor en vektlegger integrering av teori og praksis gjennom hele studiet. Hvert studieår, som består av 2 semestre, omfatter 40 studieuker inkludert eksamener. Innholdet i studiet er delt inn i 5 studieenheter og er kvantifisert ved hjelp av vektall. 1 vektall = 2 uker = 80 studieinnsatstimer. Studentens studieuke er slik beregnet til 40 timer. Derav er ca. 20 timer timeplanregulert.

De 5 studieenheterne er organisert i forhold til målgrupper og praksisområder og inneholder både praksisstudier og teori. Aldersdimensjonen (barn, voksne, eldre) skal ivaretas gjennom hele studiet.

1. Grunnleggende sykepleie

20 vektall = 40 uker

Plassering: 1. og 2. semester.

Denne studieenheten er en innføringsperiode med vekt på grunnlagstenkning, holdningsdannelse og tilegnelse av generelle kunnskaper og ferdigheter. Menneskets grunnleggende behov er i fokus. Studiene skal forberede for alle målgrupper.

Den forebyggende, den behandlende, den lindrende og den rehabiliterende sykepleierfunksjonen vektlegges.

Praksis i denne studieenheten er lagt til sykehjem. Studentene arbeider i tillegg med et prosjekt.

2. Sykepleie av akutt og kronisk syke

20 vektall = 40 uker

Plassering: 3. og 4. semester.

Denne studieenheten setter søkelyset mot akutt, kritisk og kronisk syke. Pasientens ulike behov relatert til alder settes i fokus. Studenten vil møte mennesker som er i en biologisk og psykisk krisetilstand, mennesker som har langvarig funksjonssvikt, mennesker som etter gjennomlevd sykdom og skade har endrede betingelser for aktiviteter som er nødvendig for helse, og mennesker som utvikler kronisk og uhelbredelig sykdom.

Den forebyggende, den behandlende, den lindrende, den undervisende og den rehabiliterende sykepleierfunksjonen vektlegges. Også den administrative funksjonen arbeider studentene med.

Praksis i studieenheten er lagt til kirurgiske og medisinske avdelinger.

3. Psykisk helsevern

4.5 vekttall = 9 uker

Plassering: 5. semester.

Denne studieenheten omfatter psykisk helsevern med vekt på psykiske lidelser av akutt og kronisk karakter. Undervisningen tar sikte på å skape forståelse for de glidende overganger som særmerker psykiske lidelser fra sunn væremåte til nevrotisk og psykotisk fungering/væremåt. Søkelyset settes på sammenhengen mellom livsproblemer og livskriser og utvikling av symptomadferd.

Den forebyggende, den behandlende, den lindrende og den rehabiliterende sykepleierfunksjonen vektlegges. Studentenes egen personlighetsutvikling vektlegges også.

Praksis er lagt til kommunehelsetjenesten/psykiatrisk hjemmesykepleie, psykiatriske senter eller ved psykiatriske avdelinger.

4. Forebyggende helsearbeid

5.5 vekttall = 11 uker

Plassering: 5. semester.

Denne studieenheten er en del av området sykepleie til friske og utsatte grupper. Studiene har til hensikt å skape forståelse for sykepleie som en samfunnsrettet tjeneste. Studieenheten belyser forhold i samfunn og miljø som har innvirkning på menneskenes helsetilstand og ser på hvordan samfunnet innretter seg for å holde et best mulig helsenivå i befolkningen.

Den forebyggende og den undervisende sykepleierfunksjonen vektlegges.

Praksis er lagt til føde/barselavdelinger, kommunehelsetjenesten eller bedriftshelsetjeneste.

5. Integrasjon og fordypning i sykepleie

10 vekttall = 20 uker

Plassering: 6. semester.

I denne studieenheten skal studentene søke å integrere de kunnskaper og erfaringer de har arbeidet med gjennom hele studiet i den hensikt å komme fram til en helhetsforståelse av sykepleiefaget. Videre skal de mestre de ferdigheter som er i samsvar med de kvalifikasjoner som kjennetegner sykepleieren. Studieenheten omfatter 2 ulike praksisfelt: Kommunehelsetjenesten med hjemmesykepleie og ulike institusjonsavdelinger.

Det legges vekt på alle sykepleierfunksjonene, men spesiell vekt på lederskap, undervisning og samarbeid.

Fagområder

Rammeplanen forutsetter at utdanningen skal omfatte disse 3 fagområder:

- sykepleiefaget med etikk, historie, sykepleiens filosofiske grunnlag, sykepleierens arbeidsoppgaver og funksjon
- samfunnsvitenskapelige fag med pedagogikk, psykologi, sosiologi og sosialantropologi, helsepolitikk, -økonomi og lovgivning
- naturvitenskapelige fag med mikrobiologi, anatomi, fysiologi og biokjemi, sykdomslære og farmakologi.

Praksisstudier

Praksisstudier er fellesbegrepet for de undervisnings- og læringssituasjoner hvor studentene arbeider med sykepleiefaglige problemer og utfordringer i praksis.

50 % av studiet defineres som direkte yrkesrettede studier. 20 vekttall (dvs. 35%) er direkte pasient- eller klientrettede praksisstudier, og 10 vekttall (dvs. 15%) er praksisrettet undervisning.

Direkte pasient- eller klientrettede praksisstudier omfatter erfaring med pasientgrupper innen medisin, kirurgi, psykisk helsevern og forebyggende helsearbeid, og foregår både i kommunehelsetjenesten og ved institusjoner. Studiene omfatter erfaring fra arbeid med pasienter eller klienter i alle aldersgrupper, dvs. friske og utsatte grupper, kronisk syke og funksjonshemmede og akutt syke.

Praksisstudiene er tilrettelagt og veiledet av lærer og/eller sykepleier.

Hver praksisstudieperiode har sine klart definerte mål og studiekrav som studentene må kunne dokumentere å ha nådd og oppfylt.

De praktiske studier gir studentene en type kunnskap som de bare kan tilegne seg gjennom å arbeide med reelle praktiske situasjoner, hvor teori og praksis er integrert.

Studiedeltaking, arbeidsformer, vurdering

Krav til studiedeltaking/ studieprogresjon

Det er obligatorisk studiedeltaking i størsteparten av fagplanen. Dette ivaretas på ulike måter - f.eks. ved obligatoriske kurs, kliniske studier, ferdighetsøvinger, skriftlige og praktiske oppgaver og ved frammøteplikt.

Intill 10 % fravær kan godkjennes innen hvert studieområde med frammøteplikt.

Høgskolen har regler for hvordan fravær skal kontrolleres, hvordan fravær og ikke utført faglig virksomhet ellers skal tas igjen. For å få avsluttende vurdering må studentene ha oppfylt kravene til studiedeltaking. Høgskolen stiller også krav om at deler av studiet skal være bestått før studentene kan starte i praksisstudier.

Arbeidsformer

Studentaktive arbeidsformer vektlegges, og det legges opp til en studieprogresjon som gir studentene økende selvstendighet og ansvar. Studiet veksler mellom teori- og praksisstudieperioder, hvor praksisundervisningen er integrert med teoriundervisningen.

Eksempel på arbeidsformer som nyttes:

- forelesningsmetoder
- gruppediskusjoner
- konfluente metoder
- laboratorieøvelser
- litteraturstudier
- prosjektarbeid
- seminar
- casemetoder.

Vurdering

Vurdering skjer underveis og som avsluttende vurdering. Vurdering underveis er knyttet til studiedeltaking, utført arbeid, ulike oppgaver, prøver og arbeidsformer studenten nytter i studiet. Vurderingen er kontinuerlig og gir studentene informasjon om hvor de står i studieprosessen.

Avsluttende vurdering er tiltak knyttet til godkjenning eller underkjenning av utdanningen eller deler av den. Vurdering gir grunnlag for karakterer som blir påført vitnemålet.

Pensum

Pensum reflekterer tyngden av de ulike fag og kunnskapsområder i utdanningen og er gjenstand for vurdering og revidering foran hvert opptak og semester. Samlet pensum for de 3 studieårene utgjør ca. 10 000 sider.

Sentral litteratur:

Sykepleiefaget:

Kristoffersen, Nina Jahren,: *Generelle sykepleie*, bind 1-3. - Universitetsforlaget, 1996

Almås, Hallbjørg m.fl.: *Klinisk sykepleie*. - Universitetsforlaget, 1992

Mathisen, Jorunn: *Sykepleiehistorie*. - Universitetsforlaget, 1993

Natvig, Susanne: *Sykepleietikk*. - Universitetsforlaget, 1993

Smebye & Karoliussen: *Eldre, aldring og sykepleie*. - Universitetsforlaget, 1997

- Kirkevold, Marit: *Sykepleieteorier - analyse og evaluering.* - Ad Notam/Gyldendal, 1992
- Tveiten, Sidsel: *Barnesykepleie.* - Gyldendal, 1992
- Hummelvoll, Jan Kåre: *Helt - ikke stykkevis og delt.* - Gyldendal, 1994
- Eide, Inger Haugen: *Svangenskap, fødsel og barseltid.* - Ad Notam/Gyldendal, 1993
- George, Julia B: *Nursing Theories, The Base for Professional Nursing Practice.* - Prentice Hall, 1990
- Iyer, Tapich & Bernocchi - Losey: *Nursing Process and Nursing Diagnosis.* - Phil. Saunders, 1991
- Martinsen, Kari: *Den omtenssomme sykepleier.* - Tano, 1993

Naturvitenskapelige fag:

- Myhre, Eivind: *Patologi.* - Universitetsforlaget, 1993
- Kjeldsen m.fl.: *Indremedisin og Kirurgi.* - Universitetsforlaget, 1994
- Solheim og Ingvaldsen: *Kirurgi og Anestesi.* - Universitetsforlaget, 1993
- Madsen og Hokland: *Klinisk kjemi og fysiologi.* - Universitetsforlaget, 1994
- Budowick, Michael m.fl.: *Anatomisk atlas.* - Universitetsforlaget, 1992
- Haug, Egil m.fl.: *Menneskets fysiologi.* - Universitetsforlaget, 1992
- Flatberg og Lunde: *Legemidler og bruken av dem.* - Universitetsforlaget, 1996
- Bielcki m.fl.: *Legemiddelhåndtering.* - Ad Notam/Gyldendal, 1994
- Cullberg, Johan: *Dynamisk psykiatri.* - Tano, 1995
- Bergsjø, Per: *Obstetikk.* - Universitetsforlaget, 1993

Samfunnsvitenskapelige fag:

- Svabø, Bergland og Hæreid: *Sosiologi og sosialantropologi.* - Oslo: Univ.forlaget, 1993
- Hanssen, Ingrid: *Sykepleie og kulturelt mangfold.* - Oslo: Universitetsforlaget, 1991
- Granum, Vigdis: *Pasientundervisning* - Ad Notam/Gyldendal, 1994
- Bunkholdt, Vigdis: *Psykologi* - Tano, 1996
- Repstad, Pål: *Sosiologiske perspektiver på helse- og sosialinstitusjoner.* - Tano, 1992
- Larsen, Brekke m.fl.: *Samfunnsmedisin i Norge* - Oslo: Universitetsforlaget, 1992
- Larsen, Brekke m.fl.: *Administrasjon og ledelse i helsevesenet.* Helseped, Haslund, 1993
- Halvorsen, Knut: *Å forske på samfunnet.* - Oslo: Universitetsforlaget, 1996
- Repstad, Pål: *Mellom nærhet og distanse.* - Oslo: Universitetsforlaget, 1993
- Friis & Vaglum: *Fra idé til prosjekt.* - Tano, 1986

Eksamener/ Prøver

Sykepleiefaget

Grunnleggende sykepleie 2. semester

a) skriftlig skoleeksamen

b) praksistest

Sykepleie til akutt og kronisk syke 4. semester

a) skriftlig hjemmeeksamen

b) praktisk eksamen

Avsluttende eksamen i sykepleie 6. semester

Skriftlig hjemmeoppgave - individuelt arbeid

Samfunnsvitenskapelige fag

Psykologi 2. semester

Skriftlig skoleeksamen

Samfunnsfag - lovgivning 6. semester

Individuell hjemmeeksamen

Naturvitenskapelige fag

Mikrobiologi passeringsprøve 1. semester

Skriftlig prøve

Anatomi. Fysiologi. Biokjemi 1. eller 2. semester

Skriftlig skoleeksamen

Medikamentregning

Passeringsprøve 1. eller 2. semester

Skriftlig prøve

Sykdomslære. Farmakologi 4. semester

Skriftlig skoleeksamen

3-årig grunnutdanning i vernepleie

Høsten 1996 ble det etablert et 3-årig vernepleierstudium ved Høgskolen i Molde. Tilbudet er faglig underlagt Høgskolen i Sør-Trøndelag, men er samlokalisert med det øvrige studietilbudet ved Avdeling for helsefag.

Høgskolen tar sikte på opptak av et nytt kull i 1998. Studieplassene vil bli annonsert i en særskilt utlysning.

Vernepleierutdanningen er en treårig yrkesrettet grunnutdanning som gir grunnlag for offentlig godkjenning som vernepleier.

Primært ansettes vernepleieren som miljøterapeut. Andre aktuelle stillinger kan være som saksbehandler, koordinator, boveileder m.m. Vernepleierens arbeidsområder er svært varierte. Studiet kvalifiserer for arbeid både innenfor ulike kommunetjenester (habilitering, bolig, arbeid, skole, fritid), fylkeshelsetjenesten (habiliteringstjeneste, rusmiddelomsorg, psykiatri, barnevern osv.) og statlige institusjoner (statlige kompetansesenter).

Målgruppen for yrkesutøvelse er mennesker med sammensatte funksjonsvansker av både fysisk, psykisk og sosial karakter.

Vernepleierens grunnleggende funksjoner kan sammenfattes som:

- å bidra til målrettet stimulering, opplæring og utvikling med sikte på selvstendig mestring av dagliglivets oppgaver
- å ivareta daglig omsorg for og på vegne av andre, med trivsel og velvære hos den enkelte som siktemål
- å bearbeide nære og fjerne rammebetingelser med sikte på bedret livssituasjon for funksjonshemmede
- å forebygge funksjonsvansker og hindre ytterligere funksjonssvikt.

Vernepleiere skal kunne samarbeide med ulike samarbeidspartnere, som f.eks. pårørende, sykepleiere, hjelpepleiere, sosionomer, psykologer, førskolelærere/lærere, leger osv.

Opptakskrav:

Opptak til studiet krever generell studiekompetanse.

Oppbygging av studiet

Vernepleierstudiet inneholder teori- og praksisstudier. Studiet utgjør 40 vekttall i en cand.mag.-grad. Det foreligger forslag om en 60 vekttallsuttelling for studiet. Dette vil sannsynligvis bli realisert i forbindelse med en revidert rammeplan. Denne planen er forventet å foreligge våren 98. Det vil bli endringer i oppbygging av studiet i den nye rammeplanen, det er usikkert hvor store disse blir. Nedenstående opplysninger er basert på nåværende rammeplan.

Vernepleieryrket består i hovedsak av metodisk arbeid i forhold til ulike brukergrupper. Dette arbeidet krever solide teoretiske kunnskaper. I løpet av studiet alternerer en derfor mellom teoretisk og praktisk undervisning. Den teoretiske undervisningen skal gi studentene analyseredskaper og arbeidsmodeller, samt teoretisk basis for valg av mål og metodikk. I løpet av praksisperiodene skal studentene vise at de kan anvende de teoretiske kunnskapene i ulike reelle situasjoner.

Teoretisk innhold i studiet er fordelt på 5 tema.

Vernepleierfaglige hovedemner er målrettet miljøarbeid, pedagogikk, psykologi, samfunnsfag, sosiologi, organisasjonsteori, ledelse og medisinske fagområder.

TEMA I:

GRUNNLEGGENDE VERDIER OG PRINSIPPER SOM BASIS FOR VERNEPLEIERFAGLIG ARBEID.

Innholdet er bla. profesjonsutviklingen, ulike helse- og sosialpolitiske idealer og realiteter, ulike helsetilstander og velferdsteori. Vitenskapelige tradisjoner, sosiologisk grunnlagsteori, samt ulike forskningsmetoder. Introduksjon til psykologi, pedagogikk, kommunikasjon, samt medisinske emneområder. Arbeidsformer i studiet.

TEMA II:

INDIVID OG SAMFUNN I ALLMENT PERSPEKTIV.

Sentrale teorier for læring og utvikling, fysiologiske/biologiske forutsetninger. Samfunnskunnskap, sosiologi, helse- og sosialpolitikk/lovgivning. Nettverk og nærmiljø, barne- og ungdomskultur.

Tema I og Tema II gjennomføres i 1. semester samt i første del av 2. semester i studiet.

TEMA III:

FUNKSJONSHEMMING I INDIVIDUELT OG SAMFUNNSMESSIG PERSPEKTIV.

Dette tema omhandler ulike typer funksjonshemming og konsekvenser av disse. Videre ulike klientgrupper i klinisk psykologi. Livsvilkår for funksjonshemmede og innvirkning på familien. Grunnlaget for metodisk arbeid, helhetsmodellen. Ulike fag er knyttet opp til temaene, f.eks. psykologi, psykiatri, medisin, pedagogikk.

TEMA IV:

OMSORG, OPPLÆRING OG HABILITERING/REHABILITERING.

Temaet inneholder en medisinsk del med medikamentlære og ulike somatiske fag. Stimulering og ulike aktivitetsfag. Det fokuseres på metodisk arbeid med vekt på målretta miljøarbeid, i forhold til ulike problemstillinger. Studentene får kjennskap til ulike behandlingsmetoder.

Tema III/Tema IV starter i slutten av 2. semester og løper gjennom 3. og 4. semester og avsluttes mot slutten av 5. semester.

TEMA V:

ORGANISERING, PLANLEGGING OG SAMARBEID.

Dette tema omhandler bla. forvaltning, ulike organisasjonsformer, planlegging og organisering av omsorgstjenester, ledelsesteori, samt yrkesfunksjon og yrkesrolle.

Tema V starter i siste del av 5. semester og løper fram til slutten av studiet, i 6. semester.

Arbeidsformer

Det blir benyttet ulike pedagogiske metoder i teoriundervisningen; forelesninger, gruppearbeid; prosjekt, PBL (ProblemBasert Læring - en form for veiledet gruppearbeid hvor en tar utgangspunkt i situasjonsbeskrivelser som er viktige for yrkesutøvelsen). Videre benyttes seminarer, caseundervisning, praktisk ferdighetstrening osv.

Arbeidskrav i studiet

Utdanningen fastsetter arbeidskrav som vilkår for å kunne gå opp til eksamen i et temaområde, eller som vilkår for at utdanningen som helhet kan godkjennes.

Gjennom arbeidskravene får studentene trening i både teoretiske og praktiske ferdigheter. Antall og type arbeidskrav er noe utdanningen vurderer fortløpende.

Arbeidskrav kan også pålegges ved stort fravær fra obligatorisk undervisning, og i fag/emner med stor vekt på udokumentert gruppearbeid og/eller eget studium.

Krav til studiedeltaking

I gjeldende fagplan heter det:

“Det er obligatorisk frammøte til all timeplanfestet undervisning. Ved fravær ut over 20 % i et temaområde, emne, kurs e.l. kan studenten etter skolens vurdering bli pålagt å ta deler av utdanningen om igjen før eksamen avlegges.” (Studieplan for Vernepleierutdanninga, Trondheim 1990, s.38.)

Som dokumentasjon for tilstedeværelse føres derfor tilstedeværelsesprotokoll.

Reglene om obligatorisk frammøte er under revisjon.

Praksisstudier

Ca. 1/3 av studiet er veiledet praksis.

Mål for praksis:

- Veiledet praksis har som formål å gi studentene innsikt og erfaring som er sentral i utøvelse av vernepleieryrket, og som er overførbart til ulike deler av praksisfeltet.
- Praksis skal gi studentene mulighet til øving i ferdigheter i planlegging, tilrettelegging, gjennomføring og vurdering av vernepleierfaglig arbeid.
- Praksis skal gi studentene kjennskap til og trening i arbeid med mennesker med ulike funksjonsvansker og funksjonsnivå. Gjennom deltakelse i ulike yrkes-situasjoner skal studentene lære å utvikle personlige og faglige holdninger til egen og andre yrkesutøveres virksomhet.
- Praksiserfaringene skal danne grunnlag for ny kunnskapstilegnelse og bearbeiding av den teoretiske del av studiet.

Det er 4 praksisperioder fordelt på de tre studieårene. Studentene får praksis innen områdene normalutvikling (barnehage el. skole), medisinske områder (hjemmesykepleie el. sykehjem), tjenester i forhold til mennesker med psykisk utviklingshemming (fortrinnsvis i bolig), samt en periode hvor man kan fordype seg eller prøve spesielle områder (psykiatri, rusomsorg el.) Dersom skolen utfra faglige vurderinger finner det nødvendig, kan denne perioden brukes til perfektionering innen områder man tidligere har hatt praksis.

Praksisperiodene gir erfaring med ulike sider ved vernepleieryrket og med ulike brukergrupper.

Hver praksisperiode bedømmes til bestått/ikke bestått på grunnlag av gjennomføring av praksis samt vurdering av pålagte skriftlige oppgaver i tilknytning til denne.

Pensum

Pensum reflekterer tyngden av de ulike fag og kunnskapsområder i utdanningen og er gjenstand for vurdering og revidering foran hvert opptak og semester. Samlet pensum for de 3 studieårene utgjør ca. 10 000 sider.

Sentral litteratur:

- Grimstad, Jon Peder og Karl Johan Johansen,: *Vernepleieren*. - Trondheim: Høgskolen i Sør-Trøndelag, 1986, Kompendium
- Hallandsvik, Jan-Erik: *Helsetjenester og helsepolitikk*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1993
- Halvorsen, Knut: *Innføring i sosialpolitikk*. - Oslo: Tano, 1993, 2. utgave
- Lingås, Lars Gunnar: *Etikk og verdivalg i helse- og sosialfag*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1994, 2. rev. utgave
- Mørch, Willy Tore: *Omsorgsoppgaver*. - Oslo: Ad Notam, 1992
- Solum, Eiliv: *Normalisering - grunnlag for mål og omsorg*. - Oslo: Ad Notam, 1993, 2. rev. utg.
- Bunkholdt, Vigdis: *Utviklingspsykologi*. - Oslo: Tano, 1994
- Carlson, Neil R.: *Psychology. The Science of behavior*. - Boston: Allyn and Bacon, 1993, 4.th. ed.
- Håkonsen, Kjell: *Psykologi*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1994
- Markussen, Eifrid (red.), *Menneskeverd - funksjonshemmet i Norge*. - Oslo, Gyldendal, 1994
- Martinussen, Willy: *Sosiologisk analyse*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1991, 3. utg.
- Røising, Hanne S.: *Innføring i nevrologi*. - Østfold Vernepleierhøgskole, 1991, 3. utg.
- Wallum, Alf Inge (red.): *Pedagogikk*. - Trondheim: Høgskolen i Sør-Trøndelag, 1995, Kompendium
- Fyrand, Live: *Perspektiver på sosialt nettverk*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1992
- Tøssebro, Jan: *Institusjonsliv i velverdsstaten*. - Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1992
- Gjærum, Bente (red.): *Hjerne og adferd*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1993
- Cullberg, Johan: *Dynamisk psykiatri*. - Oslo: Tano 1994, 4. utgave
- Sommerschild, Hilchen: *Lærebok i barnepsykiatri*. - Oslo: Tano 1989
- Garnes, Brit Hauger og Marit Pettersen,: *Hjemmebasert omsorgspraksis*. - Bergen: Bergen Helse-og Sosialhøgskole, 1992
- Lauvås, Kirsti og Per Lauvås: *Tverrfaglig samarbeidsperspektiv og strategi*. - Oslo: Tano, 1994
- Gundersen, Knut og Luke Moynahan,: *Nettverk og sosiale ferdigheter*. - Nærbø: Haugtussa Forlag, 1995
- Tetzchner, Stephen von og Helle Schiørbeck,: *Habilitering..* - Oslo: Ad notam/Gyldendal, 1992
- Flatberg, Per: *Legemidler og bruken av dem*. - Oslo: Ad Notam/Gyldendal, 1996, 7. utgave
- Haugen, Inger: *Generell sykepleie nr. 2*. - Oslo: Aschehoug/Norsk Hjelpepleierforbund, 1988
- Lystad, Arve: *Hygiene; Forebyggende infeksjonsmedisin*. - Oslo: Aschehoug 1989, 3. utgave

Eksamener

Det er 4 eksamener i vernepleierstudiet.

- Eksamen i tema I/II er en 8-timers individuell skriftlig skoleeksamen.
- Eksamen 2 omhandler tema III/IV og er en individuell skriftlig hjemmeeksamen med muntlig individuell høring.
- Eksamen 3 i tema V gjennomføres som gruppeeksamen med individuell muntlig høring.
- Eksamen 4 er en fordypningsoppgave over selvvalgt tema som kan løses individuelt eller i gruppe.

Tema skal godkjennes av høgskolen.

I tillegg må studentene bestå en skriftlig prøving i medisinske fag. Denne bedømmes som en ordinær eksamen med ekstern sensur.

Fagoppgaven i praksis i forhold til mennesker med psykisk utviklingshemming skal i tillegg til intern vurdering også vurderes av ekstern sensor.

Pensumlitteratur og høgskolens undervisning danner grunnlag for alle eksamener.

VIDEREUTDANNING

Ved flere av høgskolene og universitetene gis det tilbud om videreutdanning. Disse kan etter gitte regler brukes sammen med en av grunnutdanningene til å bygge opp en cand.mag.-grad. Ved Universitetene gis det tilbud om hovedfagsstudium.

Videreutdanning i psykisk helsearbeid

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har vedtatt at de tre "gamle" videreutdanningene i psykiatri (psykiatrisk sykepleie, psykiatrisk sosialt arbeid samt psykosomatisk og psykiatrisk fysioterapi) fra høsten 1998 skal erstattes av et nytt studium Videreutdanning i psykisk helsearbeid (ny rammeplan). Det nye studiet er tverrfaglig og er bygd opp med en felles innholdsdel på 10 vekttall (1/2 år) med mulighet for å utvikle følgende fire ulike fordypningsenheter, hver tilsvarende 10 vekttall:

- * Tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid
- * Fagspesifikk fordypning i sykepleie
- * Fagspesifikk fordypning i sosialt arbeid
- * Fagspesifikk fordypning i fysioterapi

Alle studiesteder *skal* i henhold til den nye rammeplanen tilby Tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid. Opptakskravet til dette studiet er eksamen fra en av de 3-årige høgskoleutdanningene i helse- og sosialfag og omfattende praksis i direkte pasient/klientarbeid etter fullført utdanning. I tillegg *kan* studiestedene tilby en eller flere av de fagspesifikke fordypningsenhetene. Disse studiene bygger på 3-årig høg-skoleutdanning i de respektive fagene.

Høgskolen i Molde har ved trykkingstidspunktet for studiehandboken ikke tatt stilling til hvilket totalt studietilbud som vil bli gitt i Molde fra høsten 1998 av. Dette vil bli avklart i det arbeidet som pågår med å utvikle en fagplan for det nye studiet, og det vil bli endelig bestemt innen februar 1998. Studietilbudet vil bli særskilt kunngjort i presse og fagtidsskrifter i god tid før søknadsfristen.

Ut fra rammeplanen er det helt klart at høgskolen vil tilby Tverrfaglig fordypning i psykososialt arbeid. Det spørsmålet som diskuteres er om høgskolen i tillegg skal tilby Fagspesifikk fordypning i sykepleie.

Høgskolen i Molde har tradisjon på å gjennomføre videreutdanningen i psykiatri (dagens tilbud: psykiatrisk sykepleie) som en heltidsutdanning over ett år. I den diskusjonen som nå føres internt ved høgskolen vil det bli vurdert å gi det nye studietilbudet som en deltidsutdanning over 2 år fra høsten 1998.

1-årig tverrfaglig videreutdanning i eldreomsorg

Studiet blir arrangert som deltidsstudium over 2 år.

Studiet tar sikte på, i en tverrfaglig sammenheng, å gi bred teoretisk og praksisrelatert kunnskap innenfor fagområdet aldring og eldreomsorg. Det tar utgangspunkt i friske eldre og bygger på en grunnlagstenkning hvor helhetsforståelsen i omsorgen til eldre mennesker står sentralt. Innsikt i ulike menneskesyn og etiske dilemma mht. omsorg og behandling danner en plattform for arbeidet i eldreomsorgen.

Studiet legger vekt på å gi innsikt i sentrale forhold vedrørende aldringsprosessen. Det fokuseres på problem av helsemessig og sosial art som kan oppstå hos eldre i dagens samfunn.

Studiet gir dypere innsikt i sykdom og funksjonssvikt hos eldre. Det legges vekt på ulike behandlingsmetoder og tiltak i tilretteleggingen av eldres hverdag og i organisering av helsetjenesten til eldre. Dette gir et grunnlag for å vurdere analyseredskap og metoder for arbeid både på individuelt, gruppe- og samfunnsnivå. Studiet gir også et faglig grunnlag for endrings- og utviklingsarbeide innen helsetjenesten til eldre.

Forkunnskaper

Søkere med 3-årig grunnutdanning i helse- og sosialfag kan bli opptatt til studiet. Det kreves minimum ett års klinisk praksis.

Kompetanse

Studiet er godkjent som 20 vektall i en cand.mag.-grad og kan gi grunnlag for lønnsoppykk.

Oppbygging av studiet

Høst	Vår	
Modul A Friske eldre og aldring	Modul B Sykdom og funksjonssvikt hos eldre	1. år
5	5	
Modul C Organisasjon og forvaltning av helse-tjenesten til eldre	Modul D Forskning om eldre og aldring	2. år
5	5	

Oppbygging av deltidsstudiet i tverrfaglig videreutdanning i Eldreomsorg

Studiet er delt inn i 4 moduler på 5 vekttall hver:

Modul A gir en innføring i grunnleggende kunnskap i tilknytning til eldre, aldring og eldreomsorg. Fagområdene er filosofi, etikk, biologisk og psykososial aldring. Sentrale omsorgsteorier og temaer innen studentens eget fagområde blir også behandlet.

Modul B gir utdypende kunnskap om problemområder knyttet til eldre og aldring, og metoder for behandling og omsorg av eldre med sykdom og funksjonssvikt.

Modul C omfatter studier av organisering og forvaltning av helse- og sosialtilbud til eldre, samt lovgivning, rammer og ulike praktiske organiseringsspørsmål.

Modul D gir kunnskap i forsknings- og kunnskapsutvikling generelt og spesielt knyttet til eldre.

Studie- og arbeidsformer

Studiet er lagt opp som ukessamlinger på ca. 1 uke pr. måned, og ca. 18 uker totalt.

Studiet krever oppgavearbeid både individuelt og i kollokviegrupper mellom samlingene, og det er lagt opp til stor grad av selvstudium. Det er obligatorisk studie-deltagning på samlingene, men inntil 10 % fravær kan godkjennes.

Studiet vektlegger varierte arbeidsformer hvor forelesningsmetoden og ulike studentaktive former som gruppearbeid, rollespill, case, prosjektarbeid og seminarer blir benyttet.

Eksamen

Det blir benyttet både skole- og hjemmeeksamen. Eksamener fra tidligere moduler må være gjennomført og bestått før studenten kan gå opp til neste moduls eksamen.

Modul D avsluttes med et større fordypningsarbeid innenfor selvvalgt tema i eldreomsorgen. Oppgaven skal integrere studiets ulike emneområder og skal vise at grunnleggende teorier og metoder beherskes.

Oppgaven kan bygges opp som et litteraturstudium eller prosjektoppgave, men begge deler forutsetter relatering til praksis. Oppgaven kan løses individuelt eller som gruppe og avsluttes med individuell muntlig høring.

Pensum

Pensum dekker de ulike fagområdene av studiet og er på tilsammen 4000 sider. Av dette er 500 sider selvvalgt i forbindelse med avsluttende eksamen.

Sentral litteratur:

Bastøe, Per Øyvind & Kjell Dahl: *Den utviklingsorienterte organisasjon. Organisasjonsteori og organisasjonsforståelse for skole-, helse- og sosialsektoren.* - Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1995

Ege, Gitte: *Gerontologi. Perspektiver og problemer i den tredje alder.* - København: Nyt Nordisk Forlag, Arnold Busck, 1992.

Engedal, Knut & Haugen, Per Kristian: *Aldersdemens. Fakta og utfordringer. En lærebok.* - Revidert og utvidet utgave. - Granli senter: Info-banken, 1996.

Fyrand, Live (red): *Perspektiver på sosialt nettverk.* - Oslo: Universitetsforlaget, 1993.

Heap, Ken: *Samtalen i eldreomsorgen. Kommunikasjon, minner, kriser, sorg.* - 2. utg. - Oslo: Kommuneforlaget, 1994.

Kirkevold, Marit: *Vitenskap for praksis?* - Oslo: Ad. Notam Gyldendal, 1996.

Laake, Knut: *Geriatri i praksis.* -3. utg. - Oslo: Universitetsforlaget A.S, 1997.

Tornstam, Lars: *Åldrandets sosialpsykologi.* - Omarbeidet 4. utg. - Stockholm: Raben Prisma, 1994

Aadland, Einar: *Etikk for helse- og sosialarbeidarar.* - 2. utg. - Oslo: Det Norske Samlaget, 1991.

KURSOVERSIKT

På de neste sidene i studiehandboka følger en omtale av de enkelte kurs som inngår i studiene ved Høgskolen i Molde. Kursene er inndelt etter følgende fagområder:

Administrative fag

Akvakulturfag

Bedriftsøkonomiske fag

Informatikkfag

Juridiske fag

Logistikkfag

Matematiske fag

Revisjonsfag

Språk

Statsvitenskapelige fag

Samfunnsøkonomiske fag

Transportfag

Innenfor hvert fagområde er kursene sortert etter kurskode.

På den siste siden i studiehandboka følger et kursregister fordelt etter fagområder og en alfabetisk oversikt over kursene.

Under omtalen av de enkelte kurs på de neste sidene er det oppgitt aktuell litteratur. Dette er **ikke alltid det samme som pensumlitteratur**. Pensumlitteratur vil bli oppgitt av faglærer som underviser i kurset. Den oppgitte litteratur vil likevel stort sett dekke pensum i kurset og gi et inntrykk av kursets innhold.

Studentene bør spesielt merke seg de forkunnskaper som er nødvendig for å følge kurset. I kurs der det ikke er satt opp noen spesielle forkunnskaper, er det likevel forutsatt at studentene har generell studiekompetanse eller tilsvarende.

Administrative fag

Ad105 Stats- og kommunalkunnskap

- Vekttall: 2 (kurset gir ikke vekttall i kombinasjon med kurset Sv100)
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke + 2 t gruppearbeid annen hver uke.
Kurset blir samkjørt med kurset Sv100 til ca medio oktober
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Faget tar sikte på å gi en innføring i det politiske og det administrative systemets oppbygging og virkemåte.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Tilnæringsmåter i studiet av offentlig politikk
  - Historisk bakgrunn med vekt på tiden etter 1945
  - Offentlige institusjoner på de ulike styringsnivå (det nasjonale, det regionale og det lokale nivå)
  - Gjennomgåelse av institusjonenes oppbygging, virkemåte og medvirkning i den politiske beslutningsprosess
- Litteratur: Christensen, Tom og Morten Egeberg: *Forvalningskunnskap*. - Rev. utg. - Oslo: Tano, 1997.
Rønning, Rolf: *Vårt politiske Norge*. - Bergen: Fagbokforlaget, 1996.
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Ad150 Organisasjon

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning og 2 t gruppearbeid pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset skal gjøre studentene kjent med grunnleggende problemstillinger, begreper og teorier i organisasjonsteori og organisasjonspsykologi. Det skal gi studentene forståelse for hvordan organisasjoner fungerer, utformes og styres og for forholdet mellom organisasjon og omgivelser. Kurset skal også gi en innføring i psykologiske emner og metoder som er nødvendig for å forstå menneskelig atferd i organisasjoner.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- ~ Ulike syn på organisasjoner og deres forhold til sine omgivelser
- Organisasjoners mål, styrbarhet og effektivitet
- Utforming, utvikling og endring av organisasjoner
- Organisasjonskultur og etikk
- Beslutningstaking
- Undersøkellesmetode
- Personligheten, emosjoner, holdninger
- Persepsjon, kognisjon, læring og problemløsning
- Motivasjon og trivsel
- Gruppepsykologi og kommunikasjon
- Ledelse og styring.

Litteratur: Kaufmann, Geir og Astrid Kaufmann: *Psykologi i organisasjon og ledelse*. - Bergen: Fagbokforlaget, 1996, eller Bjørvik, Kjell Inge og Willy Haukedal: *Arbeids- og lederpsykologi*. - 5. utg. - Oslo: Cappelen Akademisk forlag, 1997. Jacobsen, Dag Ingvar og Jan Thorsvik: *Hvordan organisasjoner fungerer*. - Bergen: Fagbokforlaget, 1997.

Ad400 Strategisk ledelse

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I

Ad150 Organisasjon

Bø330 Innføring i markedsføring

Tid: Vårsemester

Undervisning: 4 t forelesning og gruppearbeid pr. uke

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Formålet med kurset er å gjøre studentene kjent med strategiske problemstillinger i organisasjoner, samt lære studentene teorier og metoder som kan anvendes for å løse denne typen problem. Kurset fokuserer på tilpasningen mellom organisasjonen og dens omgivelser.

Det legges spesiell vekt på private bedrifter.

Innhold: Kurset omhandler strategiprosessen i organisasjoner fra idé til iverksetting. Dette omfatter bl.a. spesifisering av mål, interne og eksterne analyser, utforming av strategier og oppfølging. I kurset benyttes gruppearbeid for løsning av oppgaver.

Litteratur: Roos, Göran, Georg von Krogh og Johan Roos: *Innføring i strategi*. - 2. utgave. - Bergen: Fagbokforlaget, 1997. *Artikkelsamling*

Ad605 Organisasjonsdesign

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk administrativ utdanning eller tilsvarende, evt. grunnfag i statsvitenskap, fagretning offentlig administrasjon.
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi studentene innsikt i betydningen av organisasjonsstruktur og organisasjonskultur for atferd og effektivitet i organisasjoner. Gi innsikt i endringsmetoder og deres muligheter og begrensninger når det gjelder å styre atferd og forbedre effektivitet.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Ulike syn på rasjonalitet og effektivitet i organisasjoner
  - Om ulike former for arbeidsdeling og samordning
  - Organisering av logistikk
  - Teorier for organisasjonsendring, med vekt på rasjonelle endringsprosesser
  - Om organisasjonskultur og mulighetene for å endre organisasjonskultur
  - Teorier for organisasjonslæring
- Litteratur: Nylehn, Børre: *Organisasjonsteori*. - Oslo: Kolle forlag, 1997.
Colbjørnsen, Tom: *Reisen til markedet: Organisasjonsutforming for økt konkurranse*. - 2. utg. - Oslo: Tano, 1995.
Eriksen, Erik Oddvar: *Den offentlige dimensjon. Verdier og styring i offentlig sektor*. - Oslo: Tano, 1993.
Røvik, Kjell Arne: *Den "syke" stat: Myter og moter i omstillingsarbeidet*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1992.
Bang, Henning: *Organisasjonskultur*. - 3. utg. - Oslo: Tano, 1995.
Artikkelsamling.

Ad610 Personalledelse og arbeidsorganisering

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk-administrativ utdanning eller tilsvarende, evt. grunnfag i statsvitenskap eller andre samfunnsvitenskapelige studier av minst ett års varighet
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 2 t forelesning + 2 t gruppearbeid pr. uke
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

- Formål:** Gi studentene kunnskaper om politiske, økonomiske og organisatoriske rammer for personalutveksling mellom organisasjon og arbeidsmarked. Presentere teorier og metoder for en mer planmessig og effektiv utnyttelse av personalressursene i organisasjonen.
- Innhold:** Kurset består grovt sett av to emneområder:
- Del 1 gir studentene grunnlag for å forstå forholdene i arbeidslivet bl.a. ut fra historisk-sosiale forhold. Ulike former for tilknytning til arbeidslivet vil også bli drøftet. Her vil det også bli lagt vekt på forskjeller mellom ulike land og de nasjonale konteksternes innvirkning på arbeidsorganisasjonen.
  - Del 2 gir studentene en innføring i aktuelle teorier og metoder ved systematisk planlegging av tilgang, avgang og mobilitet av menneskelige ressurser i organisasjoner.
- Litteratur:** *Endringer i arbeidslivets organisering* / red. av Dag Olberg. - Oslo: FAFO, 1995.
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer

Ad620 Etikk

- Vekttall:** 2
- Forkunnskaper:** Ingen spesielle
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 2 t forelesning pr. uke + 2 t gruppeundervisning annenhver uke
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål:** Kurset skal gi forståelse for hvordan etikk kommer inn som et viktig beslutningsgrunnlag i ulike sammenhenger.
- Innhold:** Aktuelle emneområder:
- Økologi og etikk
  - Etikk i arbeidsmiljøet
  - Menneskesyn og jobb- og organisasjonsutforming
  - Vitenskapsteori og etikk
  - Etikk i næringslivet
  - Etikk og internasjonalisering
- Litteratur:** *Etikk: - en innføring* / Kjell Eyvind Johansen (red). - Oslo: Cappelen, 1994. - (Cappelen Fakta)

Akvakulturfag

Ak200 Oppdrettsbiologi

Vekttall: 2

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesninger pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi studentene en generell forståelse for de enkelte arters biologi og miljøkrav slik at dette kan benyttes for optimal lokalisering og drift av akvakulturanlegg.

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Noen fundamentale driftsmessige momenter
- Vannkvalitet og miljøbetingelser
- Ytre og indre anatomi
- Laksefiskens livssyklus og økologi i ville bestander
- Laksefisk i oppdrett – livssyklus og strategier
- Fysiologiske prosesser
- Atferd hos fisk
- Lokalisering i forhold til miljø
- Oppdrett av marin fisk
- Avfallsstoffer fra oppdrett
- Muslinger, dyrking av skalldyr

Litteratur: Poppe, T.: *Fiskehelse*. - Bergen: John Grieg Forlag 1990.
Gjedrem, T.: *Fiskeoppdrett*. - Oslo: Landbruksforlaget 1993.
Artikkelsamling.

Ak250 Oppdrettsøkonomi

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse og Bø101 Innføring i investeringsanalyse bør tas parallellt

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Rammevilkår for oppdrett
- Samspill produksjon - marked
- Kostnadsstrukturer
- Finansiering av oppdrettsvirksomheten
- Berging av driftskapitalbehov

- Valg av ulike driftsstrategier for mat og settefiskanlegg, lønnsomhetsanalyser
- Risiko - risikoavlastning

Litteratur: Liabø, L.: *Forelesningsnotat: Oppdrettsøkonomi Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelser*

Ak301 Fiskeernæring I

Vekttall: 3

Tid: Høstsemester

Undervisning: 5 t forelesning pr. uke
Obligatorisk instruktiv praksis

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi studentene en generell innføring i ernæringsmessige behov hos fisk og sammensetning av fiskefôr. Tilegne studentene kunnskap om hvordan fôring og fôrtildeling best kan utføres og kontrolleres i praksis.

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Oppbygging av cellen
- Ernæringsbiokjemi/Metabolisme
- Næringskrav hos laksefisk
- Fôrbehov, fôropptak og vekst i ferskvann og sjø.
- Behandling, teknisk kvalitet og næringsverdi hos tørrfôr og våtfôr/mjukfôr.
- Fôring og fôrtildeling av settefisk, matfisk og stamfisk.
- Produksjon av levende fôrorganismer; kultivering av mikroalger og hjuldyr, dyrking og anrikning av saltkreps.
- Startfôring av marin yngel.

Litteratur: Hauge, Jens G., Ruth Kleppe Aakvaag og Terje B. Christensen: *Biokjemi: en grunnbok*. - 3. utg. - [Oslo] : TANO, 1994.
Einen, Olai og Turid Mørkøre: *Fôringslære for akvakultur*. - Oslo : Landbruksforlaget, 1997.
Lavens, P and P. Sorgeloos: *Manual on the production and use of live food for aquaculture*. - FAO Fisheries Technical paper no. 361.
Fagartikler fra AKVAFORSK

Ak310 Internasjonal akvakultur

Vekttall: 1

Tid: Høstsemester

Forkunnskaper: Ak200 Oppdrettsbiologi eller tilsvarende

Undervisning: 2 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 3 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål/innhold: Gi studentene en oversikt over akvatiske organismer som blir oppdrettet i ulike deler av verden. Naturlig utbredelse og oppdrettsbetingelser for de viktigste artene blir gjennomgått, samt kunnskap om størrelse på produksjonen i de ulike regioner.
Litteratur: Kråkenes, R.: *Viktige arter av fisk og krepsdyr*. - Sogn og Fjordane distriktshøgskole, 1990.
Kråkenes, R.: *Akvakulturproduksjon i de ulike regioner*. - Sogn og Fjordane distriktshøgskole 1990.
Artikkelsamling

Ak311 Kjemi/Biologi

Vekttall: 1
Tid: Høstsemesteret
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke tidlig i semesteret
2-4 t laboratorieøvelser
Eksamensform: 3 t skriftlig
Tallkarakter
Formål: Gi grunnlag for en bedre forståelse av undervisningen i andre fag.
Innhold: Kjemiens byggestener. Bindingsteori. Fase og løsninger. Reaksjoner, prosesser og likevekter. Syrer og baser. Organisk kjemi, uorganisk kjemi og biokjemi. Oppbygging av protein, karbohydrater og fett.
Litteratur: Pedersen, B.: *Generell kjemi*. - Universitetsforlaget, 1996.
Hauge, J.G., Kleppe, R.K. og Christensen, T.B.: *Biokjemi*. - Tano, 1990.

Ak324 Teknologi og drift (Tekno.Settefisk)

Vekttall: 2
Tid: Høstsemester
Forkunnskaper: Ak200 Oppdrettsbiologi eller tilsvarende
Undervisning: 4 t forelesninger pr. uke
I tillegg kommer instruktiv praksis
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Å gi studentene kunnskap om produksjon og behandling av rogn, settefisk og smolt.
Innhold: Prosjektering og bruk av utstyr, driftsteknikk, driftsoptimalisering og vannbehandling, lokalisering og oppbygging samt utstyr og drift av settefiskanlegg, kvalitetssikring, produksjonskontroll og produksjonsoptimalisering.

- Litteratur: Lekang, Odd-Ivar og Svein Olav Fjæra: *Teknologi for akvakultur*. - Landbruksforlaget, 1997.
 Tvenning, H.: *Akvateknikk II. Vanntransport-vannbehandling*. Universitetsforlaget, 1990.
 Tvenning, H.: *Akvateknikk II. Overvåking-Energianleggproduksjonsanlegg*. Universitetsforlaget, 1991.
 Gjerdrum, T.: *Fiskeoppdrett*. Landbruksforlaget, 1993.
 Lekang, Odd-Ivar og Svein Olav Fjæra: *Teknologi for akvakultur*. Landbruksforlaget, 1997.
 Støttelitteratur:
 Gebauer, R., G. Eggen, E. Hansen og B. Eikebrokk: *Oppdrettsteknologi*. Tapir forlag, 1992.
Artikkelsamling.

Ak325 Teknologi og drift, Matfisk (Tekno.Matfisk)

- Vekttall: 3
 Tid: Vårsemester
 Forkunnskaper: Teknologi og drift, Settefisk
 Undervisning: 5 t forelesning pr. uke
 I tillegg kommer instruktiv praksis
 Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
 Formål: Gi studentene informasjon om ulike anleggstyper, driftsutstyr og driftsteknikk for matfiskeoppdrett av laksefisk og marine arter.
 Innhold: Juridiske aspekter, teknisk oppbygging og forutsetninger for å drive ulike anleggstyper på land og i sjø, oppdrettsteknikk og utstyr, produksjonsplanlegging, slaktning og kvalitet, sikkerhet på anlegg, miljøkrav og avfallsbehandling, eksport av akvaprodukter.
 Litteratur: Tvenning, Hans.: *Akvateknikk I: Vanntransport, vannbehandling*. - Universitetsforlaget, 1990.
 Tvenning, Hans: *Akvateknikk II. Overvåking, energianleggproduksjonsanlegg*. Universitetsforlaget, 1991.
Fiskeoppdrett / red. av Trygve Gjedrem. - Oslo: Landbruksforlaget, 1993.
 Lekang, Odd-Ivar og Svein Olav Fjæra: *Teknologi for akvakultur*. - Oslo: Landbruksforlaget, 1997.

Ak340 Fiskehelse

- Vekttall: 2
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesninger pr. uke
Obligatorisk instruktiv praksis
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi studentene kunnskap om sykdommer og parasitter i norsk fiskeoppdrett og forebygging av disse. Gi kunnskap om den opp-treden og behandling næringen er best tjent med ved sykdoms-utbrudd.
- Innhold: Mikrobiologi, bakteriologi, virulogi, mykologi, immunologi, sykdomslære, vaksiner, framgangsmåte ved sykdomsutbrudd, kjemikaliebehandling, legemidler, smitteforebyggende tiltak på anlegg, offentlig sykdomsbekjempelse, helseplanarbeid/helsekontroll.
- Litteratur *Fiskehelse* / redigert av Trygve T. Poppe. - Bergen: John Grieg Forlag, 1990.
Storset, A.: *Kompendium: Mikrobiologi og immunologi. Fagartikler fra AKVAFORSK. Artikkelsamling.*
Anbefalt støttelitteratur:
Frisk fisk: om liv og død i merdene / red: Heidrun Inger Wergeland, Bjarne Aalvik, Odd Magne Rødseth. - Oslo: Universitetsforlaget, 1996.

Ak350 Avlsarbeid

- Vekttall: 2
- Tid: Høst- og vårsemester
- Undervisning: 2 t forelesninger pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset skal gi studentene en innføring i det teoretiske grunnlaget for avlsarbeid med fisk, og om organiseringa av dette arbeidet i Norge.
- Innhold: Høst: Celledære, arvelære, endringer av genfrekvenser, variasjon i miljøet, generell statistikk, genetisk grunnlag for egenskaper, genetisk materiale, laks og regnbueaure som avlsobjekt, systematiske miljøeffekter, fenotypiske og genetiske parametere, fasilitet i avlsarbeidet. Øvingsoppgaver.

- Vår: Avlsmetoder, avlsmål, avlsvurdering, utvalgsmetoder, genetisk fremgang, praktisk avlsarbeide, art og stammer. Øvingsoppgaver.
- Litteratur: Gjedrem, Trygve: *Genetikk og avlslære for akvakultur*. Oslo: Landbruksforlaget, 1995.
- Gjerde, B.: *Fiskeavl, laks og regnbogeaure*. - AKVAFORSK/NLH, 1991.
- Vangen, Odd og Torstein Steine: *Avlslære*. - Oslo: Landbruksforlaget, 1992. - (s. 11-47)
- Heen, K., Monahan, R. L. og Utter, F.: Breeding and selection. - s. 187-207. - I: *Salmon aquaculture*. - Oxford: Fishing News books, 1993.

Ak400 Fiskeernæring II

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Bygger på Ak300 Fiskeernæring I eller tilsvarende
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 2 - 4 t forelesninger pr. uke. I tillegg kommer praksis
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Å gi studentene en grundig forståelse av ernæringsmessige behov hos laksefisk og andre fiskearter. Sette dem i stand til å anvende denne kunnskapen i driftsoptimering og styrt produktkvalitet i fiskeoppdrett.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Næringskrav hos nye oppdrettsarter
  - Egenskaper ved fôrmidlene
  - Pigmentering av laksefisk
  - Fôring og produktkvalitet
  - Sammenligning av fôr på markedet
  - Fôr og miljøpåvirkning
  - Ernæringsøkologi
- Litteratur: *Utleverte fagartikler*
Se Ak300 *Fiskeernæring I*.

Ak430 Kandidatoppgave

- Vekttall: 4
- Tid: Vårsemester
- Undervisnings-
form: Veiledning, diskusjoner og selvstudium (evt. praktisk del)
- Evaluerings-
form: Evaluering vil skje på grunnlag av den innleverte skriftlige kandidatoppgaven.
- Målsetting: Oppgaven skal gi studentene en dypere innsikt innen et begrenset fagfelt, og denne kunnskap skal være grunnlaget for utarbeidelse av en avhandling av moderat størrelse.
Kandidatoppgaven utføres i 4. semester for studentene fra Høgskolen i Molde, og i 6. semester for studentene fra Høgskolen i Ålesund. Oppgaven skal være innlevert til høgskolen innen 1. mai.
- Oppgavetyper:**
- Litteraturstudium
  - Benytte enkle data som foreligger ved AKVAFORSK eller høgskolene
  - Gjennomføring av enkle undersøkelser som bakgrunn for kandidatoppgaven
- Litteratur: Litteraturvalg kan være et hovedelement i kandidatoppgaven og inngår som studentenes egeninnsats. Basislitteratur avgjøres i samarbeid med faglærer.

Bedriftsøkonomiske fag

Bø001 Forkurs i bokføring

- Vekttall: 0
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: August - oktober
- Undervisning: 2 t hver dag før semesterstart, deretter 2 t pr. uke
- Eksamensform: 3 t skriftlig eksamen med karakterene Bestått/ikke bestått. Prøven må være bestått før en kan gå opp til eksamen i Bø150.
- Formål: Gi studentene en grunnleggende innføring i bilagsregistrering og årsavslutning av et regnskap. Det legges opp til et EDB-simulert system for at undervisningen skal bli mest mulig lik praktisk regnskapsføring.
- Litteratur: Vågsether, Kåre: *Innføring i regenskapslære*. Eget forlag.

Bø101 Innføring i investeringsanalyse

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset sikter mot å gjøre studentene kjent med de delene i bedriftsøkonomien som vanligvis kalles investering og finansiering. Kurset legger vekt på å vise hvordan teori og teknikk er nyttig når investering- og finansieringsbeslutninger skal fattes i praksis.
- Innhold: Kurset starter med en gjennomgang av begreper. Når begrepene er på plass kan en grovvurdering av prosjekter foretas. Deretter vil en detaljert analyse av investeringsbeslutningene ved bruk av teoretisk korrekte evalueringsmetoder bli gjennomført. En vurdering av usikkerhet i slike analyser belyses, samtidig som praktiske anvendelser studeres. Kurset vil kort dekke finansiering av investering ved bruk av gjeld og/eller egenkapital. Dessuten vil følgende spørsmål bli forsøkt besvart: Hva er de vanligste egenskaper og kjennetegn ved gjeld og egenkapital? Hvilken påvirkning vil valget av finansiering (gjeld vs. egenkapital) ha for risiko/usikkerhet i prosjekter?
- Litteratur: Bøhren, Øyvind og Per Ivar Gjørum: *Prosjektanalyse*. - 2. utg. - Oslo: Skarvet forlag, 1993.

Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Bø001 Forkurs i bokføring. NB! Prøve må være bestått.
- Tid: Høst- og våsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke med gjennomgang av gruppeøvelser.
Innlevering av obligatoriske gruppeøvelser.
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske gruppeøvinger må være godkjent senest en uke før eksamensdato.

Del I: Innføring i bedriftsøkonomi (2 vt):

Formål: En tar sikte på å gi studentene innsikt i og en forståelse av de mest sentrale avgjørelsesproblemer i bedriftene.

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Kostnadsteori. - Etterspørselsteori
- Markedstilpassing. - Prissetting
- Valg av produkt og produktsammensetning
- Kapitalstyring/lønnsomhet
- En del innføringstema knyttet til ulike sider ved regnskap, budsjettering og finansiering.

Litteratur: Hoff, Kjell Gunnar: *Grunnleggende bedriftsøkonomisk analyse*. - Oslo: Tano, 1996.

Del II: Finansregnskap med analyse (2 vt):

Formål: Gi studentene en grunnleggende innsikt i finansregnskapets oppbygging og rammebetingelser, en forståelse for og nødvendige kunnskaper til å behandle regnskapsmessige måleproblemer, utarbeide finansieringsanalyser og foreta analyse av regnskaper og verddivurderinger av selskaper.

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Finansregnskapets oppbygging: Fra bilag til finansregnskap
- Finansregnskapets rammebetingelser gitt i regnskapslovgivning og god regnskapsskikk
- Finansregnskapets vurderingsregler
- Sentrale regnskapsmessige måleproblemer
- Forholdet mellom regnskap og skatt
- Regnskapsanalyse
- Strømningsanalyser
- Verddivurdering av selskaper basert på finansregnskapet
- Kritikk av finansregnskapet

Litteratur: Kinserdal, Arne: *Finansregnskap med analyse: Del I*. - 10. utg. - Oslo: Cappelen Akademiske forlag, 1996.

Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I

Vekttall: 4

Forkunnskaper: Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I

Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II (tas parallelt i høstsemesteret)

Tid: Høst- og vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen i vårsemesteret - Tallkarakter

Formål: Gi studentene videregående kunnskap om finansregnskapsteori og praktiske kunnskaper for å kunne utarbeide årsoppgjør i samsvar med regnskapslovgivning og regnskapsstandarder. Kurset er klart yrkesorientert mot de som sikter mot regnskap som arbeidsområde, men vil også være nyttig for alle som er interessert i å kunne lese og forstå et foretaks offisielle regnskap. Kurset er obligatorisk i revisorstudiet.

Innhold: Den praktiske delen av kurset avgrenses til de arbeidsoppgaver som følger etter at årets løpende registrering av forretningstilfeller er avsluttet. Sentralt i kurset står de lovregler som gjelder for årsoppgjøret. I tillegg behandles samtlige anbefalinger til god regnskapsskikk publisert av Norsk Regnskapsstiftelse og Norske Statsautoriserte Revisorers Forening. Den videregående behandlingen av finansregnskapsteori vil dekke disse emnene:

- Det tradisjonelle årsregnskapets begreper og klassifikasjoner
- Prestasjons- versus formuesorienterte regnskapsteorier
- Den amerikanske begrepsrammen
- Eiendeler
- Gjeld og egenkapital
- Inntekter og gevinster
- Kostnader og tap

Litteratur: Elling, Jens Oluf: *Årsregnskabsteori*. - København: FSRs Forlag, siste utgave.

Årsoppgjøret i teori og praksis / Jens-Erik Huneide m. fl. - Rasta: Økad forlag., siste utgave.

Sættem, Oddbjørn: *Oppgavesamling i årsregnskap*. - Molde: Los Forlag, siste utg.

Bø330 Innføring i markedsføring

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi en beskrivelse og forståelse av hvorledes bedrifter/organisasjoner aktivt kan tilpasse seg sine markeder/omgivelser gjennom planlegging, markedsanalyser og utforming av markedsinnsats.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Strategisk planlegging/markedsplanlegging
  - Markedsundersøkelser
  - Forbrukeradferd
  - Virkemidler/markedsinnsats
- Litteratur: Kotler, Philip: *Markedsføringsledelse*. - Oslo: Universitetsforlaget, Prentice Hall International.

Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II

- Vekttall: 4
- Transportstudenter som går 2. året høsten 1998 kan ta eksamen i bare del I (2 vt)
- Forkunnskaper: Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I
Sø150 Samfunnsøkonomi
Mk101 Innføring i matematikk
Mk231 Statistikk I
In102 Grunnkurs i databehandling
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Det blir utlevert oppgaver som må løses før eksamen kan avlegges.
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Obligatoriske gruppeøvinger må være godkjent senest en uke før eksamensdato.
- Del I: Investering og finansiering (2 vt):**
- Formål: Kursets mål er å gi en innføring i, og grunnleggende forståelse av, både kvalitative og kvantitative bedriftsøkonomiske beslutningsproblemer. Problemområdene vil i dette kurset være teoretisk korrekt funderte investerings- og finansieringsbeslutninger under sikkerhet. Skatt og inflasjon vil bli integrert i metodene som benyttes. Usikkerhet vil være et sentralt tema. Porteføljeteori, kapitalverdi- og arbitrasjeprikingsteori-modellene vil stå sentralt i

kurset. Gjeldsgrad- og dividendepolitikk vil bli gjennomgått. En kort innføring i internasjonal finansiering vil bli gitt. Vi understreker at kurset vil forsøke å gi studentene en intuitiv forståelse av problemstillingene. Dette betyr m.a. at studentene bør læres opp til å stille kritiske spørsmål framfor å akseptere teorier.

- Innhold:** Emner som behandles:
- Forutsetninger og fundament innen finans
  - Investeringsanalyse
  - Investering og usikkerhet
  - Gjeldsandels- og dividendepolitikk
  - Internasjonal finans
- Modellverktøy:** Det anbefales at studentene benytter modelleringsverktøy i kurset. Verktøyene kan imidlertid ikke benyttes til eksamen. (Lotus 1-2-3, Excel, FPS/Personal, Minitab, Eureka, Lindo, etc.)
- Litteratur:** Boye, Knut: *Finansielle emner*. - Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, siste utgave
Kompendium i investering og finansiering.
- Del II:** **Driftsregnskap (2 vt):**
- Formål:** Kursets formål er å sette studentene i stand til å framskaffe og bruke interne styringsdata for økonomisk styring av foretaket.
- Innhold:** Kurset omhandler følgende emner:
- Inntekts- og kostnadskontroll: Beregning og analyse av avvik mellom budsjettert resultat og virkelig resultat gjennom bruk av normal- og standardkalkulasjon.
  - Beslutningsrelevante kostnader: Beregning av relevante kostnader for å kunne ta beslutninger om prisfastsetting, kjøp eller egenproduksjon, aksept av tilleggsordre, nedleggelse av produksjon og produktvalg.
  - Aktivitetsbasert regnskap: Gjennomgang av aktivitetsbasert regnskap som alternativ til tradisjonell kostnadsanalyse.
  - Budsjettering: Kort innføring i budsjettering gjennom enkle eksempler på resultat-, balanse- og likviditetsbudsjettering og gjennomgang av budsjetteringsmetoder.
- Litteratur:** Hoff, Kjell Gunnar og Sigurd Kjøber: *Driftsregnskapet*. - Oslo: Tano Aschehoug, 1997.
Forelesningsnotater i driftsregnskap.

Bø430 Operasjonsanalyse

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I
Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II (tas parallelt)
Sø150 Samfunnsøkonomi
In102 Grunnkurs i databehandling
Mk101 Innføring i matematikk
Mk231 Statistikk I

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Kurset tar sikte på å gi en innføring i og forståelse av optimaliseringsteknikker i forskjellige bedriftsøkonomiske beslutningsproblem. Foruten å ta opp forskjellige optimaliseringsteknikker, forsøker en å integrere tema som er tatt opp i andre bedriftsøkonomiske kurs, samt bruk av programvare for operasjonsanalyse.

Innhold: Aktuelle temaer er:

- Lineær programmering; problemformulering og løsning vha. Simplexmetoden, samt sensitivitetsanalyse
- Heltallsprogrammering; med innføring i Branch & Bound - metoden
- Beslutninger under usikkerhet, verdi av tilleggsinformasjon og spillteori
- Ikkelineær programmering
- Simulering
- Prediksjon
- Lagermodeller
- Dynamisk programmering

Litteratur: Taylor, Bernard W: *Introduction to Management Science*. - 5 th ed. - Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall, 1996.

Ragsdale, Cliff T: *Spreadsheet Modeling and Decision Analysis*. - 2nd ed. - Cambridge, Mass: Course Technology, 1997.

Introductory Management Science: Decision Modeling with Spreadsheets / Gary D. Eppen m. fl. - 5th ed. - Englewood cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1998.

Bø520 Strategi og ledelse

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: Under vurdering
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål/innhold: Kurset skal gi studentene en dypere forståelse for og kunnskap om organisasjon og strategi som middel for vekst og utvikling i organisasjonen. Sentrale problemstillinger i forbindelse med utvikling av strategi og ledelse vil bli gjennomgått.
- Litteratur: Normann, Richard: *Skapande företagsledning*. - Stockholm: Bonnier.
Quinn, Robert E: *Beyond Rational Management*. - San Fransisco: Jossey-Bass, 1988.
Artikkelsamling.

Bø530 Bedriftsøkonomisk analyse III

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende, inklusiv 2 vektall operasjonsanalyse.
- Tid: Høst- og vårsemester.
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke. Obligatorisk innlevering av 3 oppgaver.
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske gruppeøvinger må være godkjent senest en uke før eksamensdato.
- Formål: Kurset har som formål å integrere viktige kunnskapselementer fra bedriftsøkonomikursene, og oppøve evnene til å analysere bedriftenes tilpasningsproblemer og å løse disse.
- Innhold: Kurset er en videreføring av de obligatoriske kursene på øk.adm.-studiet, spesielt bedriftsøkonomikursene. Det vil være en utstrakt bruk av oppgaver og større cases, som for det meste må løses ved hjelp av EDB. Det legges stor vekt på å kunne omformulere ustrukturerte problemsituasjoner til mulige handlingsplaner, samt å optimalisere disse. Kurset omhandler følgende emner:
- Nullpunktanalyser og simulering
  - Lineær programmering og planlegging
  - Kostnadsestimering og regresjon
  - Kostnadsanalyse og prissetting

- Kostnadsfordeling og serviceavdelinger
- Kostnadsfordeling og felleskostnader
- Kostnadskontroll og avviksanalyse
- Kostnadsmåling og resultatmåling ved prisstigning
- Divisjonisering og internprising
- Styring av desentraliserte enheter

Litteratur: Kaplan, Robert S. og Anthony A. Atkinson: *Advanced Management Accounting*. - Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.

Bø540 Videregående finansregnskap

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Hovedfokuseringen i kurset er verdsetting av bedriften i forbindelse med oppkjøp/fusjon og i forbindelse med analyse generelt. Første del av kurset gir en grundig gjennomgang av regnskapsmessige problemstillinger knyttet til foretaksintegrasjon. Andre del av kurset gir en innføring i alternative (verdibaserte) modeller til den tradisjonelle finansregnskapsmodellen. Modellene diskuteres i forhold til regnskapsanalysen - i hvilken grad regnskapet rapporterer riktig nominell eller reell avkastning. Kurset vil gi en dypere forståelse også av den tradisjonelle modellen og dens begrensninger. Problemene diskuteres i forhold til grunnleggende teori, men det fokuseres også på internasjonal utvikling i de praktiske løsninger.

Innhold: Kurset omhandler følgende fag:

- Foretaksintegrasjon: Konsernregnskap og fusjon
- Måleproblemer i regnskapsanalysen
- Realregnskapet (Realbeskatning)
- Den klassiske gjennanskaffelsesmodellen
- Edwards & Bellmodellen
- Internasjonale regnskapsstandarder:
  - Den britiske modellen (SSAP 16)
  - Den amerikanske modellen (FAS 33)

Litteratur: Kinserdal, Arne: *Finansregnskap med analys: Del 2*. - Oslo: Cappelen Akademiske forlag, siste utg.

Sættem, Oddbjørn: *Oppgavesamling i videregående finansregnskap*. - Molde: Los Forlag, siste utg.
Artikkelsamling.

Bø545 Risikostyring

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Innhold: Kurset gir en grundig innføring i de viktigste risikostyringsinstrumentene som opsjoner og futures samt bruken av disse i styring av risiko på bedriftsnivå. Kurset vil også gi en innføring i realopsjoner.

I tillegg til skriftlig eksamen forventes det at alle skriver et termopaper og presenter dette for de øvrige kursdeltakerne.

Litteratur: Hull, John: *Introduction to Futures and Options Markets*. - 2nd ed. - Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall, 1995.

Artikkelsamling.

Bø550 Prosjektoppgave i bedriftsøkonomisk analyse

Vekttall: 6

Forkunnskaper: Bare kandidater som er tatt opp ved påbyggingsstudiet i Bedriftsøkonomisk analyse kan skrive prosjektoppgave.

Tid: Vårsemester

Undervisning: Det blir utpekt en veileder for oppgaven etter at kandidatene har levert disposisjoner *innen 1. desember*.

Formål: Formålet med prosjektoppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektorientert arbeid knyttet til problemstillinger som er sentrale i påbyggingsstudiet.

Arbeidsformen vil ligge nær opp til det studentene senere vil møte i arbeidslivet.

Innhold: Tema velges relativt fritt av kandidaten, men det skal være knyttet til problemstillinger innen bedriftsøkonomisk analyse. Tema skal godkjennes av veileder før detaljarbeidet iverksettes. De fleste studentene skriver oppgaven i samarbeid med en ekstern oppdragsgiver.

Bø570 Anvendt finansiering

Vekttall: 4

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Tid: Høst og vårsemester

Undervisning: 2 t forelesning pr. uke. I tillegg kreves oppgaver og cases innlevert og godkjent før adgang til eksamen.

Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske gruppeøvinger må være godkjent senest en uke før eksamensdato.

Formål/innhold: Kursets mål er å gi en bred innføring i og grunnleggende forståelse i finansiell ledelse i lokale og globale norske bedrifter. I tillegg vil kurset gjøre studentene fortrolig med verktøy som benyttes innen finansiell styring. Faget vil i tillegg til allerede kjent og parallell forelest finanspensum, utvidet pensum for anvendelse innen spesielle temaer (eksempelvis opsjoner, terminkontrakter, fusjoner og oppkjøp etc.). Faget vil derfor inneholde analyser og vurderinger rundt kontantstrømmer, investeringsbeslutninger, portefølje-modeller og kapitalmarkedsmodeller rettet mot risikokartlegging, opsjoner og terminkontrakter, kortsiktig likviditetsstyring og internasjonal finansiering. De fleste tema som blir behandlet vil inneholde modelleringsaspekter. For modellering kreves valg av verktøy. En rekke slike systemer eksisterer, men vi vil i hovedsak benytte regneark (EXCEL). Et av målene ved kurset er å gjøre studentene istand til å bygge egne modeller for finansielle beslutningssituasjoner ved hjelp av slike modelleringsverktøy. Oppgaver og øvinger vil bl.a. være basert på cases innen finans.

Anb. programv: For å gjøre finansiell modellering vil vi i den organiserte undervisningen bruke EXCEL. Imidlertid, studentene kan benytte det regneark/modellspråk de finner personlig passende (f.eks. Lotus 1-2-3, Excel, Supercalc som regneark og IFPS, Merkur etc. som modellspråk).

Litteratur: Ross, Stephen A., Randolph W. Westerfield og Jeffrey Jaffe: *Corporate Finance*. - 4th ed. - Chicago: Irwin, c1996.
Schlosser, Michel: *Corporate Finance: A Model-Building Approach*. - 2nd. ed. - New York: Prentice Hall, 1992.
Scherr, Frederic C: *Modern Working Capital Management: Text and Cases*, utvalgte deler. - Englewood Cliffs, N.J: Prentice Hall, 1989.

Benninga, Simon: *Numerical Techniques in Finance*, utvalgte deler. - Cambridge, Mass: The MIT Press, 1989.

Eiteman, David K, Arthur I. Stonehill og Michael H. Moffet: *Multinational Business Finance*. - 8th ed. - Reading, Mass.: Addison Wesley, 1998.

Balling, Morten: *Financial Management in the new Europe*. - Oxford: Blackwell Publishers, 1993.

Supplerende:

Shapiro, Alan C: *Multinational Financial Management*. - 5th ed. - Upper Saddle River, N.J.: Prentice-Hall, 1996.

International Financial Management: Theory and Applications / ed. by Donald R. Lessard. - 2nd ed. - New York: John Wiley & Sons, 1985.

Bø 630 Finansregnskap med årsoppgjør II

Vekttall: 3

Forkunnskaper: Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I
Bø540 Videregående finansregnskap

Tid: Vårsemesteret

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke i vårsemester

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi innføring i årsoppgjør/god regnskapsskikk for privat sektor.
Gjøre studenten i stand til å:

- behandle (vurdere, verdsette, klassifisere og presentere) alle typer regnskapsposter (inntekter, kostnader, eiendeler, gjeld og egenkapital). I dette inkluderes også omarbeidelse av foreløpig regnskapsutkast og/eller foreta vurderinger av flere alternative løsninger av et regnskapsproblem.
- utrede og løse teoretiske problemstillinger innen regnskapsfaget
- presentere deler av eller hele årsoppgjør med resultat, balanse, noter, styrets årsberetning, konsernoppgjør og kontantstrøm.

Innhold: Grunnleggende regnskapsprinsipper

- gjeldende grunnleggende regnskapsprinsipper som ligger til grunn for utarbeidelse av årsoppgjøret
- kjennskap til foreslåtte endringer i utkast til ny regnskapslovgivning/tilhørende NOU
- det rettslige regnskapsbegrepet god regnskapsskikk, og utviklingen av dette

Formelle krav til årsoppgjøret, dvs

- prosedyrer og tidsfrister ved utarbeidelse av årsoppgjør for de forskjellige selskapstyper, og eventuelt krav til innsendelse til Regnskapsregisteret

Aktuelle lover og regnskapsstandarder

- Aksje- og regnskapslovgivning
- Gjeldende regnskapsstandarder utgitt av Norsk Regnskaps-Stiftelse
- Foreløpige regnskapsstandarder utgitt av Norsk Regnskaps-Stiftelse
- Gjeldene anbefalinger til god regnskapsskikk, utgitt av NSRF

Litteratur: *Årsoppgjøret i teori og praksis* / Jens-Erik Huneide m. fl. - Rasta: Økad forlag., siste utgave. (oppdateres årlig)
 NSRF: Utvalgte artikler fra *Revisjon og regnskap* - REGNSKAP
 NSRF: *Revisors håndbok*. - siste utgave (oppdateres årlig).

BØ620 Finansieringsteori

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Kurset søker å gi innsikt i aktuelle problemstillinger innen moderne finansieringsteori.

Innhold: Kurset omhandler følgende tema:

- Moderne investeringsteori, verdipapirer og markeder
- Sammensetning av aksjer i porteføljer
- Beregning av "The Efficient Set"
- Indexmodeller
- Kapitalverdimetoden og empiriske tester
- Prisfastsettelse ved hjelp av arbitrasje (APT)
- Rentenivå og avkastningskurven
- Styring av obligasjonsporteføljer
- Opsjoner
- Anvendelse av opsjonsteori (på f.eks. kapitalstrukturproblematikken)
- Termin- og futurekontrakter
- Skatter og verdipapirer
- Markedseffisiens og empiriske tester.

Litteratur: Haugen, Robert A: *Modern Investment Theory*. - 4th ed. - Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 1997.

Brealey, Richard A. og Stewart C. Myers: *Principles of Corporate Finance*. - 5th ed. ~ New York: McGraw-Hill, 1996.

Kan40 Kandidatoppgave for Øk. adm. studenter

- Kursstatus:** Det er valgfritt å skrive kandidatoppgave i øk.adm.studiet. Studenter som planlegger å fortsette sine studier i økonomisk-administrative fag (siviløkonomutdanning/andre påbyggingsstudier) anbefales ikke å skrive oppgave på dette trinnet. En kandidatoppgave vil da naturlig høre hjemme i påbyggingstrinnet. Studenter som skal ta påbygging i revisjon **må** skrive oppgave.
- Vekttall:** 2
- Forkunnskaper:** Alle obligatoriske kurs fra 1. år i studiet må være bestått før sensur av oppgaven. Studentene må også være faglig ajour med obligatoriske kurs i 3. semester. Oppgave kan bare skrives av studenter som er tatt opp ved studiet.
- Tid:** Vårsemester (4. semester i studiet).
- Undervisning:** Det blir utpekt en faglig veileder for oppgaven. Inntil tre studenter kan slå seg sammen og samarbeide om en oppgave. For å få tildelt veileder må studentene melde seg opp til oppgaveskriving i høstsemesteret på lik linje med kursoppmeldingen til vårsemesteret. Studenter som ikke melder seg opp får ikke tildelt veileder. Ved fagpåmeldingen må studentene registrere hvilket fagområde de ønsker å skrive om (se innhold under).
- Formål:** Formålet med kandidatoppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektorientert arbeid for de studentene som planlegger å fortsette med revisjon.
- Innhold:** Alle økonomisk/administrative fag i studiet og en del av valgfagene kan være utgangspunkt for kandidatoppgaven. Aktuelle fagområder er:
- Driftsregnskap/økonomistyring
  - Investering/finansiering
  - Logistikk
  - Markedsføring
  - Organisasjon/administrasjon
  - Regnskap
  - Revisjon
  - Samfunnsøkonomi
  - Skatterett/rettlære.
- Vi har begrenset veiledningskapasitet på enkelte fagområder og kan ikke garantere alle veiledning på primært ønsket område! Tema/disposisjon skal godkjennes av veileder før detaljarbeidet iverksettes.

Informatikkfag

Institutt for Informatikk gjør oppmerksom på at ikke alle valgfag blir gitt årlig. Seksjonen vil gi en oppdatert plan for kursavviklingen for det nærmeste året.

In102 Grunnkurs i databehandling

- Vekttall: 2 (Kurset er ikke godkjent som valgfag for informatikkstudenter)
- Forkunnskaper: Informasjonsbehandling fra grunnkurs i videregående skole.
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 2 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Målsettingen er å gi økonomistudenter innsikt i det teoretiske og praktiske grunnlag for å kunne ta i bruk datamaskinen som verktøy på sentrale områder. Studentene vil få kjennskap til systemutviklingsprosessen slik at de kan delta i slikt arbeid, og de vil også få kjennskap til hvordan informasjonsteknologien fungerer i en bedrift og i samfunnet, og hvilke lover og regler som gjelder på dette området.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Informasjonsteknologisk infrastruktur
  - Datakommunikasjon/Internett
  - Kontorstøtteverktøy - tekstbehandler, regneark og databaseverktøy
  - Utvikling av informasjonssystemer - metoder og teknikker
  - Informasjonssystemets rolle i virksomheten og i samfunnet
- Øvingsoppgavene er en sentral del i kurset og blir gitt i tilknytning til emnene ovenfor.
- Litteratur: Fuglseth, Anna Mette og André Skjellum: *PC-bruk 1: for høyskoler og universiteter*. - 2. utg. - Bergen: Fagbokforlaget, 1997.
- Fuglseth, Anna Mette og André Skjellum: *PC-bruk 2: for høyskoler og universiteter*. - 2. utg. - Bergen: Fagbokforlaget, 1997.
- Øvrig litteratur oppgis ved kursstart.

In105 Menneske-maskin kommunikasjon

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset skal gi kunnskaper om menneske-maskin kommunikasjon og hvilke krav vi skal sette til brukergrensesnitt. Et viktig formål med kurset er å gjøre studentene bevisst i valg av løsninger for design.
- Innhold: Begrepet "god design" vil bli presentert og vi vil diskutere hvorfor enkelte produkter er lett å bruke mens andre er vanskelig tilgjengelige. Metoder og teknikker for oppbygging av brukergrensesnitt vil bli beskrevet, herunder kommandobaserte systemer, menyer, grafiske grensesnitt, *desktop* metafor, feilmeldingssystemer, hjelpefunksjoner. Prinsipper for "brukervennlige" grensesnitt vil bli diskutert, med eksempler fra kommersielle dataprogrammer (Windows, Word, DOS, UNIX, m.fl.). Det vil bli gitt en rekke øvingsoppgaver, for eksempel: Vurdering av funksjonalitet (studentene kan selv velge anvendelsesområde), utvikling av web-sider, utvikling av brukergrensesnitt for et internett-basert annonsesystem, utvikling av brukergrensesnitt for et studentregister. Noen av øvingene vil være felles med In150.
- Litteratur: Mayhew, Deborah J.: *Principles and Guidelines in Software User Interface Design*. - Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1992.
Norman, Donald A.: *The psychology of everyday things*. - New York: Basic Books, 1988.

In135 Datamodellering og databaser

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: In105 Menneske-maskin kommunikasjon
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter.
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen

- Formål:** Kurset skal gi praktisk kunnskap om bruk av relasjonsdatabaser gjennom bruk av SQL. Kurset skal videre gi innføring i modellering av data ved bruk av ER-modellen og relasjonsmodellen og trening i å omforme en datamodell til database.
- Innhold:** Kurset tar opp følgende tema:
- SQL: Hvordan etablere en database (data definition language)
  - SQL: Hvordan manipulere data i en database (data manipulation language)
  - Analyse av informasjon og strukturering av data ved hjelp av modellering. ER-modellen, relasjonsmodellen og normalisering
  - Databaseintegritet (dataintegritet og referanseintegritet)
  - Datasikkerhet
  - Transaksjonsbegrepet og flerbrugerproblematikk
  - Optimalisering
- Litteratur:** Groff, James R. og Paul N. Weinberg: *LAN Times Guide to SQL*. - Berkeley, Calif.: Osborne McGraw-Hill, 1994.
Bostrøm, E.: *Kompendium i datamodellering*.
Utdelt materiell.

In140 Systemering

- Vekttall:** 4
- Forkunnskaper:** In135 Databaser og datamodellering
In150 Programmering
- Tid:** Høstsemester
- Undervisning:** 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform:** 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål:** Kurset gir en solid innføring i begreper, problemstillinger, teori og arbeidsoppgaver som er sentrale når en skal utvikle og vedlikeholde informasjonssystemer for en virksomhet. Man skal kunne redegjøre for forskjellige faser, metodeområder og verktøy i systemeringen. Kurset skal gi trening i praktisk arbeid med verktøy og metoder.
- Innhold:** Kurset tar opp følgende tema:
- Fundamentale begreper og problemstillinger ved utvikling av informasjonssystemer
  - Faser i systemarbeidet, systemutviklingsprosessen
  - Analyse og spesifisering av brukerkrav
  - Design og implementasjon

- Test og verifikasjon
- CASE (Computer-aided software engineering)
- Prosjektstyring inkl. kostnadsestimering og kvalitetssikring
- Vedlikehold av informasjonssystemer

Litteratur: Sommerville, Ian: *Software Engineering*. - 5th ed. - Wokingham: Addison-Wesley, 1996.

In150 Programmering

- Vekttall: 4 (Bare 2 vekttall i kombinasjon med In130 Programmering (C++))
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset skal gi studentene kunnskap og erfaring i programmering av datamaskiner.
- Innhold: Grunnleggende begreper i programmering blir beskrevet. Studentene skal bruke dette begrepsapparatet til å utvikle egne programmer. Stikkord: Variabelbegrepet, grunnleggende typer, setninger for tilordning, seleksjon og iterasjon, array-begrepet, prosedyrer, funksjoner, moduler, og grunnleggende prinsipper for å lage og bruke egne objekter. Kurset vil også vise hvordan brukergrensesnitt bygges opp i Visual Basic. Det blir gitt et stort antall obligatoriske øvinger i tilknytning til forelesningene.
- Litteratur: Prata, Stephen: *Certified Course in Visual Basic 4.0*. - Corte Madera, Calif.: Waite Group Press, 1995 (ny versjon basert på VB5.0 forventes H-98).

In160 Videregående programmering

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: In150 Programmering
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset gir en videreføring av programmeringsmetodikker og datastrukturer i et objektorientert programmeringsspråk.
- Innhold: Forskjellige dynamiske datastrukturer, lister, trær.

Enkle algoritmer, rekursjon, sortering, traversering.
Objekter, arv, klasser, polymorfisme.
Programmeringsspråk blir C++ eller Java.

Litteratur: Lewis, John and William Loftus: *Java Software Solutions*. -
Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1997.

In212 Objektorientert utvikling

Vekttall: 4
Forkunnskaper: In160 Videregående Programmering
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger.
Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
Formål: Kurset skal gi en solid innføring i objektorientert problemløsning og programmering
Innhold: Kurset tar opp følgende tema:
- Objektorientert tenking og problemløsning
- Verktøy og teknikker for analyse og design, - bruk av CRC-kort
- Modellering og dokumentasjonsteknikker
- Detaljert design og implementering
- Bruk av klassebibliotek og utvikling for gjenbruk
- Konsepter for utvikling av distribuerte systemer (DCOM, CORBA)
Utviklingsverktøy blir brukt både i forelesningene og øvingene.
Kurset vil bestå av tilnærmet like deler analyse/design og programutvikling.
Litteratur: Oppgis ved kursstart

In215 Utvikling av interaktive systemer

Vekttall: 4
Forkunnskaper: In105 Menneske-maskin kommunikasjon
In150 Programmering
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
Formål: Gjennom kurset skal studentene bli i stand til å utvikle og evaluere interaktive systemer.

- Innhold:** Med utgangspunkt i en problemformulering, skal studentene utforme et interaktivt system. For å kunne gjøre dette må studentene kunne sette seg inn i en brukers situasjon. Dette skal gjøres dels ved en analyse av hvordan brukerne vil kunne operere systemet og gjennom brukertester. Prototype-utvikling vil være et viktig hjelpemiddel i utviklingsfasen. I tillegg vil en ta opp utforming av moderne brukergrensesnitt. Øvingsdelen av kurset vil stå sentralt. Gjennom denne skal studentene utvikle prototyper av en rekke forskjellige interaktive systemer, som for eksempel billettbestillingsmaskiner, hotell-reservasjonssystem og system for å kjøpe forsikringer over Internett.
- Litteratur:** Newman, William M., Michael G. Lamming: *Interactive System Design*. - Wokingham: Addison-Wesley, 1995.
Lee Leonard: *The Day the Phones Stopped*. - New York: Donald I. Fine Inc, 1992.

In220 Grafisk databehandling

- Vekttall:** 4
- Forkunnskaper:** In160 Videregående programmering
Mk202 Diskret matematikk
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform:** 4 timer skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål:** Kurset skal gi forståelse og kunnskaper om de viktigste metoder og prinsipper for grafisk databehandling.
- Innhold:** Gjennom utviklingen av rimelig grafisk utstyr har grafisk databehandling gått fra å være et spesialfelt, til å bli en sentral del av datafaget. Dette gjenspeiles i kurset. Her behandles generelle metoder for grafisk databehandling: Vindusbaserte systemer, designprinsipper, fundamentale algoritmer (klipping, fylling av polygoner, linjetegning, osv.), grafikkpakker, segmenter, grafisk modellering, bit-map grafikk, 3-D grafikk, animering og grafisk utstyr.
Det gis en rekke obligatoriske øvingsoppgaver.
- Litteratur:** Hearn, Donald and M. Pauline Baker: *Computer Graphics - C version*. - 2nd ed. - Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1997.

In230 Datamaskinarkitektur

- Vekttall:** 4

- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset skal gi en innføring i datamaskinens arkitektur.
- Innhold: Oppbyggingen og virkemåten til forskjellige typer prosessorer vil bli behandlet. Kurset vil ta for seg emner som interrupt, "direct memory access" (DMA), indre og ytre lager, samt håndtering av inn-/ut-enheter. En rekke eksempler på prosessorer og datamaskinsystemer vil bli presentert. Gjennom øvingsdelen av kurset vil en blant annet lære å programmere i assemblykode, og derigjennom lære å benytte en bestemt datamaskinarkitektur i praksis.
- Kurset vil også ta opp nyere arkitekturer for datamaskiner.
- Litteratur: Mano, M. Morris: *Computer Systems Architecture*. - 3rd ed. - Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1993.

In240 Operativsystemer

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: In150 Programmering eller In160 Videregående programmering
In230 Datamaskinarkitektur er nyttig
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi innsikt i operativsystemenes oppbygging og virkemåte.
- Innhold: Kurset gir en innføring i operativsystemer generelt og spesielt operativsystemer for flerbrukermaskiner. En vil ta opp problemer i forbindelse med parallelle prosesser og kommunikasjon mellom disse. Ressursadministrasjon, sikkerhet og beskyttelse er andre stikkord.
- Litteratur: Silberschatz, Abraham, Peter B. Galvin: *Operating System Concepts*. - 4th ed. - Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1994.

In270 Datakommunikasjon

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Formålet med kurset er å gi introduksjon til datakommunikasjon og datanett.
- Innhold: Kurset vil først ta for seg generelle prinsipper og standarder for datakommunikasjon, samt beskrive forskjellige typer av overføringsmedia.
- Modem-overføring i det vanlige linjesvitsjede telenettet vil bli belyst. Det nye offentlige telenettet ISDN (Integrated Services Digital Networks) vil bli gjennomgått. Hoveddelen av kurset vil dreie seg om pakkesvitsjede datanett, offentlige nett og private nett, med ISO-OSI modellen og TCP/IP (internett) som sentrale referansemodeller.
- Litteratur: Halsall, Fred: *Data Communications, Computer Networks and Open Systems*. - 4th ed. - Wokingham: Addison - Wesley, 1995.

In280 Kvalitetssikring i systemutvikling

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: In140 Systemering
- Tid: Høstsemester.
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset vil gi en oversikt over forskjellige aspekter ved kvalitetssikring med fokus på kvalitetssikring i systemutviklingsprosessen. Metoder og verktøy i systemutviklingen blir presentert og CASE-verktøy og prosjektstyringsverktøy vil bli demonstrert og dels brukt i det praktiske gruppearbeidet.
- Innhold: Kurset tar opp følgende tema:
- TQM, Total Quality Management
  - CMM, Capability Maturity Model
  - Utvikling av et kvalitetsstyringssystem for systemutvikling.
  - Bruk av metoder og standarder i systemutvikling

- Måling av system- og prosessegenskaper
- Prosjektstyring og bruk av planleggingsverktøy
- Kvalitetssikring og organisasjonstilpasning, - forandringsarbeid
- ISO 9000-standardene og kvalitetssertifisering
- Litteratursøk og skriving av artikkel om emner med tilknytning til kvalitetssikring som del av det obligatoriske gruppearbeidet

Litteratur: Sanders, Joc & Eugene Curran: *Software Quality: A Framework for Success in Software Development and Support*. - Wokingham: Addison-Wesley, 1994.
 Turner, J. Rodney: *The Handbook of project-based Management*. - London: McGraw-Hill Book Company, 1993.
 Artikkelsamling basert på internasjonale tidsskrift
 Artikler utarbeidet av studentene i kurset.

In295 Algoritmer og datastrukturer

Vekttall: 4
 Forkunnskaper: In160 Videregående programmering (Java).
 Mk202 Diskret matematikk
 Tid: Vårsemester
 Undervisning: 4 t forelesninger pr. uke
 Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
 Formål: Gjennom kurset skal en lære å analysere og utvikle algoritmer med hensyn til deres tids- og plassforbruk, og velge passende datastrukturer ved implementasjonen.
 Innhold: Følgende emner tas bl.a. opp:

- Induksjonbevis og rekursjonsrelasjoner
- Konstruksjon av algoritmer vha. induksjon
- Søkning og sortering
- Tekstmanipulasjon
- Grafrelaterte algoritmer
- Geometriske algoritmer
- NP-komplette problemer

 Datastrukturer tas opp etterhvert, dvs. i samsvar med algoritmene som gjennomgås.
 Kurset bruker C++ som programmeringsspråk.
 Litteratur: Standish, Thomas A.: *Data Structures, Algorithms and Software Principles*. - Reading, Mass.: Addison-Wesely, 1994.
 Evt. øvrig litteratur oppgis av faglærer.

In310 Drift av datasystemer

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: In130 Programmering (C++) eller In160 Videregående programmering
In230 Datamaskinarkitektur
In240 Operativsystemer
In270 Datakommunikasjon
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatorisk øving og prosjekt.
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger og prosjekt må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Introduksjon til drift av distribuerte EDB-systemer.
- Innhold: Brukeradministrasjon, oppstart og nedtaking, monitorering og styring av allokering i CPU, minne og disk. Oppsett av systemtjenester og nettverk. Rutiner for feilhåndtering, ytelseskontroll, konfigurasjonskontroll og ressursregnskap. Installasjon, testing og dokumentasjon. Sentraliserte og distribuerte plattformer for styring av større IT-anlegg, basert på standarder som SNMP og CORBA. Labarbeid på UNIX arbeidsstasjoner, rutere og brannvegger.
- Litteratur: Frisch, Æleen: *Essential System Administration*. - 2nd ed. - Cambridge: O'Reilly & Associates, 1995.
Artikkelsamling.

In320 Strategisk bruk av IT

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: In140 Systemering
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatorisk gruppeprosjekt.
Kurset kan bli forelest på engelsk.
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske prosjekt må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Introdukere empiriske metoder for å evaluere konkurransemessig fordel ved bruk av IT. Fokusere på forholdet mellom organisasjon og industri.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Effekt som Strategiske Informasjonssystemer (SIS) har på organisasjonens planlegging, produksjon og markedsføring.
  - Modell for å evaluere strategisk posisjon

- Strategiske allianser
- Standardisering
- Informasjonsøkonomi
- Organisasjonskultur
- Rettsforhold
- Globale IT strategier

Litteratur: Laudon, Kenneth C. og Jane Price Laudon: *Management Information Systems*. - 4th ed. - Upper Sadle River, N.J.: Prentice-Hall, 1996.

In330 Programmeringsspråk og kompilorteknikk

Vekttall: 4

Forkunnskaper: In160 Videregående Programmering (eller In295 Algoritmer og datastrukturer)

Tid: Høstsemester/Uregelmessig

Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Kurset kan bli gitt på engelsk.
Innlevering av obligatoriske øvinger.

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske prosjekt må være godkjent senest 1 uke før eksamen

Formål: Studentene skal bli fortrolige med en del teoretiske og praktiske sider ved programmeringsspråk, hvordan det bygges opp, defineres og kompilatorer for det implementeres.

Innhold: Metoder for syntaks-beskrivelse og syntaks-analyse, enkel semantikk, samt hovedidéene for implementasjon av kompilatorer for noen typer programmeringsspråk.

Litteratur: Pratt, Terrence W. & Marvin V. Zelkowitz: *Programming Languages: Design and Implementation*. - 3rd. ed. - Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall, 1996.

In350 Dokumentbehandling og informasjonsstyring

Vekttall: 4

Forkunnskaper: In105 Menneske-maskin kommunikasjon
In135 Databaser og datamodellering
In150 Programmering

Tid: Høstsemester

Undervisning: 4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger
Kurset kan bli undervist på engelsk.

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen

Formål:	Studentene skal lære teknikker for å etablere og behandle dokumenter på elektronisk form, og benytte dette til å effektivisere informasjonsstyringen i bedriften.
Innhold:	En stadig økende dokumentasjonsmengde medfører behov for å kunne konvertere, behandle og oppbevare dokumenter på elektronisk form. Dette gjelder dokumenter som for eksempel spesifikasjoner, tegninger, koblingsskjema, brukerhåndbøker, standarder, prosedyrer, kataloger, etc. Noen av dokumentene produseres av bedriften selv, andre mottas fra eksterne leverandører eller kunder. Noen dokumenter mottas på elektronisk form, andre som papirutgaver. Et elektronisk arkiv setter store krav til organisering og administrasjon. Kurset vil inneholde emner som: - Bildebehandling (image processing) - Elektroniske dokumentformat - Dokument scanning og indeksering (capture and indexing) - Dokument lagring og gjenfinning (storage and retrieval) - Dokumentdistribusjon (distribution) - Arbeidsflyt og informasjonsstyring (workflow) - Programvare for styring av arbeidsflyt (workflow software)
Litteratur:	Oppgis ved kursstart

In500 Hovedoppgave

Vekttall:	10
Krav:	Bestått eksamen i alle obligatoriske fag for den aktuelle spesialiseringsretningen i informatikkstudiet.
Tid:	Høst- og våsemester
Eksamen:	Skriftlig rapport og muntlig foredrag - Tallkarakter
Formål:	Gi studentene erfaring med et større selvstendig arbeid, og muligheter for fordypning i et emne.
Innhold:	Hovedoppgaven er den store avsluttende oppgaven i studiet i de 4-årige cand.mag.-kombinasjonene. Den vil vanligvis bestå av en teoretisk del og en praktisk del. I den teoretiske delen skal studentene gjennomføre litteraturstudier, gi en analyse av de problemer de skal løse, gi en oversikt over de metoder og teknikker som er brukt i den praktiske delen, m.m. I den praktiske delen skal studentene vanligvis utvikle et programsystem. Studentene kan selv foreslå oppgaver. I så fall skal oppgavene godkjennes av instituttet. Oppgavene vil vanligvis bli løst av grupper på 2 til 3 studenter. Resultatet skal foreligge som en rapport. I tillegg vil studentene bli bedt om å gi en muntlig

presentasjon av rapporten, i form av et foredrag. Karakteren vil i hovedsak bli gitt ut fra den skriftlige rapporten, men den muntlige framstillingen vil også telle med under sensureringen.

In520 Prosjektoppgave, IT-administrasjon

- Vekttall: 6
- Krav: Bestått eksamen i alle obligatoriske fag fra 1. og 2. studieår i spesialiseringsretningen IT-administrasjon.
- Tid: Vårsemester
- Eksamensform: Skriftlig prosjektrapport og systemrapport - Tallkarakter
- Formål: Prosjektoppgaven gir studenten mulighet til å jobbe selvstendig over en lengre tidsperiode og fordype seg i et emne. Den skal videre gi erfaring i praktisk IT-administrasjon.
- Innhold: Prosjektoppgaven er den store avsluttende oppgaven i studiet. Den er praktisk orientert, og gir anledning til å bruke den teoretiske kunnskapen som er ervervet gjennom studiet for å løse praktiske problemer i IT-administrasjon. Et internt prosjekt vil bli definert med praktiske og analytiske arbeidsoppgaver. Studenten kan eventuelt utføre prosjektarbeidet for en organisasjon, fortrinnsvis prosjektorientert og/eller analytisk orientert. Det gis også anledning til å studere et driftsrelatert emne, eventuelt i kombinasjon med utvikling av en praktisk løsning.

In530 Prosjektoppgave, Systemutvikling

- Vekttall: 6
- Krav: Bestått eksamen i alle obligatoriske fag fra 1. og 2. studieår i spesialiseringsretningen systemutvikling.
- Tid: Vårsemester
- Eksamensform: Skriftlig rapport - Tallkarakter
- Formål: Prosjektoppgaven utføres som et gruppearbeid og gir studenten mulighet til å arbeide med en større oppgave over en lengre tidsperiode hvor de ulike emnene i studiet blir sett i sammenheng. Studenten skal gjennom prosjektarbeidet få grundig erfaring med bruk av databasesystem og moderne utviklingsverktøy.
- Innhold: Prosjektoppgaven er den store avsluttende oppgaven i studiet. Den er praktisk orientert og gir anledning til å bruke den teoretiske kunnskapen som er ervervet gjennom studiet for å løse praktiske problemer i systemutvikling. Det utarbeides en felles prosjektoppgave som skal utføres av alle studentene.

In601 Databasekonstruksjon

Vekttall:	4
Forkunnskaper:	In135 Datamodellering og databaser
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	4 t forelesning pr. uke. Obligatoriske øvinger.
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eks.
Formål:	Kurset skal gi trening i bruk av datamodeller for beskrivelse av virksomheter og for utvikling av databasesystem. Videre skal kurset gi opplæring i utvikling av databaseorienterte applikasjoner med vekt på brukergrensesnitt, sikkerhet og databaseintegritet.
Innhold:	Kurset tar opp følgende tema: - Datamodellering - Kommunikasjon mellom brukergrensesnitt og database - Optimalisering av relasjonsdatabaser - Flerbruksproblematikk og låsing - Databaseadministrasjon - Klient/tjenerproblematikk og distribuerte databaser - Objektorienterte databasesystem I kurset inngår også en større prosjektoppgave
Litteratur:	Date, C. J.: <i>An Introduction to Database Systems</i> . - 6th ed. - Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1995. Artikkelsamling basert på internasjonale tidsskrifter.

In625 Mikroprosessorteknikk

Vekttall:	4
Forkunnskaper:	Bør ha In230 Datamaskinarkitektur
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	Ledet selvstudium
Eksamensform:	Prosjektoppgave, muntlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Kurset er generelt lagt opp for å gi studentene en innføring i bruken av programmerbar elektronikk i styringssystemer.
Innhold:	Kurset er bygget opp omkring en prosjektoppgave der studentene gruppevis skal utvikle et produkt fra idé til ferdig (fungerende) prototype. Studentene vil i dette arbeidet bli fortlørlig med bruk av CAD-system for utlegg av kretskort, etsing av kretskort samt lodding av komponenter. De vil videre lære seg programmering av mikrokontroller samt bruk av utviklingsanlegg for uttesting av den endelige prototypen

Juridiske fag

Ju210 Forvaltningsrett

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesninger, gruppearbeid m.v. pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi en orientering om de viktigste prinsippene i forvaltningsretten, med særlig vekt på forvaltningsloven.
Skape forståelse for hvordan reglene anvendes ved løsningen av så vel teoretiske som praktiske tilfeller.
- Innhold: Kort presentasjon av forvaltningsretten. Forvaltningsorganene. Krav om lovhjemmel, særlig om legalitetsprinsippet. Delegasjon og annen kompetansetildeling. Saksbehandling og kontroll m.v.
- Litteratur: Eckhoff, Torstein: *Forvaltningsrett.* - 6. utg. - Oslo: Tano Aschehoug, 1997.
Frihagen, Arvid: *Praktiske oppgaver i forvaltningsrett.* - Nygårdstangen: Forlaget A. Frihagen A/S, siste utgave.
Særtrykk av forvaltningsloven, offentlighetsloven og ombudsmannsloven, samt aktuelle forskrifter til disse lovene, uten kommentar, er nødvendige hjelpemiddel.
Siste utgave av *Norges Lover* er også et nyttig og tillatt hjelpemiddel.

Ju300 Rettslære I

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høst- og vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesninger, gruppearbeid m.v. pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi en oversikt over de viktigste delene av rettsystemet, og vise hvordan de ulike samfunnsforhold blir regulert av rettsregler. Det blir lagt vekt på å øve opp studentenes vurderingsevne og ferdigheter i å løse arbeidsoppgaver hvor lover og andre rettskilder er med i grunnlaget for de avgjørelser som skal treffes.

- Innhold: Rettssystemet, personretten, familieretten, arveretten, pengekrav, tvangsfullbyrdelse, forsikringsretten, erstatningsretten, forvaltningsretten, sivilprosess, avtaleretten og kjøpsretten.
- Litteratur: Knoph, Ragnar: *Knophs oversikt over Norges rett* / utgitt av Birger Stuevold Lassen. - 10. utgave. - Oslo: Universitetsforlaget, 1993.
 Frihagen, Arvid: *Forvaltningsloven og kommunal saksbehandling*. - Nygårdstangen: Forlaget A. Frihagen A/S, siste utgave.
 Gundersen, Fridtjof Frank: *Hovedlinjer i avtaleretten*. - Jar: (forfatteren). - siste utgave.
 Martinussen, Roald: *Kjøpsrett*. - Oslo: Cappelen Akademisk forlag, siste utgave.
 Haga, Karl J.: *Oppgaver i rettslære*. - Oslo: Cappelen Akademisk forlag, siste utgave.
 Siste utgave av *Norges Lover* er et nødvendig hjelpemiddel.

Ju400 Skatterett I

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesninger pr. uke
- Eksamen: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi en oversikt over grunnprinsipp og hovedtrekk i den direkte beskatningen med særlig vekt på personbeskatning.
 Formidle kunnskap om sentrale skatteregler i og utenfor næring.
 Gjøre studentene i stand til å forstå og anvende skattereglene på praktiske oppgaver.
- Innhold: Reglene om skatteplikt, skattesubjekter og skattested. Reglene om skattlegging av formue med hovedvekt på avgrensning av begrepene bruttoformue og gjeld. Reglene om skattlegging av inntekt, skattepliktige fordeler, fradragsberettigede utgifter og fradrag i skatt. Reglene om bedriftsbeskatning.
- Litteratur: Brudvik, Arthur J.: *Skatterett for økonomer*. - Oslo: Cappelen akademisk forl., siste utgave.
 Brudvik, Arthur J.: *Skatterett - oppgavesamling med løsningsforslag*. - Oslo: Cappelen akademisk forl., siste utgave.
Norsk skattelovsamling / red. av Jacob Jarøy. - Oslo: Universitetsforlaget, siste utgave.

Ju500 Skatterett II

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Ju400 Skatterett I eller tilsvarende.
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke
- Eksamen: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Eksamen holdes hvert semester som ledd i revisoreksamen
- Formål: Formidle kunnskap om skatte- og avgiftslovgivningen på et nivå som er nødvendig for å utføre de oppgaver som er tillagt en registrert revisor.
Skape forståelse for forholdet mellom regnskaps- og skatteregler.
Gjøre studentene i stand til å se sammenhengen mellom skatterett, skatteøkonomi og skatteplanlegging.
- Innhold: Kurset skatterett II er en faglig videreføring av Skatterett I. Kurset omfatter en grundig innføring i eiendoms- og inntektsskatten med hovedvekt på reglene om skattesubjektene og på reglene om bruttoinntekt og fradragsposter. Det blir lagt særlig vekt på poster som er aktuelle for foretak, medregnet de alminnelige skattereglene for aksjeselskap, og på forhold mellom regnskapsregler og skatteregler.
Kurset gir en innføring i skattebetalingsordningen, i folketrygden, i merverdi- og investeringsavgiften og i arveavgiften.
- Litteratur: Brudvik, Arthur J.: *Skatterett for næringsdrivende*. - Oslo: Cappelen akademisk forl., siste utgave. - med unntak av kapittel X (særregler for enkelte næringer)
Refsland, Thor: *Innføring i merverdiavgiften*. - Oslo: Norsk Skattebetalerforening, siste utg.
Arveavgiftsloven med kommentarer! Yngvar Tank, Mikael Hellevik eller Harboc, E.: *Arveavgiftsloven*. - Oslo: Norsk Skattebetalerforening.
Norsk skattelovsamling / red. av Jacob Jarøy. - Oslo: Universitetsforlaget, siste utgave.

Ju510 Rettslære II

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Ju300 Rettslære I

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesninger, gruppearbeid m.v. pr. uke

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Eksamen holdes hvert semester som ledd i revisoreksamen

Formål: Gi en grundig orientering om formuesrettslige og en del offentligrettslige emner. Skape innsikt og forståelse for hvordan rettsreglene skal anvendes ved løsningen av så vel teoretiske som praktiske tilfeller. Rettslære II er således en faglig videreføring av Rettslære I.

Innhold: I tillegg til det som er pensum i Rettslære I, inneholder Rettslære II:

- Tingsrett
- Panteretten og andre sikkerhetsretter
- Selskapsrett
- Trygderett
- Konkursrett

Det presiseres at til eksamen blir studentene prøvd i pensum både i Ju300 Rettslære I og det pensum som er spesifikt for Ju510 Rettslære II.

Litteratur: All litteratur nevnt under Ju300 Rettslære I, samt følgende litteratur om tilleggsemnene for Rettslære II:

Gjems-Onstad, Ole: *Valg av selskapsform*. - Oslo: Ad notam Gyldendal, siste utgave.

Børresen, Pål: *Konkurs*. - Oslo: Bedriftsøkonomens forlag. Siste utgave av *Norges Lover* er et nødvendig hjelpemiddel.

Ju600 Arbeidsrett

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Ingen spesielle

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning, gruppearbeid m.v. pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Å gi en oversikt over den kollektive og den individuelle arbeidsretten, med spesiell vekt på de rettslige rammer rundt personalutveksling mellom privat eller offentlig virksomhet og arbeidsmarkedet, samt arbeidsmiljø og sikkerhet.

Innhold: Lovgivningen angående rett og plikt på arbeidsplassen, tariffavtalen, den personlige arbeidsavtalen, tvistebehandling -

arbeidskamp og fredsplikt, arbeidsgivers styringsrett, reglene om permittering, permisjon, oppsigelse og avskjed. Det vil også bli gitt en oversikt over regler i tilknytning til det psykososiale og fysiske arbeidsmiljø, internkontroll for virksomheten og verne- og miljøarbeid.

Litteratur:

Fanebust, Arne: *Innføring i arbeidsrett.* - Oslo: Universitetsforlaget, 1997.

Internkontrollforskriften

Hovedavtalen LO - NHO

Siste utgave av *Norges Lover.*

Logistikkfag

Lo100 Innkjøpsøkonomi

Vekttall: 4

Forkunnskaper: Ingen spesielle

Tid: Høst- og vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Faget er ment å skulle gi en sammenheng mellom generelle bedriftsøkonomiske problemstillinger og de mer spesielle problemstillinger knyttet til innkjøp og lagerstyring i bedrifter. En del av temaene har også samfunnsøkonomisk relevans.

Innhold: Det vil være to hovedtemaer i kurset:

- **Innkjøpsøkonomiske temaer:** Make or buy analyser, investeringsanalyser ved investeringskjøp, innkjøpsbudsjettering, innkjøpsprognostisering, innkjøpsstatistikk, innkjøpsmetoder og herunder bestillings- og betalingsrutiner, internasjonal økonomi, herunder prisdannelse, komparative fortrinn og valutamarked, innkjøpsmarkedsforskning, litt om verdikjedeanalyse, transportforsikring og leveringsbetingelser, varemottak og kvalitetskontroll.
- **Lagerrelaterte problemstillinger:** Deterministiske lagermodeller herunder modeller for ulike typer rabatter, enkle stokastiske modeller, avhengig og uavhengige behov, klassiske lagerstyringssystemer, ulike mankosituasjoner, servicenivå, MRP I og II, Just in Time.

Litteratur: Oppgis ved kursstart

Lo200 Industriell kjøpsadferd

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Ingen spesielle

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Målsettingen ved kurset er å gi studentene innsikt i hvordan bedrifter og organisasjoner organiserer innkjøpsarbeidet og gjennomfører innkjøpsbeslutninger.

- Innhold: Innkjøpsprosessen i bedriftsvaremarkedet, kjøpsroller og aktørenes innflytelse i innkjøpsbeslutninger, innkjøpsadferd i ulike produktmarked, organisering av innkjøpsfunksjonen, rammebetingelser for innkjøpsbeslutninger, kjøper-selger relasjoner, forhandlinger.
- Litteratur: Oppgis ved kursstart

Lo300 Logistikk I

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 3 t forelesninger pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Formålet er å gi en innføring i logistikkens integrerende rolle og betydning for bedriftens konkurransevne ved bedre styring av materialstrømmen og samordning av de enkelte funksjoner i bedriften, samt logistikkens strategiske betydning.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Innføring i enkle modeller for styring av transport, lager- virksomhet, produksjon, samt prognoser.
  - Former for samarbeid mellom leverandører, produsenter og distributører.
  - Internasjonal logistikk, grønn logistikk.
- Litteratur: Coyle, John J, Edward J. Bardi og C. John Langley: *The Management of Business Logistics*. - 6th ed. - Minneapolis, MN: West Pub., 1996. - (det arbeides med å finne en alternativ bok på engelsk).
- Utdelt materiale*

Lo400 Logistikk II

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Lo300 Logistikk I
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesninger pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål/innhold: Kurset vil gi en fordypning av et eller flere emner innen logistikk. Kursets innhold vil kunne variere fra år til år. Det henvises til spesiell informasjon som gis i høstsemesteret.
- Litteratur: Oppgis ved kursstart

Lo500 Logistikk III

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende. Det vil være gunstig med et tilbakelagt påbygningsstudium i logistikk og interesse for ledelsesfag.
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke + tid for case-veiledning
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen + obligatorisk innlevering (senest 1 uke før eksamensdato) av gruppeoppgaver knyttet til case. - Tallkarakter (som blir et vektet gjennomsnitt av skriftlig eksamen og karakterer på gruppe oppgavene)
- Formål: Kurset skal gi en *integrert* forståelse av begreper, teorier, metoder og perspektiver som er sentrale i forbindelse med håndtering av logistikk-/materialadministrative problemer i et ledelsesperspektiv.
- Innhold: Fundamentale begreper og perspektiver for fagområdet logistikk. Metoder for material- og produksjonsstyring. Tradisjonell logistikk. JIT/lean production som ledelsesprinsipp. Tidsbasert ledelse, business process reengineering, kvalitetsledelse, innkjøpsledelse, logistikk og organisasjon, logistikk og strategi, logistikk og endringsledelse, måling av ytelse og effektivitet samt logistikkaktivitetene i et systemperspektiv.
- Litteratur: *Logistikk for konkurransekraft* / Göran Person, Helge Virum (red.). - Oslo : Ad Notam Gyldendal, siste utgave.
Diverse artikler.

Lo505 Innkjøpsledelse

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: Under vurdering
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi kunnskaper om innkjøpets rolle i en bedrift, med spesiell vekt på ledelsesaspektet ved innkjøpsfunksjonen
- Innhold: Kurset behandler følgende emneområder:
  - Innkjøpets rolle i bedriftens verdikjede
  - Industriell kjøpsadferd
  - Organisering av kjøper-selger relasjoner
  - JIT

- Innkjøpstrategier
- Organisering av innkjøpsaktiviteter

Litteratur: Weele, A. J. van: *Purchasing Management*. - London : Chapman & Hall, 1995

Lo510 Verdikjedeanalyse

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Tid: Høstsemester

Undervisning: Under vurdering

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål/innhold: Et produkt er et resultat av en kjede av verdiskapende aktiviteter (verdikjede), fra råvare til sluttbruker. Gjennom kurset vil studentene få en forståelse for de ulike element i verdikjeden, for helheten i kjeden og hvordan interne organisatoriske- og eksterne strategiske løsninger påvirker bedriftenes konkurransefortrinn og situasjon mht. faktorer som produktivitet, lønnsomhet, fleksibilitet, etc. Kurset integrerer elementer fra ulike fagområder som f.eks. foretaksstrategi, organisasjonsteori, institusjonell økonomi, markedsføring, forsynings og produksjonsstrategi, m.m.

Litteratur: Porter, Michael E.: *Competitive Advantage*. - New York: Free Press, 1985.

Porter, Michael E.: *Competitive Strategy*. - New York: Free Press, 1980.

Artikkelsamling

Kursorisk:

Womack, James P., Daniel T. Jones: *The Machine that changed the World*. - New York : Rawson Associates, 1990.

Reve, Torgeir, Terje Lensberg og Kjell Grønhaug: *Et konkuransedyktig Norge*. - Oslo : Tano, 1992.

Lo515 Produksjons- og lagerstyring

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 6 t forelesning pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, kan forelesningene bli gitt på engelsk.
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset skal gi kunnskap om prinsipper, modeller og kvantitative metoder for å analysere styringsproblem i produksjons- og lager-systemer. Hovedtyngden av kurset er lagt til styring på taktisk og operasjonelt nivå.
- Innhold: Kurset presenteres innenfor rammene av et hierarkisk styringssystem. Følgende emneområder blir behandlet:
- Aggregert produksjonsplanlegging
  - Lagerstyring under kjent og usikker etterspørsel
  - Produksjonshovedplanlegging og serieplanlegging
  - Nettobehovsplanlegging (MRP)
  - Detalj- og sekvensplanlegging
  - Linjebalansering
  - Prosjektstyring
  - Kvalitetskontroll
- Styringsprinsipper som JIT/Kanban, OPT og TQM blir også behandlet.
- Ved gjennomgang av de enkelte emneområdene brukes eksempler, øvelser og oppgaver. Det vil være hensiktsmessig å kunne benytte regneark eller lignende for å løse enkelte av oppgavene.
- Litteratur: Nahmias, Steven: *Production and Operations Analysis*. - 2nd ed. - Homewood, IL : Irwin, 1993.
- Artikkelsamling, forelesningsnotater, øvingsoppgaver og annet utdelt materiale.

Lo520 Økonomisk organisasjonsteori

Vekttall:	2
Forkunnskaper:	Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Gi en innsikt i ulike fagretninger innen økonomisk organisasjonsteori. Kurset tar spesielt for seg organiseringen av transaksjoner mellom kjøper og selger i imperfekte markeder.
Innhold:	Kurset omhandler følgende emner: - Transaksjonskostnadsteori - Agent teori - Kontraktsteori
Litteratur:	Douma, Sytse W. og Hein Schreuder: <i>Economic approaches to organizations</i> . - 2nd ed. - New York : Prentice Hall, 1997. Rubin, Paul H.: <i>Managing Business Transactions: Controlling the Cost of Coordination, Communication and Decision Making</i> . - New York : Free Press, 1990.

Lo525 Kvalitetsledelse

Vekttall:	2
Forkunnskaper:	Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende. I tillegg bygger kurset på kunnskaper fra fagene i høstsemester på studiet i logistikkledelse
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål/innhold:	Ledelse i forandring og ledelse av forandringsprosesser er ikke nye problemstillinger. I dette kurset vil det bli lagt vekt på å presentere nyttige verktøy for ledelse av forandring. Total kvalitetsledelse (TQM) er av mange ansett for å være organisasjoners største utfordring i 90-årene. For å bli istand til å være blant de ledende i arbeidet med kvalitet, må ledelsen nødvendigvis ha dyptgående kunnskap om kvalitetsbegrepet og de faktorer som påvirker kvalitet i hele organisasjonen. De siste årene har Business Prosess Reengineering (BPR) i noen miljøer framstått som et mer radikalt og også alternativt instrument for å styrke forandringsprosesser. I kurset vil også BPR bli behandlet, både isolert men også forsøkt sett i relasjon til total kvalitetsledelse.

- Litteratur: Imai, Masaaki: *Kaizen*. - New York: McGraw Hill, 1986.
Willoch, Bjørn-Erik: *Business Process Reengineering*. - Bergen: Fagbokforlaget, 1994.
Kursorisk:
Womack, James P., Daniel T. Jones: *The Machine that changed the World*. - New York : Rawson Associates, 1990
Mueller, F.: Teams Between Hierarchy and Commitment. - I: *Journal of Management Studies*. - 31:3. - May 1994.

Lo530 Ruteplanlegging I

- Vekttall: 2
Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
Kurs i operasjonsanalyse tilsvarende kurset Bø430.
Tid: Høstsemester
Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Gi kunnskap om metoder og teknikker for å analysere systemer for fysisk distribusjon i ulike logistikk situasjoner
Innhold: Kurset behandler følgende emneområder:
- Transport og transshipment-situasjoner/modeller
- Lokaliserings- og tilordningsproblem
- Ulike nettverksproblemer
Ved gjennomgang av de enkelte emneområdene legges det vekt på øvelser hvor man benytter programpakker
Litteratur: Halskau, Øyvind: *Ruteplanlegging I: Kompendium*. - Molde : HSM, 1996.
Artikkelsamling.

Lo600 Simulering av logistikksystemer

- Vekttall: 2
Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende
Kunnskaper i statistikk tilsvarende Mk231 Statistikk I, alternativt Mk130 Grunnkurs i statistikk anbefales
Tid: Vårsemester
Undervisning: 3 t forelesning og gruppeøvelser pr. uke. Innlevering av obligatoriske gruppeoppgaver
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske oppgaver må være godkjent senest 1 uke før eksamensdato

- Formål:** Hovedmålet er å gi en innføring i anvendelse av simulering for analyse og styring av ulike typer logistikksystemer (vare- og tjenesteproduserende systemer, lagersystemer, distribusjonssystemer, etc.). Kurset skal dessuten gi en orientering om forskjellige simuleringverktøy og programpakker.
- Innhold:** Følgende områder blir behandlet:
- Simulering som verktøy for analyse og styring i logistikksystemer
  - Modellbygging for simulering
  - Testing og validering av simuleringsmodeller
  - Design av simuleringseksperimenter
  - Evaluering av simuleringresultater
  - Generelt om simuleringverktøy
  - Bruk av SIMFACTORY
  - Praktisk simuleringsoppgave
- Litteratur:** Pidd, Michael: *Computer Simulation in Management Science*. - 3rd ed. - Chichester: J. Wiley & Sons, 1993.
Artikkelsamling, utdelt materiale, øvelser og oppgave

Lo606 Innkjøp II

- Vekttall:** 2
- Forkunnskaper:** Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende.
Lo505 Innkjøpsledelse og Lo510 Verdikjedeanalyse
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** Under vurdering
- Eksamensform:** Fagoppgave (kurspaper) - Tallkarakter
- Formål:** Kurset bygger på Lo505 Innkjøpsledelse, og tar opp og viderefører spesielle problemstillinger og tema innenfor innkjøpsfaget.
- Innhold:** Eksempel på tema som berøres:
- Innkjøpsfagets historiske utvikling/trender i innkjøpsforsk.
  - Leverandørstrategier og innkjøpsstrategi
  - Regelverk ved anskaffelser/EØS-avtalen og GATT
  - Offentlige anskaffelser
  - Informasjonssystemer for innkjøp/analyse av leverandørmarkeder
- Litteratur:** *Kompendium/artikkelsamling.*

Lo620 Ruteplanlegging II

Vekttall:	2
Forkunnskaper:	Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende Lo530 Ruteplanlegging I
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	Under vurdering.
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Gi utdypende kunnskaper om metoder og teknikker for å analysere systemer for fysisk distribusjon i ulike logistikk situasjoner, med særlig vekt på betjening av mange kunder eller veier i nettverk
Innhold:	Kurset behandler følgende emneområder: - Den handelsreisendes problem med utvidelser til ruteplanlegging med flere biler og depoter - Postmannens problem - Mannsplanlegging i tilknytning til denne type problem. Ved gjennomgang av de enkelte emneområdene legges det vekt på øvelser hvor man benytter programpakker.
Litteratur:	Halskau, Øyvind: <i>Ruteplanlegging II: Kompendium</i> . - Molde : HSM, 1996. <i>Artikkelsamling</i>

Lo625 Produksjonsstyring

Vekttall:	2
Forkunnskaper:	Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende. Lo515 Produksjons- og lagerstyring
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	Under vurdering
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen eller hjemmegruppeoppgave etter avtale med faglærer - Tallkarakter
Formål:	Kurset skal gi fordypende kunnskaper i kvantitative modeller og metoder for å analysere utvalgte styringsproblemer i produksjonssystemer. Hovedtyngden av kurset er lagt til formulering og løsning av problem på taktisk og operasjonelt nivå.
Innhold:	Følgende emneområder blir behandlet: - Metodikk for å løse heltallsproblemer (Lagrange relaxering) - Profittmaksimerende modeller i logistikk - Metodikker for serieplanlegging med begrenset kapasitet - Tids- og sekvensplanlegging for flere maskiner - Kvalitetsstyring og vedlikehold

Ved gjennomgang av de enkelte emneområder legges det vekt på praktiske øvelser og oppgaver.

Litteratur: Nahmias, Steven: *Production and Operations Analysis*. - 2nd ed. - Homewood, IL : Irwin, 1993.
Artikkelsamling og utdelt materiale

Lo645 Anvendt logistikk

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig økonomisk/administrativt studium eller tilsvarende

Ett eller helst flere kurs innenfor logistikk, innkjøp, produksjonsstyring, lagerstyring og/eller ruteplanlegging

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t seminar pr. uke. Seminartimene brukes til introduksjon og gruppeveiledning samt til presentasjon og diskusjon av gruppeoppgavene. Oppgavene løses i grupper på 2-4 kursdeltakere. Det gis ingen forelesninger i kurset.

Eksamensform: Skriftlig og muntlig presentasjon av gruppeoppgavene
Muntlig individuell eksamen.

Prestasjoner i forbindelse med gruppeoppgavene vurderes av faglærer. Muntlig, individuell eksamen vurderes i tillegg av eksternt sensor. Sluttarakter i kurset er en vektning av disse to karakterene.

Tallkarakter

Formål: Hovedmålet er å gi kursdeltakerne mulighet for å behandle større og mer omfattende problemstillinger innenfor logistikkområdet. Hensikten er også å fremme helhetssyn og sammenheng i logistikk-systemer samt å styrke kjennskap til metodebruk. Et annet mål med kurset er å øke evnen til muntlig og skriftlig presentasjon av prosjektoppgaver.

Innhold: Kurset omfatter ca. 5 problemstillinger (fallstudier eller såkalte "case") som omhandler ulike aspekt av logistikksystemer. Eksempel på slike aspekt vil kunne være: produksjonsstrategi, lokalisering, prognosesystemer, innkjøp og lagerhold, nettobehovsplanlegging, produksjonsstyring, kvalitetsstyring og distribusjonsplanlegging.

Litteratur: Oppgaver ("case") som presenteres løpende i kurset
Artikler og utdelt materiale
Supplerende litteratur

Lo700/Lo750 Prosjektoppgave påbyggingsstudier i logistikk

- Vekttall:** 6
- Forkunnskaper:** Bare kandidater som er tatt opp ved påbyggingsstudiene i logistikk kan skrive prosjektoppgave.
- Tid:** Vårsemester
- Undervisning:** Det blir utpekt en veileder for oppgaven etter at kandidatene har levert disposisjoner *innen 1. desember*.
- Formål:** Formålet med prosjektoppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektorientert arbeid knyttet til problemstillinger som er sentrale i påbyggingsstudiene i logistikk. Arbeidsformen vil ligge nær opp til det studentene senere vil møte i arbeidslivet.
- Innhold:** Tema velges relativt fritt av kandidaten, men det skal være knyttet til problemstillinger innen logistikk. Tema skal godkjennes av veileder før detaljarbeidet iverksettes. De fleste studentene skriver oppgaven i samarbeid med en ekstern oppdragsgiver, men også mer teoretisk betonte oppgaver kan være aktuelle.

Matematiske fag

Mk001 Forkurs i matematikk

Vekttall: 0
Forkunnskaper: 1 år matematikk fra videregående skole
Tid: 2 uker før høstsemester
Undervisning: 15 t forelesning og øvelse pr. uke
Formål:

Målet med forkurset er å hjelpe studentene til å kunne følge undervisningen i det obligatoriske kurset Mk101 Innføring i matematikk. Det viser seg at mange studenter har svake forkunnskaper i matematikk. Dette gjør det vanskelig å følge normal studieprogresjon i første studieår. Undervisningen i Mk101 Innføring i matematikk bygger på forkunnskaper tilsvarende 2 MS / 2MY fra studieretning for allmenne og økonomiske fag. Studenter som ikke har slike forkunnskaper, må sette seg inn i relevante deler av pensum i algebra og funksjonslære før studiet starter. **NB! Høgskolen forutsetter at studenter med svak bakgrunn i matematikk deltar ved forkurset i matematikk som starter 2 uker før ordinær semesterstart.**

Forkurset alene må imidlertid ikke oppfattes som et tilstrekkelig middel til å skaffe seg eventuelle manglende forkunnskaper, men heller som et supplement til nødvendig selvstudium.

Innhold: Elementær algebra, ligninger av første og annen grad, funksjoner og grafisk fremstilling, lineære funksjoner, parabler, polynomer og rasjonale funksjoner, kurvedrøfting.

Litteratur: Sydsæter, Knut: *Elementær algebra og funksjonslære* - Oslo : Universitetsforlaget.

Risnes, Martin: *Matematikk med anvendelse i økonomi* - kapittel 1 og 2 - Oslo : Universitetsforlaget 1998.

Lærebøker fra videregående skole.

Mk101 Innføring i matematikk

Vekttall: 2 (Kombinasjonene Mk101/Mk110 og Mk101/Mk121 gir 6 vekttall)
Forkunnskaper: Kurset bygger på kunnskaper i matematikk tilsvarende 2MY fra allmennfaglig studieretning (se omtale av forkurset Mk001)
Tid: Høstsemester

- Undervisning: 4 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke. Innlevering av obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset gir en innføring i grunnleggende emner fra matematisk analyse med særlig sikte på anvendelser i økonomi.
- Innhold: Funksjoner, derivasjon, maksimums- og minimumsproblem, funksjoner av flere variable, partielle deriverte, implisitt derivasjon, optimering, Lagranges metode, integrasjon.
- Litteratur: Risnes, Martin: *Matematikk med anvendelse i økonomi*. - Oslo : Universitetsforlaget, 1998.
Alternativt kan man lese: Sydsæter, Knut.: *Matematisk analyse* - bind I- Oslo : Universitetsforlaget

Mk101a Innføring i matematikk

- Vekttall: 2
- Tid: Høst- og vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke
Innlevering av obligatoriske øvinger
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset er identisk med Mk101 som undervises i høstsemesteret. I denne spesielle kursvarianten er undervisningen strukket ut over to semester spesielt tilpasset studenter som ikke har forkunnskaper tilsvarende 2MX/2MY. Studenter med akseptable forkunnskaper blir sterkt anbefalt å følge det ordinære kurset Mk101. Studenter som skal følge Mk101a må delta på forkurset Mk001. Deltakelse krever registrering og godkjenning ved semesterstart.
- Litteratur: Se Mk001 og Mk101

Mk110 Grunnkurs i analyse

- Vekttall: 5 (Kombinasjon Mk110/Mk121 gir 7 vekttall)
- Forkunnskaper: Se omtale av matematikkstudiet
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og 4 t øvelse pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset introduserer grunnbegrepene i matematisk analyse.

- Innhold: Reelle og komplekse tall, tallfølger og funksjoner av én variabel, grenser og kontinuitet, derivasjon og integrasjon med anvendelser, differensialligninger, funksjonsfølger og rekker.
- Litteratur: Lindstrøm, Tom: *Kalkulus* - Oslo: Universitetsforlaget.

Mk121 Matematiske metoder

- Vekttall: 5 (Kombinasjonen Mk121/Mk110 gir 7 vekttall)
- Forkunnskaper: Se omtale av matematikkstudiet
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og 4 t øvelse pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Studentene skal bli kjent med bruk av matematiske modeller og bli i stand til å behandle enkle uoppstilte problemer. Kurset skal gi tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter i matematikk for de som har tenkt å fortsette med mindre matematikkrevende fag.
- Innhold: Reelle tall, funksjoner av en variabel, grenser og kontinuitet, derivasjon og integrasjon. Vektorer, komplekse tall, lineære ligningssystemer, matriser og egenverdier. Systemer av differensialligninger. Funksjoner av flere variable.
- Litteratur: Gulliksen, Tor: *Matematikk i praksis*. - Oslo : Universitetsforlaget.

Mk130 Grunnkurs i statistikk

- Vekttall: 5 NB! Studenter som i tillegg til dette kurset tar kursene Mk231 Statistikk I og/eller Mk332 Statistikk II, vil p.g.a. overlapping ikke få vekttallsuttelling for disse to kursene.
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og øvelse pr. uke pluss obligatoriske dataøvelser med statistikkpakken Minitab
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Oblig. øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset gir en innføring i sannsynlighetsregning og de vanligste statistiske metodene.
- Innhold: Organisering og beskrivelse av data, sannsynlighetsregning, de vanligste diskrete og kontinuerlige fordelingene, statistisk analyse av ett og to utvalg ved hjelp av parametriske og ikke-parametriske metoder, modellkontroll og analyse av kategoriske data, korrelasjon og regresjonsanalyse.
- Litteratur: Johnsen, Richard A. og Gouri Bhattacharyya: *Statistics – Principles and Methods*. - John Wiley & Sons, 1996.

Mk202 Diskret matematikk

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Kurset bygger på kunnskaper tilsvarende 2MX eller 2MY fra allmennfaglig studieretning (se omtale av forkurset Mk001)
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 4 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset gir en innføring i grunnleggende begreper og metoder som er nyttige ved behandling av problem av kombinatorisk art. Her legges det matematiske grunnlag for en rekke kurs i datafag.
- Innhold: Tall og tallsystemer, binær og modulær aritmetikk, logikk og mengdelære, induksjon og rekursjon, permutasjoner og kombinasjoner, grafer og trær, nettverk og algoritmer, relasjoner og boolesk algebra.
- Litteratur: Johnsonbaugh, R.: *Discrete Mathematics*. - Prentice Hall.

Mk211 Numeriske metoder

- Vekttall: 3
- Forkunnskaper: Kurset bygger på Mk110 Grunnkurs i analyse eller Mk121 Matematiske metoder. Kjennskap til programmering.
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 5 t forelesning og øvelse pr. uke
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset gir en bred innføring i metoder som har vist seg hensiktsmessige ved bruk av datamaskiner til løsning av numeriske problem.
- Innhold: Feilkilder ved numeriske beregninger, løsninger av lineære og ikke-lineære ligningssystem, funksjonsapprosimasjoner, numerisk derivasjon og integrasjon, numerisk løsning av ordinære differensialligninger.
- Litteratur: Lindfield, G. og J. Penny: *Numerical Methods Using Matlab*. - Ellis Horwood.

Mk231 Statistikk I

- Vekttall: 2 (kurset gir ikke vekttall i kombinasjon med kurset Mk130)
- Forkunnskaper: Ingen spesielle
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning og 2 t øvelse pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset gir en elementær innføring i statistiske metoder.

- Innhold: Organisering og beskrivelse av data, sannsynlighetsregning, fordeling, estimering og hypotesetesting.
- Litteratur: Johnsen, Richard A. og Gouri Bhattacharyya: *Statistics – Principles and Methods*. - John Wiley & Sons, 1996.

Mk240 Lineær algebra

- Vekttall: 5
- Forkunnskaper: Mk1 10 Grunnkurs i analyse eller Mk121 Matematiske metoder
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og øvelse pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset gir en innføring i algebraiske begrep og metoder som anvendes på en rekke fagområder, f.eks. statistikk, operasjonsanalyse og grafisk databehandling.
- Innhold: Lineære ligningssystem og determinanter, vektorregning, vektorrom og lineære avbildninger, matriser og koordinatisering, egenverdier og egenvektorer.
- Litteratur: Anton, H. og C. Rorres: *Elementary Linear Algebra*. - Applications version. - John Wiley & Sons.

Mk250 Flerdimensjonal analyse

- Vekttall: 5
- Forkunnskaper: Kurset bygger på Mk1 10 Grunnkurs i analyse
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og øvelse pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset viderefører teorien fra grunnkurset Mk1 10 Grunnkurs i analyse og gir en innføring i flerdimensjonal analyse.
- Innhold: Romgeometri, reelle funksjoner av flere variable, partielle deriverte, gradientfelt og nivåkurver, Taylors formel i flere variable, vektorfunksjoner av én og flere variable, dobbelt- og trippeintegral, kurve- og flateintegral, Greens og Stokes' teoremer.
- Litteratur: Marsden, J.E. & A. J. Tromba: *Vector Calculus*. - W. H. Freeman and Company.

Mk261 Anvendt statistikk

- Vekttall: 5
- Forkunnskaper: Mk130 eller Mk231 + Mk332
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 6 t forelesning og øvelse pr. uke, samt obligatoriske øvelser på datamaskin

- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset bygger videre på den elementære innføring av statistikk og de metodene som blir gitt i kurset Mk130 eller de to kursene Mk231 og Mk331. Noen nye metoder vil bli omhandlet, samtidig vil datamaskinen være et viktig hjelpemiddel for utføring av praktiske statistiske problem.
- Innhold: Korrelasjon, kovarians, variansanalyse, regresjonsanalyse med flere variable, ikke-parametrisk statistikk og tidsrekker. Dessuten vil en ta opp aktuelle emner som vil kunne variere litt fra gang til gang. Behov og ønsker om tema vil kunne bli tatt hensyn til.
- Litteratur: Madsen, R. W. og M. L. Moeschberger: *Statistical concepts with applications to business and economics*.

Mk332 Statistikk II

- Vekttall: 3 (NB! Kurset gir ikke vekttall i kombinasjon med kurset Mk130)
- Forkunnskaper: Kurset bygger på Mk231 Statistikk I
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 5 t forelesning og øvelse pr. uke pluss obligatoriske dataøvelser med statistikkpakken Minitab.
- Eksamensform: 5 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatoriske øvinger må være godkjent senest 1 uke før eksamen
- Formål: Kurset viderefører teorien fra Mk231 Statistikk I og introduserer flere statistiske metoder.
- Innhold: Mer om sannsynlighetsfordelinger, analyse av ett og to utvalg ved hjelp av parametriske og ikke-parametriske metoder, modellkontroll og analyse av kategoriske data, korrelasjon og regresjonsanalyse.
- Litteratur: Johnsen, Richard A. og Gouri Bhattacharyya: *Statistics – Principles and Methods*. - John Wiley & Sons, 1996.

Revisjonsfag

Re300 Revisjon I

Vekttall:	2
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemesteret
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke
Eksamensform:	4 t skriftlig eksamen - Tallkarakterer
Formål:	Gi studentene innsikt i internkontroll, regnskaps- og revisjonsplikt og den eksterne revisors rammebetingelser og arbeid.
Innhold:	Internkontroll: Mål og virkemidler, kartlegging og vurdering. Den eksterne revisors forhold til selskapets internkontroll. Regnskapsplikt og revisjonsplikt: Lovens krav til regnskapsføring og revisjon. Den eksterne revisors rammebetingelser og arbeid: Gjennomgang av lover, forskrifter og andre regler som regulerer den eksterne revisors arbeid i Norge. Innføring i revisjonsteori- og metode.
Litteratur:	Gulden, Bror Petter: <i>Den eksterne revisor.</i> - Oslo : Universitetsforlaget, siste utgave. Forelesningsnotater i internkontroll Forelesningsnotater i revisjon av innkjøpsområdet.

Re500 Revisjon II

Vekttall:	5
Tid:	Høst- og vårsemester
Undervisning:	3 t forelesning pr. uke i deler av høstsemester 6 t forelesning pr. uke i vårsemester
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Gi innføring i revisjonsteori og revisjonsmetode og rammebetingelser for revisor i privat sektor.
Innhold:	Rammebetingelser for revisor i privat sektor: - Revisjonsplikt - Valg og oppsigelse av revisor - Revisors uavhengighet - Revisors taushetsplikt - Revisors erstatningsansvar - Revisors krav på opplysninger

- Sanksjoner mot revisor (herunder straffeansvar)
- Kvalitetskontroll

Revisjonsteori og revisjonsmetode

Intern kontroll

- Kjennskap til interne rutiner og kontroller som grunnleggende forutsetninger for revisjonen
- Regnskapssystemet: Målsettinger, oppbygging og kontrollprosedyrer
- Revisors rolle i forbindelse med intern kontroll: Lovbestemt tilsynsplikt, vurdering som ledd i planleggingen samt testing som ledd i revisjonsutførelsen.
- Oversikt over lover og regler vedrørende næringsdrivendes oppgave- og opplysningsplikt

Vesentlighet og risikovurderinger

- Faktorer som påvirker fastsetting av henholdsvis vesentlighetsgrensen og risikonivået
- Betydning for omfanget og fordelingen av revisjonsarbeidet
- Risikomodellen

Revisjonsbevis

- Systemtester og substanskontroller
- Revisjonsmålsettingens betydning
- Kontrollretning og primær/motpost-prinsippet
- Ulike typer bevis- og kvalitetvurdering

Utvalgsbasert revisjon/statistiske metoder

- Metoder og begreper
- Bruk av statistiske metoder i systemtesting og substanstesting
- Faktorer som inngår i planlegging av en stikkprøve
- Litt om vurdering av testresultater

Revisjon og IT

- Revisjon av og i et IT-miljø
- Vurdering av intern kontroll
- Bruk av IT som hjelp i revisjonsarbeidet

Revisors rapportering

- Rapportering til virksomheten
- Revisjonsberetningen

I metodedelen inngår revisjon av de enkelte regnskapspostene.

Her legges det vekt på:

- Kjennskap til regnskapsrutinene og sammenhengen mellom regnskapspostene (salg-kundefordringer, varekjøp-leverandørgjeld osv.)

- Vurdering av faktorer som påvirker iboende og kontrollmessig risiko
- Planlegging av revisjonshandlinger som er egnet til å oppfylle de relevante målsettingene (fullstendighet, gyldighet, eksistens og tilhørighet, korrekt verdsettelse og måling, riktig presentasjon og klassifisering)

For både teori- og metodedelen forutsettes det at revisjonsstandardene legges til grunn i undervisningen, slik at studentene får et inngående kjennskap til hva som er god revisjonsskikk på det aktuelle området.

- Litteratur: Løken, Knut: *Kontroll*. - Oslo : Cappelen Akademisk Forlag, siste utg.
- Gulden, Bror Petter: *Den eksterne revisor*. - Oslo : Universitetsforlaget, siste utg.
- Gulden, Bror Petter: *Revisjon: Teori og metode*. - Oslo : Cappelen Akademisk Forlag.
- NSRF: *Revisors håndbok*. - siste utgave (oppdateres årlig).
- NSRF: Standarder for revisjon og beslektede tjenester.
- Tilleggs litteratur oppgis av faglærere.

Re 510 Offentligrettet revisjon og regnskap

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig studium i økonomi og administrasjon etter revisorstudieplanen.
- Tid: Høst og vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi innføring i all statlig, fylkeskommunal og kommunal revisjon, og revisjonens plass i statsapparatet og det fylkeskommunale apparat. Det gis innføring i revisjonens oppbygning, arbeids- og myndighetsområde, oppgaver og mål.
- Innhold: **OFFENTLIG REGNSKAP**
Fylkeskommunal og kommunal
- Handlingsplan, økonomiplan og årsbudsjett
  - Budsjett og regnskapsprinsipper
  - Kontosystem og spesielle transaksjoner
  - Årsavslutning og regnskaps- og resultatrapportering
- Staten**
- Statens budsjett- og økonomiregelverk
  - Statens budsjetter og økonomiforvaltning med virksomhetsplanlegging og resultat og målstyring

- Regnskapsordningen - statens bevilgningsregnskap, kapitalregnskap og spesialregnskapene
- Hovedprinsippene for statlig regnskapsføring: Fullstendighetsprinsippet, brutto-, ettårs- og kontantprinsippet
- Årsavslutning og regnskaps- og resultatrapportering.

OFFENTLIG REVISJON

Fylkeskommunal og kommunal revisjon

- Revisjonens hjemmel og formål
- Kontrollutvalg
- God kommunal revisjonsskikk
- Revisjonsmetodikk
- Reell forvaltningsrevisjon
- Misligheter og uregelmessigheter
- Revisjon av årsregnskapet

Riksrevisjonen

- Riksrevisjonens hjemmel og formål
- God revisjonsskikk i Riksrevisjonen
- Generelle, operative og rapporteringsstandarder
- Regnskapsrevisjon
- Forvaltningsrevisjon
- Konstitusjonell revisjon

Litteratur:

Mauland, Helge og Frode Mellomvik: *Regnskap, budsjettering, økonomistyring i offentlig sektor*. - Oslo : Bedriftsøkonomen Forlag, siste utg.

Håndbok for kommunal og fylkeskommunal revisjon

Kommunal revisjonsmetodikk. NKRF.

Kompendium i kommunal revisjon - utvalgte emner. NKRF.

Riksrevisjonens studiehefter.

Diverse lover, forskrifter, reglementer og instruksjer.

Språk

Sp301 Engelsk for næringslivet I

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Minstekrav er engelsk fra videregående skole.
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 3 t pr. uke med opplæring i grunnleggende språkferdigheter og kommunikasjon, gjennom forelesninger, gruppearbeid og skriftlige og muntlige presentasjoner.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen. Engelsk-engelsk dictionary tillatt. Muntlig eksamen. Samlet skriftlig og muntlig evaluering - talkarakter.
- Formål: Forberede studentene på et fremtidig yrkesliv der tiltagende internasjonalisering krever gode kunnskaper i engelsk språk og kultur. Det legges vekt på interkulturell læring med bl.a. opplæring i å kommunisere muntlig og skriftlig på engelsk i konkrete situasjoner fra næringsliv og aktuelle økonomiske, sosiale og kulturelle forhold i engelskspråklige land og regioner.
- Innhold: Kurset gir opplæring i grammatikk, og muntlig og skriftlig kommunikasjon i et utvalg konkrete situasjoner (cases) fra forretnings- og næringslivet i engelskspråklige land. Dette er utgangspunkt for skriftlige og muntlige aktiviteter; case-studier, oversettelsesøvinger, gruppearbeid, rollespill, og egne presentasjoner med emner fra møter, forhandlinger, og rapportering m.m. Videre vil det diskuteres rundt aktuelt stoff med utgangspunkt i utvalgte lytte- og kommunikasjonsøvinger, og diskusjonstemaer fra engelskspråklig media (CNN, BBC, Newsweek, the Economist).
- Litteratur: Cotton/Owen: *Harrap`s Agenda* (Casebook og Workbook)
Richard Hill. *We Europeans*. - Europublications, 1995.
D.Horner & P.Strutt: *Words at Work: Vocabulary Development for Business English*. - Cambridge University Press, 1996.
Utvalgte artikler om økonomiske tema. (The Economist, Newsweek, Time m.fl.)
Engelsk grammatikk (vil bli opplyst senere).
- Referanselitteratur: Collins: Cobuild: *Key Words in Business*. - The Cobuild Series from the Bank of English.

Sp302 Engelsk for næringslivet II

Vekttall: 2
Forkunnskaper: Sp301 Engelsk for næringslivet I
Tid: Vårsemester
NB! Se beskrivelse av Sp301 Engelsk for næringslivet I

Sp311 Tysk for næringslivet I

Vekttall: 2
Forkunnskaper: Helst noe forkunnskaper fra, videregående skole, eller lignende.
Tid: Høstsemesteret.
Undervisning: 3 t pr. uke med opplæring i grunnleggende språkferdigheter, gjennom grammatikkopplæring, individuelt og gruppearbeid, og egne skriftlige og muntlige presentasjoner.
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - tysk-tysk ordbok tillatt. Muntlig eksamen. Samlet skriftlig og muntlig evaluering - tallkarakter.
Formål: Kurset skal forberede studentene på et fremtidig yrkesliv hvor tiltagende internasjonalisering krever gode kunnskaper i tysk språk og kultur. Det legges vekt på interkulturell læring med bl.a. opplæring i å kommunisere muntlig og skriftlig på tysk i konkrete situasjoner, med vekt på tysk næringsliv og samfunnsliv.
Innhold: Kurset skal trene opp grunnleggende kunnskaper i grammatikk, muntlige og skriftlige kommunikasjonssevner, og dessuten øke studentenes forståelse av økonomisk-administrativt fagspråk. Kurset gir opplæring i å kommunisere muntlig og skriftlig på tysk, i konkrete situasjoner innen forretnings- og næringslivet, samt i tysk væremåte. Undervisningen består av grunnleggende tysk grammatikk, arbeid med aktuelle tekster som grunnlag for diskusjoner om tyske samfunnsforhold og væremåte, egenaktiviteter i form av oversettelser, bearbeidelse av avisartikler, forretningsbrev, og egne skriftlige/muntlige presentasjoner og gruppeaktiviteter i en økonomisk-administrativ ramme.
Litteratur: Reiten, Håvard: *Tysk grammatikk*. - Aschehougs Forlag.
Neuman, Ingrid: *Fachkommunikation für die Wirtschaft*. - Høy-skoleforlaget.
Richard Hill: *We Europeans*. - Europublications, 1995.
Videoer og utvalgte artikler fra tyskspråklige aviser og tidskrifter.
Utfyllende lit.: Wahrig: *Deutsches Wörterbuch*.
Hustad: *Stor norsk-tysk ordbok*. - Universitetsforlaget.
Kompendier deles ut i grammatikk, samfunnsforhold m.m.

Sp312 Tysk for næringslivet II

Det blir vurdert å tilby **Tysk II** neste studieår. Dette kurset bygger videre på grunnlaget fra Tysk I.

Sp315 Norsk språk og kultur

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Ingen. Målgruppen er utenlandske studenter med noe kjennskap til engelsk som hjelpespråk.

Tid: Høst- og vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke, med gruppearbeid, muntlige og skriftlige øvinger.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter, med inkludert muntlig evaluering fra kurset.

Formål: Å gjøre studenten kjent med norsk språk, både grammatikk og ordforråd. Studenten skal kunne forstå norsk dagligtale, og kunne kommunisere både muntlig og skriftlig på norsk, såvel som å lese enkle norske tekster. Det legges vekt på interkulturell læring, der studenten skal få kjennskap til grunnleggende trekk ved det norske samfunn, med utgangspunkt i egen kommune og fylkes næringsliv, geografi og natur, det norske politiske system, helse- og velferdspolitik, og kjente sosiale og kulturelle forhold.

Innhold: Begynneropplæring i grunnleggende norsk grammatikk og ordforråd, med utgangspunkt i egen lærebok og arbeidsbok. I tillegg vil det bli benyttet kompendier med tekster og temaer hentet fra lokalt næringsliv, kultur og historie, samt praktiske øvelser i kommunikasjon i timene og ute i lokalmiljøet. Gjennom gruppediskusjoner over utvalgte aktuelle emner vil studenten bli kjent med viktige sider ved det norske samfunnet, med utgangspunkt i studie- og lokalmiljøet. Både lærebok og de utvalgte tekstene vil danne grunnlag for skriftlige og muntlige øvinger.

Litteratur: Gerd Manne: *Ny i Norge*. - Forlaget Fag og Kultur A/S.
Gerd Manne: *Arbeidsbok til Ny i Norge*. - Forlaget Fag og Kultur A/S

Alternativt Anne Bjørnebæk: *Troll i Ord*. - Aschehougs Forlag
Engelsk-norsk ordbok. - Kunnskapsforlagets blå ordbøker
Norsk-engelsk ordbok. - Kunnskapsforlagets blå ordbøker
Richard Hill: *We Europeans*. - Europublications, 1995.

Sp321 Spansk I

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Ingen.

- Tid:** Vårsemesteret. Kurset vil muligens bli gitt som et intensivkurs. Kurset kan velges som obligatorisk språkfag innenfor det 3-årige transport og logistikkstudiet.
- Undervisning:** 3 t pr. uke med opplæring i grunnleggende språkferdigheter, gjennom muntlige og skriftlige øvinger med bakgrunn i følgende disipliner: grammatikk, tekster med innhold fra dagligliv og næringsliv, individuelle og gruppeøvinger, skriftlige og muntlige presentasjoner.
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eks. inkl. muntlig evaluering fra kurset - Talkarakter.
- Formål:** Kursets hovedformål er å forberede studentene på et fremtidig yrkesliv hvor den tiltagende internasjonalisering krever gode kunnskaper i spansk språk og kultur. Studentene skal forstå, lære og bruke spansk i dagligdagse situasjoner, med vekt på næringslivet. Spansk I skal gi det nødvendige språklige grunnlag for å kommunisere muntlig og skriftlig på spansk i konkrete situasjoner innen forretnings- og næringslivet.
- Innhold:** Kurset legger vekt på å trene opp grunnleggende spansk ordforråd og kunnskaper i grammatikk. Ved bruk av tekster fra spansk dagligliv, forretnings- og næringsliv, vil det bli lagt vekt på å gi studentene et nødvendig grunnlag med både muntlig og skriftlig spansk. Studenter skal utvikle effektiv kommunikasjon med skriftlige og muntlige aktiviteter; oversettelsesøvinger, individuelt- og gruppearbeid, og skriftlig/muntlige presentasjoner.
- Litteratur:** Håkanson, Masoliver, Sanstrøm: *Eso-Si I og Eso-si II*.
 Gyldendahl: *Spansk/norsk, norsk/spansk ordbok*.
 Collins: *Spanish/English, English/Spanish Dictionary*.
 L. Miguel & N. Sans: *RAPIDO: Curso intensivo de español*.
 Libre del alumno. Cuaderno de ejercicios.
 Maria del Rosario Wimporoy: *Spanish means Business*. - BBC Books, 1994.
- Utfyllende litteratur:** Enrique Pastor. *Escribir cartas, español lengua extranjera*. - Difusión, Barcelona, 1994.
1000 palabras de negocios, español lengua extranjera. - Difusión, Barcelona, 1994

Sp322 Spansk II

Det blir vurdert å tilby **Spansk II - Sp 322** neste studieår. Dette kurset bygger videre på grunnlaget fra Spansk I.

Statsvitenskapelige fag

Sv005 Aktuelle politiske emner

Vekttall:	0
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høst- og vårsemester
Undervisning:	20 t fordelt på høst- og vårsemester
Eksamen:	Ingen
Formål:	Målsettingen med seminaret er å sette aktuelle politiske spørsmål inn i en faglig sammenheng. Formidling av nyere forskningsresultat og fokusering på faglige utviklingstrekk vil også stå sentralt.

Sv100 Det norske politiske og administrative system

Vekttall:	4
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	4 t forelesning + 2 t gruppearbeid pr. uke
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Faget tar sikte på å gi en innføring i det politiske og det administrative systemets oppbygging og virkemåte.
Innhold:	Kurset omhandler følgende emner: - Begrep og modeller i studiet av offentlig politikk - Historisk bakgrunn med vekt på tiden etter 1945 - Offentlige institusjoner på ulike styringsnivå (det nasjonale, det regionale og det lokale nivå), samt forholdet mellom nivåene - Offentlige prosesser. Inntaksprosesser og politiske aktører (den demokratiske kanal, den korporative kanal, massemedia og aksjoner) - Uttaksprosesser og den offentlige politikk (offentlige virkemidler og innholdet i offentlig politikk) - Tilbakeføringsprosesser
Litteratur:	Olsen, Johan P.: <i>Statsstyre og institusjonsutforming</i> . - Oslo: Universitetsforlaget, 1988. <i>Forvaltningskunnskap</i> / Tom Christensen og Morten Egeberg (red). - Oslo: Tano Aschehoug, 1997. Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk

Vekttall:	4
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høst- og vårsemester
Undervisning:	2 t forelesning og 2 t gruppearbeid pr. uke
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Kurset skal gi en innføring i kvantitative og kvalitative forskningsmetoder og de forutsetninger som ligger til grunn for disse. Siktemålet er å gi studentene forståelse for vitenskapelige arbeidsmåter som grunnlag for arbeidet med samfunnsvitenskapelige fag.
Innhold:	Kurset omhandler følgende emner: - Problemformulering og undersøkelsesopplegg - Innsamling og analyse av empirisk materiale - Statistisk analyseprogram - bruk av programpakken NSD-stat. med innlevering av obligatorisk oppgave - Samfunnsforskning og verdier
Litteratur:	Hellevik, Ottar: <i>Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap</i> . 5. utg. - Oslo: Universitetsforlaget, 1991. Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer

Vekttall:	4
Forkunnskaper:	Ingen spesielle
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	4 t forelesning og 2 t gruppearbeid pr. uke
Eksamensform:	6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Formålet med kurset er å gi en innføring i samfunnsvitenskapelige grunnlagsproblemer og tilnæringsmåter, og politisk filosofi. Utvikling av evnen til å tenke kritisk og analytisk omkring samfunnspolitiske problemstillinger er en sentral målsetting i kurset.
Innhold:	Følgende tema blir tatt opp: - Innføring i sentrale tilnæringsmåter/modeller til forståelse av politiske strukturer og prosesser - Politisk filosofi - Nyere demokratiteori
Litteratur:	Østerud, Øyvind: <i>Statsvitenskap</i> . - 2.utg.-Oslo: Uni.forlaget, 1996. Held, David: <i>Models of democracy</i> . - 2nd ed. - Cambridge: Polity Press, 1996. - (oversatt til svensk: <i>Demokratimodeller</i> . - Göteborg: Daidalos, 1996) Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv200 Internasjonal politikk

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Bør ha: Sv100 Det norske politiske og administrative system og Sv120 Politisk teori og grunnlagsproblemer
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 6 t pr. uke med forelesning og gruppearbeid
Grunnfagsstudentene må skrive en oppgave i tilknytning til dette kurset eller i kurset Sv201. Oppgaven må være godkjent senest 1 uke før eksamensdato
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset gir en generell innføring sentrale internasjonale og utenrikspolitiske problemområder.
- Innhold: Kurset tar opp følgende tema:
- Faglige perspektiver i studiet av internasjonal politikk.
- Aktuelle samarbeidsformer og konfliktlinjer i det internasjonale samfunn
- Norsk utenrikspolitikk
- Litteratur: Holsti, K. J.: *International Politics*. - 7th ed. - Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1995
Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv201 Politisk adferd

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Bør ha: Sv100 Det norske politiske og administrative system og Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 6 t pr. uke med forelesning og gruppearbeid
Grunnfagsstudentene må skrive en oppgave i tilknytning til dette kurset eller i kurset Sv200. Oppgaven må være godkjent senest en uke før eksamensdato
- Eksamensform: 6 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset gir en generell innføring i studiet av politisk adferd og faktorer som påvirker politisk adferd.
- Innhold: Kurset omhandler følgende emner:
- Komparativ politikk
- Politiske systemers utvikling og struktur
- Massemedias rolle og politiske meningsdannelse
- Politiske skillelinjer og politisk deltakelse
- Partier og interesseorganisasjoner
- Litteratur: Heidar, Knut og Einar Berntzen: *Vesturopeisk politikk*. -2. utg. - Oslo: Universitetsforlaget 1995.

Petersson, Oluf: *Nordisk politik*. - Stockholm: Fritzes, 1995. - (Publica).

Kjønn og politikk / Nina C. Raaum (red.). - Oslo: Tano, 1995.

Østerud, Øyvind: *Statsvitenskap*. - 2. utg. - Oslo: Universitetsforlaget, 1996.

Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv215 Organisasjonsteori og offentlig politikk

Vekttall: 8

Forkunnskaper: Sv100 Det norske politiske og administrative system eller Ad105 Stats- og kommunalkunnskap

Tid: Vårsemester

Undervisning: 8-10 t pr. uke med forelesninger, gruppearbeid og veiledning. I kurset inngår det en innleverings-oppgave som må være godkjent senest 1 uke før eksamensdato

Eksamensform: 8 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Formålet med kurset er å gi studentene innsikt i offentlig politikk utfra et organisasjonsteoretisk perspektiv.

Innhold: Kurset tar opp følgende tema:
- Historiske utviklingstrekk
- Ulike organisasjonsteoretiske perspektiv
- Analyse av ulike strukturer og prosesser som påvirker utforming og utfall av offentlig politikk på ulike forvaltningsnivå
- Spesielle problemområder som blir tatt opp er bl.a.: Politikk og administrasjon, profesjonenes rolle, forvaltning og omgivelser, styrings- og koordineringsproblem.

Litteratur: Bukve, Oddvar: *Kommunal forvaltning og planlegging*. - 3. utg. - Oslo: Det Norske Samlaget, 1997.

Scott, W. Richard: *Organizations: Rational, Natural and open Systems*. - 3rd ed. - Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1992.

Organisering av offentlig sektor / Per Lægveid og Johan P. Olsen (red.). - Oslo: Tano, 1993.

Offerdal, Audun: *Den politiske kommunen*. - Oslo: Det norske samlaget, 1992.

Ytterligere litteratur oppgis av faglærer.

Sv310 Mellomfag i statsvitenskap

Vekttall: 10

Forkunnskaper: Det kreves bestått grunnfag i statsvitenskap fagretning politisk adferd og internasjonal politikk.

Tid: Høstsemester

Undervisning:	Ca. 12 t pr. uke i med forelesninger, gruppearbeid og veiledning.
Eksamensform:	Eksamen består av mellomfagsoppgaven og en skriftlig prøve på 8 timer. Ved beregning av mellomfagskarakteren teller mellomfagsoppgaven 1/3 og skriftlig eksamen 2/3.
Formål:	Mellomfagstillegget skal gi utdypet kjennskap til, og forståelse av, hovedområder som ble tatt opp på grunnfaget. I tillegg har studiet som særlig mål å gi trening i planlegging og gjennomføring av et selvstendig arbeid, mellomfagsoppgaven.
Innhold:	Det blir gitt undervisning i tre kurs: - Komparativ politikk - Internasjonal politikk - Offentlig politikk og administrasjon. Pensum er spesielt rettet inn på å gi studentene bedre innsikt i statsvitenskapens teorigrunnlag. Tema for mellomfagsoppgaven kan i utgangspunktet velges fritt av den enkelte student, men må godkjennes av faglærer. Oppgaven skal ha et omfang på maksimum 15 sider. Innleveringsfrist blir gjort kjent ved semesterstart.
Litteratur:	Pensum i all hovedsak som ved Institutt for statsvitenskap ved Universitetet i Oslo.

Sv315 Mellomfag i offentlig administrasjon

Vekttall:	10
Forkunnskaper:	Grunnfag i statsvitenskap fagretning offentlig politikk og administrasjon må være bestått
Tid:	Høstsemester
Undervisning:	Ca. 12 t pr. uke med forelesninger, gruppearbeid og veiledning.
Eksamensform:	Eksamen består av mellomfagsoppgaven og en skriftlig prøve på 8 timer. Ved beregning av karakteren teller mellomfagsoppgaven 1/3 og skriftlig eksamen 2/3.
Formål:	Studiet på mellomfagsnivå tar sikte på å videreutvikle ferdigheter i analyser av organisasjoner og offentlig politikk. I tillegg har studiet som særlig mål å gi trening i planlegging og gjennomføring av et selvstendig arbeid, mellomfagsoppgaven.
Innhold:	Mellomfagstillegget består av 4 deler: 1. POLITISK TEORI OG REGIMER Her legges det vekt på komparative metoder og på sammenlignende analyser av politiske regimer. Dette gjøres ved en politisk-institusjonell tilnærming til studiet av forholdet mellom stat og samfunn. Også samspillet mellom stater blir belyst med vekt på

hvordan ulike stater påvirker og påvirkes av internasjonale og overnasjonale strukturer og prosesser.

2. ORGANISASJONSTEORI

I dette delemnet legges det vekt på analyser av komplekse sett av institusjoner og organisasjoner, og på sammenhenger mellom organisasjonsnivå og de samfunnsrammer organisasjonen inngår i.

3. METODE

Denne delen skal først og fremst tjene arbeidet med mellomfagsoppgaven. Det legges vekt på designspørsmål, vurdering av datakilder, praktisk bruk av metoder og vurdering av resultater.

4. ORGANISASJONSFORMER OG PROSESSER PÅ LOKALT OG REGIONALT NIVÅ

Denne delen tar opp og videreutvikler kunnskapene om og ferdighetene i analyse av politiske og administrative strukturer og prosesser på regionalt og lokalt nivå. Sammenligning med andre land, særlig de nordiske, står sentralt.

Litteratur:

Pensum som ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap, Universitetet i Bergen.

Samfunnsøkonomiske fag

SØ150 Samfunnsøkonomi

Vekttall:	4
Forkunnskaper:	Mk001 Forkurs i matematikk eller tilsvarende Mk101 Innføring i matematikk
Tid:	Vårsemester
Undervisning:	6 t forelesning pr. uke. Sentrale deler av pensum gjennomgås i forelesningsform. Forelesningene kompletteres med gruppeøvelser og quizrunder. Innlevering av 4 gruppeøvelser er obligatorisk.
Eksamen:	6 timers skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål:	Å gi studentene en innføring i viktige makro- og mikroøkonomiske emner og oppøve evnen til analyse av økonomiske problemstillinger gjennom intensiv bruk av ISLM-modellen. Videre å gi studentene øving i systematisk analyse av generelle problem for bedrifter og konsumenter, og å få studentene til å forstå samspillet mellom disse interesser i markedet og hvordan dette bestemmer priser og omsatte mengder. Det legges vekt på å drøfte hvordan myndighetene kan innvirke på den private sektor av økonomien ved sin økonomiske politikk.
Innhold:	Kurset omhandler følgende emner: - Oversikt over makroøkonomien - Nasjonalregnskap - Aggregert tilbud og aggregert etterspørsel - Finanspolitikk og utenrikshandel - Penger og pengepolitikk (Monetarisme) - ISLM modell (Finans og pengepolitikk) - Inflasjon og arbeidsledighet - Utenrikshandel, kapitalbevegelser og valuta - Oversikt over mikroøkonomien - Konsumentenes tilpasning. Konsum og etterspørsel - Produsentenes tilpasning. Produksjon og tilbud - Markedsteori: Frikonkurrans og monopol
Litteratur:	Dedekam jr., Anders: <i>Makroøkonomi</i> . - 2. utg. - Oslo: Univ.-forlaget, 1996. <i>Kompendium i Mikroøkonomi</i> .

Ringstad, Vidar: *Samfunnsøkonomi I.* - 4. utg. - Oslo: Cappelen Akademisk forlag, 1997.

I tillegg anb.: Bredeesen, Ivar og Anders Dedekam jr.: *Hjelper i makroøkonomi.* - Oslo: Universitetsforlaget, 1996.

Mankiw, N. Gregory: *Principles of economics.* - Forth Worth, TX: Dryden Press, 1997.

Sø300 Offentlig økonomi

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Sø150 Samfunnsøkonomi

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Kurset bygger i hovedsak på mikroøkonomikurset. Det blir lagt vekt på hvilken rolle offentlig sektor spiller i den norske økonomien, og på å vise hvordan offentlige inngrep påvirker forbruker- og produsenttilpasning i markeder via pris- eller mengdeskift. En del av kurset gir en kort innføring i litt av den klassiske teorien.

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Om virkemiddel i offentlig sektor
- Skatt og skatteteori
- Nytte-/kostnadsanalyser
- Markedssvikt
- Fordelings- og stabiliseringsaspekt

Litteratur: Stiglitz, Joseph E.: *Economics of the Public Sector.* - 2nd ed. - New York: Norton, 1988.

Sø410 Makroøkonomi II

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Sø150 Samfunnsøkonomi eller tilsvarende

Tid: Vårsemester

Undervisning: 2 t forelesning pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Å lære studentene å anvende økonomisk teori i analysen av sentrale økonomiske spørsmål.

Innhold: Kurset bygger videre på den grunnleggende makroøkonomien i kurset Sø150. Spesiell vekt legges på makromodeller anvendt på norske forhold, spesielt m. h. t. arbeidsmarked.

Litteratur: Mork, Knut Anton: *Makroøkonomi.* - 2. utg. - Oslo: Cappelen akademisk forlag, 1995.

En nasjonal strategi for økt sysselsetting i 1990-årene. - Oslo: Dep., 1992 (NOU 1992:26)
Artikler delt ut i løpet av kurset

Sø420 Miljø- og ressursøkonomi

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Obligatoriske fag i samfunnsøkonomi fra øk.adm. eller transportøkonomistudiet
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Gi studentene innsikt i hvordan en kan anvende økonomisk teori i analysen av miljøproblemer.
- Innhold: Sentrale problemstillinger som blir behandlet er:
- Virkemidler til bruk mot utslipp av miljøfarlige stoffer
  - Eksterne effekter/kostnader
  - Konflikt mellom hensynet til miljøvern og hensynet til økonomisk vekst
  - Analysemetoder brukt i miljøøkonomien
  - Begrepet "bærekraftig utvikling" (oppfølging av Bruntland-kommisjonen)
- Litteratur: Førstund, Finn R. og Steinar Strøm: *Miljø-økonomi.* - 3. utgave. - Oslo: Universitetsforlaget, 1996.
Virkemidler i miljøpolitikken. - Oslo: Statens forvaltningstjeneste, 1995. - (NOU 1995:4)

Sø430 Regionaløkonomi

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Tilsvarende Sø150 Samfunnsøkonomi eller Sø110 Makroøkonomi og Sø210 Mikroøkonomi
- Tid: Vårsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål: Kurset skal gi en grunnleggende forståelse for hva som kan forklare økonomiske forskjeller og handel mellom regioner, samt å klargjøre de økonomiske konsekvensene av slik handel og offentlig inngripen.
- Innhold: En innføring i en rekke sentrale teorier og modeller som anvendes innen regionaløkonomi og internasjonal handelsteori. Modellene anvendes til både å si noe om hvilken handel vi kan vente å få mellom regioner, samt å klargjøre de økonomiske konsekvensene

av slik handel. Med utgangspunkt i slike modeller drøftes videre konsekvensene av ulike former for offentlig inngripen som faller inn under det vi kaller distrikts- og regionalpolitikk, næringspolitikk og handelspolitikk.

Litteratur: Norman, Victor D.: *Næringsstruktur og utenrikshandel i en liten, åpen økonomi*. - Oslo: Universitetsforlaget 1993.
Artikkelsamling

Sø510 Næringsøkonomisk analyse

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Sø150 Samfunnsøkonomi

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Formålet med kurset er å gi studentene innsikt i og trening i å analysere problemstillinger innenfor det som i engelsk terminologi kalles "industrial economics", dvs. analyse av konsentrasjonstendenser i næringslivet, analyse av betydningen av industristruktur for markedsadferd, herunder prispolitikk. Analyse av ulike strategiske typer som monopol, duopol, oligopol og samarbeidsformer hvor det utøves markedsakt.

Innhold: Kurset dekker følgende emner:

- Industristrukturens betydning for markedsadferd
- Konsentrasjon og oppkjøp i næringslivet
- Ulike strategiske typers betydning for markedsadferd, herunder prispolitikk
- Offentlig regulering av markedssvikt og utnyttelse av markedsdominans (konkurranspolitikk)
- Nyere teorier for markedsadferd, The Theory of Contestable Markets

Litteratur: Sørgard, Lars: *Konkurransestrategi*. - Bergen: Fagbokforlaget, 1997.

Transportfag

Tr160 Norsk samferdsel

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Ingen spesielle

Tid: Høstsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke. 2 obligatoriske innleveringsoppgaver

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Obligatoriske oppgaver må være godkjent senest 1 uke før eksamen

Formål: Kursets formål er å gi studentene en første innføring i samferdselssektoren i Norge.

Innhold: Kurset gir en oversikt over utviklingen i de ulike transportgrenene med hovedvekt på norske forhold. Samferdselssektorens struktur og organisering behandles med vekt på forvaltningsmessige, politiske og andre sentrale organer knyttet til sektoren. Sentrale målsettinger og virkemidler i samferdselspolitikken behandles, samt hovedtrekkene i myndighetenes politikk overfor de ulike transportmidler. De ulike sektorplanene for veg og vegtrafikk, luftfart, jernbane og sjøtransport står sentralt. I noen grad behandles også forholdet til EU og hovedtrekk i europeisk transportpolitikk, samt spørsmål knyttet til deregulering og liberalisering i samferdselssektoren. Aktuelle samferdselspolitiske problemstillinger og debatt rundt disse vektlegges.

Litteratur: Hjelle, Harald M.: *Artikkelsamling Tr150*. - Molde: Høgskolen i Molde, 1998

Tidsskriftet *Samferdsel* - utgaver fra august-desember.

Tr210 Transport- og lagerteknikk

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Ingen spesielle

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesninger og øvinger pr. uke

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Gi en innføring i metoder, hjelpemidler og utstyr som kan benyttes for å utføre transport og håndtering av gods og personer.

Gi studentene innsikt til selv å kunne identifisere problem innen området transportteknikk.

- Gi studentene innsikt i de praktiske problem som utførelsen av transport medfører.
- Danne grunnlag for kurset i materialadministrasjon.
- Innhold:** Følgende emner behandles:
- De ulike godstyper og deres oppbevaring, håndtering og forflytting, foruten skadeømfintlighet, emballasje, enhetslaster og herunder omkostninger/utforming.
  - Godshåndtering, metoder og utstyr.
  - Utstyr for intern transport blir analysert med hensyn til teknikk, bruk og økonomi.
  - Lagerteknikk
  - De eksterne transportmidler for gods- og personaltransport.
  - Miljø og transport. Tekniske muligheter.
- Litteratur:** Foss, Bjørn: *Gods, håndtering og transport*. - Oslo: Universitetsforlaget, 1985.
- Foss, Bjørn: *Transport og miljø*. - Molde: Møreforskning, 1995. - (Rapport /Møreforskning; nr. 9503).
- Diverse utdelt materiale.

Tr300 Transportøkonomi

- Vekttall:** 2
- Forkunnskaper:** SØ150 Samfunnsøkonomi
- Tid:** Vårsemester (siste gang vår 1999)
- Undervisning:** 3 t forelesning pr. uke
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål/Innhold:** Gi en grundig innføring i etterspørsels- og tilbudssammenhengene i ulike deler av transportnæringen. Skape forståelse for analysemetoder som kan nyttes i studier av etterspørsels- og kostnadsforhold i transportsektoren. Behandle samfunnsøkonomiske prinsipper for prissetting av transporttjenester. Gi en innføring i bruk av kostnads/nytteanalyser ved valg av transportprosjekter.
- Litteratur:** Grøvdal, Anker og Harald M. Hjelle: *Innføring i Transportøkonomi*. - Oslo: Fagbokforlaget, 1998.
- Grøvdal, Anker: *Oppgaver i transportøkonomi*. - Molde: MRDH, 1990.
- Artikkelsamling i transportøkonomi. - Molde: MRDH, 1990.

Tr410 Kollektivtransport

- Vekttall:** 4
- Forkunnskaper:** Obligatoriske fag første 3 semester ved transportøkonomistudiet
- Tid:** Vårsemesteret (høstsemester fra høst 99)

- Undervisning: 4 t forelesning pr. uke
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Kurset har som siktemål å gi studentene innsikt i og forståelse for sentrale problemstillinger og avveininger innenfor drift og planlegging av kollektivtransport.
Innhold: Problemstillinger som behandles er bl.a. utforming av rutenettverk og fastlegging av rutetider og takster. Slike problemstillinger behandles utfra såvel et bedriftsøkonomisk som et samfunnsøkonomisk perspektiv innen rammen av stiliserte økonomiske modeller. Videre behandles forholdet mellom kollektivbedrifter og offentlige myndigheter, herunder anbud og incitamentskontrakter.
Litteratur: Stangeby, Ingunn og Bård Norheim: *Fakta om kollektivtransport*. - Oslo: Transportøkonomisk Institutt, 1995. - (TØI-rapport; 307/95).
Sunde, Øyvind: *Kompendium i Tr410*. - Molde: HSM, 1998.
Artikkelsamling, HSM.

Tr440 Transportplanlegging

- Vekttall: 4
Forkunnskaper: Obligatoriske fag første 3 semester på transportøkonomistudiet
Tid: Vårsemester
Undervisning: 4 t forelesning pr. uke
Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Formål: Kurset behandler den off. transportplanlegging, især på kommune- og fylkesnivå. Kurset, som er metoderettet, skal gi innsikt i
- en generell fremgangsmåte for transportplanlegging,
- prinsipper for utforming av transportplaner, og
- modeller brukt i transportplanlegging.
Innhold: Et generelt skjema for transportplanlegging. Prinsipper for utforming av transportplaner for vegtransport, kollektivtransport og gang- og sykkeltrafikk. Forhold som påvirker transportetterspørselen og metoder for å forutsi denne. Metoder for å forutsi konsekvenser av alternative planutforminger med henblikk på ting som reisetid, støy, forurensning, ulykker og kollektivtrafikkens driftskostnader. Metoder for sammenligning av alternative transportplaner.
Litteratur: Artikkelsamling. Høgskolen i Molde.

Tr450 Kyst- og luftfart

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Tr210 Transport og lagerteknikk er ønskelig

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke

Eksamensform: Muntlig evt. skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Tar opp problemstillinger vedrørende operasjonelle og markeds-
messige forhold innen kystfart og luftfart.

Samtidig vil det bli gitt en innføring i økonomiske problemstil-
linger, valg av materiell og drift av terminaler.

Innhold: Kurset omhandler følgende emner:

- Kystfartens markeder og rammebetingelser.
- Rasjonaliseringsmuligheter i kystfarten, både fra teknisk og organisatorisk synspunkt.
- Luftfartens arbeidsbetingelser, regulering eller deregulering, internasjonale organisasjoner.
- Luftfartens markeder. Konkurransesfaktorer.
- Materiellvalg i kystfart og luftfart. Kostnadsstrukturer ved de enkelte materielltyper. Tilpasning til markedene.
- Kystfarts- og luftfartsøkonomi.
- Prispolitikk.
- Drift av hurtigbåter: Spesielle problem og økonomiske forhold. Ruteopplegg.
- Dekningsbidragsmetoden i kystfart.
- Vedlikeholdsøkonomi.

Litteratur: Foss, Bjørn: *Artikkelsamling i kystfart*. - Molde: HSM, 1995.

Doganis, Rigas: *Flying Off Course: The Economics of International Airlines*. - London: Routeledge, 1993

Diverse utdelt materiale.

Tr500 Europeisk transportpolitikk

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Det kreves bestått 2-årig studium i transportøkonomi eller øk./adm. Det er en fordel med forkunnskaper tilsvarende Tr150 Norsk Samferdsel og Tr300 Transportøkonomi

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

- Formål:** Kurset tar sikte på å gi innsikt i europeisk transportpolitikk med hovedvekt på EUs transportpolitikk.
- Innhold:** Hovedlinjer i europeisk transportpolitikk med vekt på trans-europeiske nettverk (TEN) og EUs transportpolitiske dokumenter. Kurset dekker både passasjer og godstransport innenfor de ulike transportformer. Infrastrukturspørsmål, miljøspørsmål, avgifts- og prispolitikk og virkninger for Norge diskuteres.
- Litteratur:** *Missing Transport Networks in Europe* / edited by Peter Nijkamp (et al). - Aldershot: Avebury Pub, 1994.
EUs transportpolitiske dokumenter (green and white papers) innen kollektivtrafikk, avgiftspolitikk og transportnettverk.

Tr520 Internasjonale transporter og distribusjon

- Vekttall:** 2
- Forkunnskaper:** Det kreves bestått 2-årig studium i transportøkonomi eller øk./adm., og kjennskap til logistikk/materialadministrasjon tilsvarende kurset Lo300 Logistikk I.
- Tid:** Høstsemester
- Undervisning:** 3 t forelesning pr. uke. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.
- Eksamensform:** 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
- Formål:** Kurset tar sikte på å gi studentene innsikt i markedsstrukturens betydning for internasjonale transporter og videre den betydning faktisk infrastruktur har for transportoppleggene. På basis av dette og internasjonal praksis diskuteres de strategiske beslutninger man står overfor i internasjonal transport og distribusjon.
- Innhold:** Kurset dekker følgende emner:
- Strategiske beslutninger i internasjonal distribusjon og transport herunder valg av distribusjonskanaler og transport-systemer
  - Kjøp og salg av internasjonale transporter herunder leveringsbetingelser og kvalitetssikring
  - Dokumenter og informasjonsteknologi i internasjonale transporter
- Litteratur:** Cooper, James: *European Logistics: Markets, Management and Strategy*. - 2nd. ed. - Oxford: Blachwell Business, 1994.
Sherloch, Jim: *Principles of International Physical Distribution*. - Oxford: Blachwell Business, 1994.
Eventuelt utdelt materiale.

Tr530 Konsekvensanalyser

- Vekttall: 4
- Forkunnskaper: Kunnskaper tilsvarende Tr300 Transportøkonomi og SØ150 Samfunnsøkonomi.
Kunnskaper tilsvarende SØ300 Offentlig økonomi er også en fordel.
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 3 t forelesning pr. uke + 2 t Case-veiledning. Dersom det melder seg utenlandske studenter til kurset, gis forelesningene på engelsk.
- Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter
Obligatorisk innlevering av case som må være godkjent senest 1 uke før eksamensdato
- Formål: Å gi kunnskaper innen anvendelsen av samfunnsøkonomisk velferdsteori på transportøkonomiske analyser, samt å gi ferdigheter innen prosjektarbeid knyttet til transportøkonomiske problemstillinger.
- Innhold: Kurset konsentreres om prinsipper for konsekvensanalyser knyttet til samferdsel. De ulike elementene i vegsektorens konsekvensutredninger gis stor plass med hovedvekt på nytte-kostnadsanalyser og deltemaer under dette som verdsetting av tidsgevinster, miljø- og helseeffekter. Innholdet tilegnes gjennom forelesninger og et obligatorisk prosjektarbeid knyttet til et case.
- Litteratur: Nas, Tevfik F.: *Cost-benefit analysis: Theory and application*. - Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, 1996.
Larsen og Hjelle: *Case Moby*. - Molde: Høgskolen i Molde, 1996.

Tr550 Metode for prosjektoppgaver

- Vekttall: 2
- Forkunnskaper: Mk231 Statistikk I eller tilsvarende
- Tid: Høstsemester
- Undervisning: 2 t forelesning pr. uke
- Eksamensform: Obligatorisk gjennomføring av en markedsundersøkelse - Tallkarakter
- Formål: Å gi en forståelse av grunnleggende prinsipper for analyser knyttet til transportsektoren basert på statistisk teori. Dernest å gi studentene kjennskap til sentrale kilder til informasjon i samferdselsektoren, samt ferdigheter og kunnskap knyttet til utforming av markedsundersøkelser og gjennomføringen av disse.
- Innhold: Temaer som berøres vil være: Hovedtyper av aktuelle datakilder. Utvalgte teori. RP og SP teknikker. Feilkilder i ulike typer data. Design av spørreskjema og opplegg for undersøkelser. Intervju-

teknikker. Analysemetoder og prinsipper for god presentasjon av resultater. Tilgjengelig programvare for statistisk analyse.

En viktig del av kurset vil være knyttet til gjennomføring og rapportering av en markedsundersøkelse. Hele evalueringen vil bli knyttet til gjennomføringen av denne.

Litteratur: Selnes, Fred: *Markedsundersøkelser*. - 3. utgave. - Oslo: TANO, 1993.

Churchill, Gilbert A.: *Marketing Research*. - 6th ed. - Chicago: Dryden Press, 1995.

Tr650 Prosjektoppgave transportøkonomi påbygging

Vekttall: 6

Forkunnskaper: Bare kandidater som er tatt opp ved Påbyggingsstudiet i transportøkonomi kan skrive prosjektoppgave.

Tid: Vårsemester

Undervisning: Det blir utpekt en veileder for oppgaven etter at kandidatene har levert *disposisjon innen 1. desember*.
Innleveringsfrist er 1. juni.

Formål: Formålet med prosjektoppgaven er først og fremst å gi trening i selvstendig prosjektorientert arbeid knyttet til problemstillinger som er sentrale i påbyggingsstudiet i transportøkonomi. Arbeidsformen vil ligge nær opp til det studentene senere vil møte i arbeidslivet.

Innhold: Tema velges relativt fritt av kandidaten, men det skal være knyttet til transportøkonomiske problemstillinger, og det skal godkjennes av studieleder før detaljarbeidet iverksettes. De fleste studentene skriver oppgaven i samarbeid med en ekstern oppdragsgiver. Oppgaven skal inneholde teori knyttet til de fagområder som inngår på påbyggingsstudiet eller anvendelser av denne.

Tr810 Internasjonal skipsfart

Vekttall: 2

Forkunnskaper: Det er en fordel med forkunnskaper tilsvarende Tr150 Norsk Samferdsel og Tr300 Transportøkonomi

Tid: Vårsemester

Undervisning: 3 t forelesning pr. uke.

Eksamensform: 4 t skriftlig eksamen - Tallkarakter

Formål: Å gi en introduksjon til analyse av internasjonale skipsfartsmarkeder og strategisk ledelse av skipsfart. Dessuten er formålet å gi studentene en grunnleggende forståelse av de politiske rammebetingelsene skipsfarten opererer under.

- Innhold: Skipsfartsmarkeder. Trampfart og linjekonferanser. Godsmarkedet for bulk og containere. Ulike markedsbehov og tekniske og organisatoriske løsninger. Rollefordelingen mellom SHIPPERS og CONSIGNORS. Skipsfartslovgivning og internasjonal skipsfartspolitik. Effektivitet og lønnsomhet i skipsfartsmarkedene. Internasjonale prosedyrer og kontraktsvilkår. Skipsregistre, bekvemmelighetsflagg og klassifiseringsordninger.
- Litteratur: The challenge of fleet renewal: The economic, financial and technological problems confronting the shipping industry. Drewry, London 1995.
- Tang, Wenhan: Changes in market structure and pricing of the international liner shipping industry. UMI Dissertation Services, Ann Arbor, Mich. USA 1995
- Pensum er under revurdering.

REGLEMENT OG RETNINGSLINJER

Forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universitet og høyskoler

Fastsatt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 23. desember 1996 med hjemmel i §37 i lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler, med endringer av 15. januar 1998.

§ 1

Virkeområder

Forskrifta gjelder de generelle krav for opptak til grunnutdanning ved institusjoner som er nevnt i §1 i lov om universiteter og høyskoler.

§ 2

Generelt grunnlag for opptak

Det generelle grunnlaget for opptak til universiteter og høyskoler (generell studiekompetanse) skal normalt være:

- a) fullført og bestått 3-årig videregående opplæring med grunnkurs, VKI og VKII eller fagbrev/svennebrev eller fylte 23 år i løpet av opptaksåret og 5 års fulltids arbeidserfaring eller 5 års samlet fulltids arbeidserfaring og utdanning. Som arbeidserfaring kan en også regne omsorgsarbeid og militær førstegangstjeneste/siviltjeneste. Som utdanning gjelder fullført og beståtte kurs i videregående skole og/eller folkehøgskole, og eksamen fra høyere utdanning av minst ett års lengde.

og

- b) følgende fag må være dekket innenfor, eller tas i tillegg til krav under bokstav a):

- Norsk (14)
- Engelsk (5)
- Matematikk (5)

- Naturfag (5)
  - Samfunnsfag (6), som omfatter nyere historie (4) og samfunnslære (2)
- Fagene er angitt i uketimetall og faget må være bestått med karakteren 2 (Ng) eller bedre.
- c) For søkere som har lest norsk og samisk med respektive (11)+(11) uketimer, gjelder ikke kravet om 14 uketimer i norsk.
  - d) Opptaksorganet har plikt til å vurdere om annen utdanning eller dokumentasjon av kunnskaper kan godkjennes som likeverdig. Departementet kan gi nærmere regler.
  - e) Det skal vurderes individuelt om søkere med 3-årig videregående utdanning fra Rudolf Steinerskole oppfyller kravene til generell studiekompetanse.

§3

Opptak på grunnlag av fullført høyere utdanning

Søkere med eksamen fra studium av minst 2 års lengde eller to 1-årige studium ved universitet eller høyskoler har generell studiekompetanse. Det samme gjelder søkere med eksamen fra utdanning av tilsvarende omfang som er godkjent i samsvar med § 9 i lov om private høyskoler av 11. juli 1986 og/eller eksamen fra utdanning av tilsvarende omfang som har tilråding fra det tidligere Nasjonalt koordinerende utvalg for godkjenning av eksamener (NKU). Eksamen fra studium der opptakskravet ikke har vært basert på fullført videregående skole eller tilsvarende, kan ikke regnes med som eksamen nevnt ovenfor.

§4

Utenlandsk utdanning

Søkere med utenlandsk utdanning må dokumentere bestått utdanning på nivå med norsk 3-årig videregående opplæring og i tillegg dokumentere kunnskaper i norsk med en av følgende prøver:

- 1) Eksamen fra læreplan i norsk som andre fremmedspråk med karakteren 3 til skriftlig og 4 til muntlig prøve.
- 2) Eksamen fra trinn 3 i norsk for utenlandske studenter ved universitetene med karakteren 3.0 eller bedre.
- 3) Test i norsk for fremmedspråklige, høyere nivå ("Bergenstesten") med minimum 450 poeng.
- 4) Eksamen fra 1-årig høyskolestudium i norsk språk og samfunnskunnskap for utenlandske studenter med karakteren 3.0 eller bedre.

Universitetet eller høgskolen kan godta annen dokumentasjon av norskkunnskaper. Annen dokumentasjon kan f. eks. være norsk eller annet nordisk språk som morsmål, eller eksamen i norsk fra utenlandsk universitet eller høgskole.

Kravene til norskkunnskaper gjelder ikke for søkere som skal tas opp til engelskspråklige utdanningsprogram (kvoteprogram), og studenter som tar del i europeiske utvekslingsprogram.

§5

Overgangsregler

- a) Fram til år 2000 vil kravet om 3-årig videregående opplæring jfr. §2 a) kunne dekkes av 3 år fullført og bestått videregående utdanning uten at disse utgjør et samlet løp.
- b) For fagene norsk, matematikk og samfunnslære regner disse fagkravene for å være oppfylt gjennom grunnkurs, VKI og VKII i studieretning for handels- og kontorlag dersom søkeren har bestått fagene norsk, matematikk, regnskapslære, engelsk, sosialøkonomi og organisasjonslære.
- c) For søkere som våren 1992 eller tidligere har tatt eksamen eller delprøver i samfunnsfag ved studieretning for allmenne fag, blir 5 uketimer godkjent. Dette kan omfatte geografi, historie og samfunnslære/samfunnskunnskap.
- d) Søkere som har fullført og bestått 3-årig videregående skole, studieretning for allmenne fag eller studieretning for handels- og kontorlag, har generell studiekompetanse. Det samme gjelder for søkere med bestått examen artium eller eksamen fra økonomisk gymnas.
- e) Søkere som før 1. juni 1997 er tatt opp til, eller kan dokumentere å ha fått en vurdering av sitt opptaksgrunnlag ved et universitet eller en vitenskapelig høgskole på grunnlag av annen høvelig utdanning (tidligere vei I, II og II vurderinger), eller er tatt opp med hjemmel i § 4 b) under punkt 20 i tidligere forskrift om opptak til regionale høgskoler av 12.12.91 (sist endra 22.12.93), har generell studiekompetanse.
- f) Søkere som før 1. juli 1998 har avsluttet og bestått Trygdeetatens ettårige videreutdanning for funksjonærer (DH1), har generell studiekompetanse.

§6

Ikrafttredelse

Forskrifta gjelder fra og med opptak til studieåret 1997/98, og avløser Midlertidig forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universiteter og høgskoler av 20. november 1995.

Midlertidig forskrift om opptak til grunnutdanninger ved statlige høyskoler

Fastsatt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 20. november 1995 med hjemmel i §37 i lov av 12. mai 1995 nr. 22 om universiteter og høyskoler med endringer av 23. desember 1996 og 15. januar 1998.

§1

Virkeområde

Reglene i denne forskrift gjelder opptak til grunnutdanninger ved statlige høyskoler studieåret 1998/99 og 1999/2000. Med grunnutdanning menes alle studietilbud der det normalt ikke stilles krav om annen høyere utdanning for opptak. Departementet kan helt eller delvis unnta visse grunnutdanninger fra denne forskrift.

§2

Generelle opptakskrav

Det generelle opptakskrav for opptak til grunnutdanninger reguleres av Forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universiteter og høyskoler av 23. desember 1996.

§3

Spesielle opptakskrav

I tillegg til kravet om generell studiekompetanse er det fastsatt spesielle opptakskrav for enkelte studier ved de statlige høyskolene. Opptaksorganet kan godkjenne annen dokumentasjon av de krav til utdanning og praksis som er nevnt nedenfor.

(NB! Ingen spesielle opptakskrav for grunnutdanningene ved Høyskolen i Molde.)

§4

Kvotering av søkere

Departementet kan fastsette regler for kvoter. Innenfor kvoter kan det nyttes andre rangeringsregler enn i § 6.

Inntil 33% av studieplassene kan tilbys søkere som er yngre enn 22 år i opptaksåret. De konkurrerer innbyrdes på grunnlag av skolepoeng (karakterpoeng, fordypningspoeng, realfagspoeng pluss eventuelle bonuspoeng til studiet) samt eventuelle tilleggs-poeng ut fra likestillingshensyn.

Når særskilte forhold gjør det ønskelig, kan det avsettes et bestemt antall studie-plasser ved høyskolen for kvalifiserte søkere fra bestemte geografiske områder, ut fra etnisk tilhørighet eller for å dekke spesielle behov i yrke.

Departementet kan også fastsette andre kvoter.

§ 5

Opptak utenom poengreglene

Inntil 10% av studieplassene kan etter spesiell vurdering av opptaksorganet tildeles søkere utenom poengreglene. Departementet kan fastsette en annen andel dersom særlige forhold gjør det ønskelig. Søkere som tas opp på særskilt grunnlag, må være studiekvalifisert i henhold til reglene om generelle og spesielle opptakskrav i §§2 og 3.

Grunnlag for opptak utenom poengreglene kan blant annet være:

- at opptaksgrunnlaget er dokumentert på annen måte enn eksamen fra norsk videregående skole og derfor ikke kan poengsettes. Dette gjelder bl.a. utenlandsk utdanning og utdanning fra Rudolf Steinerskole
- at annet morsmål enn norsk, sykdom, funksjonshemming eller andre spesielle forhold gir grunn til å anta at eksamensresultater ikke gir et riktig bilde av søkerens kvalifikasjoner.

Forhold som angitt over gir ikke i seg selv rett til studieplass. For å få tilbud om opptak kreves i utgangspunktet likeverdige kvalifikasjoner med dem som når opp etter poengreglene.

Opptaksorganet skal ved vurdering og rangering legge vekt på søkerens reelle kvalifikasjoner til å gjennomføre studiet. I denne sammenheng vektlegges faglige kvalifikasjoner og for utenlandske søkere også deres norskkunnskaper.

Søkere som ønsker å bli vurdert på særskilt grunnlag, må be om dette i søknaden og legge ved egen begrunnelse og dokumentasjon av de forhold som anføres.

Søkere som kan poengsettes på vanlig måte, men ikke innvilges studieplass utenom poengreglene, konkurrerer etter ordinære regler.

§ 6

Beregning av konkurransepoeng

Søkere konkurrerer om studieplass på grunnlag av karakterpoeng fra videregående skole og tilleggs-poeng. Når flere søkere har lik poengsum, går eldre søkere foran yngre.

a) Gjennomsnittet av alle karakterer på vitnemålet regnes ut med 2 desimaler. De som har flere vitnemål fra videregående skole som inngår i grunnlaget for opptak i h.h.t §§2 og 3, får regnet med alle karakterene på alle vitnemålene. Tallet multipliseres med 10. Dette utgjør karakterpoeng.

Søkere som vurderes i henhold til bestemmelsen om 23 års alder i opptaksåret og 5 års arbeidslivserfaring/utdanning som opptaksgrunnlag i h.h.t. §§ 2 og 3, og som ikke kan poengberegnes etter foregående ledd, får karakterpoeng utregnet på grunnlag av karakterene i de fagene som kreves i de generelle og spesielle opptakskrav.

Dersom en søker har tatt ny eksamen i enkelte fag, skal den beste karakteren oppnådd i faget gjelde. Dette gjelder både skriftlige og muntlige fag.

Søkere med bokstavkarakterer på vitnemålet får disse karakterene regnet om etter denne tabellen:

S = 6

M = 5

T = 4

Ng = 2

Departementet kan fastsette omregningstabell for søkere med International Baccalaureate.

b) Det gis 3 tilleggspoeng pr. år for alder fra og med fylte 20 år i søknadsåret i totalt 4 år for søkere som har fullført og bestått 3 år i videregående skole eller har fagbrev/svennebrev. For søkere som tas opp på grunnlag av 5 års arbeidserfaring/utdanning, gis tilleggspoeng med 3 poeng pr. år i 4 år fra og med fylte 24 år i søknadsåret.

c) Det gis 3 tilleggspoeng for:

enten et fullført årsstudium eller tilsvarende (20 vekttall) ved universitet eller høyskole,

eller ett år på en folkehøgskole med godkjent dokumentasjon,

eller fullført militær førstegangstjeneste eller siviltjeneste.

Et fullført halvårig studium eller 10 vekttall gir 1,5 poeng. Dette gjelder også for eksamen philosophicum med påbyggingsstudier, som samlet utgjør et førstesemesterstudium, eller examen philosophicum i kombinasjon med 5 vekttall.

Examen philosophicum gir 1 poeng.

Det gis maksimalt 3 tilleggspoeng etter denne bestemmelsen.

d) Departementet kan samtykke i at det for enkelte utdanninger kan gis 2 tilleggspoeng for søkere av det kjønn som er klart underrepresentert blant studenter eller yrkesutøvere fra vedkommende utdanning.

e) Departementet kan utarbeide retningslinjer for tilleggspoeng for faglig fordypning, realfagspoeng og bonuspoeng.

§ 7

Opptak av søkere med utenlandsk utdanning

Utgår, se § 4 i forskrift om generell studiekompetanse som grunnlag for opptak til universiteter og høyskoler.

§ 8

Forhåndsløfte

Søkere som har dokumentert behov for svar tidlig, kan be om forhåndsløfte. Inntil 30% av studieplassene kan tildeles søkere som ber om forhåndsløfte. Forhåndsløfte kan gis søkere som ved opptakstidspunktet vil ha en konkurransepoengsum som er høyere enn medianen for dem som ble tatt opp til studiet ved forrige ordinære opptak.

§ 9

Søknadsfrist

Søknadsfristen for opptak til høstsemesteret er:

- 1 mars for søkere som har opptaksgrunnlag fra land utenfor Norden, søkere som ber om vurdering utenom poengreglene og søkere som ber om forhåndsløfte i h.h.t §8.
- 15. april for søkere som ikke er nevnt over.

For utdanning som starter i januar, er søknadsfristen 1. november.

Søkere som søker opptak utenom poengreglene eller som søker om forhåndsløfte om opptak, må sende begrunnet og dokumentert søknad innen den frist opptaksorganet fastsetter.

For spesielle studier kan departementet fastsette andre søknadsfrister.

§ 10

Frist for innsending av dokumenter og godkjenninger av utdanning/arbeidserfaring

All utdanning, praksis og andre forhold som skal gi grunnlag for opptak, må dokumenteres.

De som avslutter eller avlegger delprøver fra videregående skole i søknadsåret eller i vårsemesteret avlegger annen eksamen som gir grunnlag for tilleggspoeng, kan ettersende vitnemål eller karakterutskrift. Departementet fastsetter frist for ettersending av dokumentasjon på utdanning som avsluttes etter søknadsfristen.

Søkere får godskrevet eventuell forpraksis som er avsluttet før 1. august i opptaksåret (1. januar for de som starter utdanning i vårsemesteret). Opptak er betinget av at dokumentasjon forevises ved studiestart.

§ 11

Reservering av studieplass til året etter

Tildelt studieplass kan reserveres til året etter når opptaksorganet finner at det foreligger tungtveiende grunner. Reservert studieplass gjelder ved samme linje/studium og høgskole.

§ 12

Tilbud om opptak og bekreftelse av studieplass

Søkere har krav på skriftlig melding om opptak eller om avslag på opptak, og de skal kunne få opplysning om de er vurdert som studiekvalifisert, og hvilken konkurransepoengsum som er oppnådd.

Dersom det ikke innen fastsatt frist gis skriftlig melding om at tilbudet om studieplass aksepteres, mister søkeren retten til studieplassen.

Studenter som ikke møter på høgskolen ved studiestart, mister studieplassen med mindre høgskolen har godkjent fraværet.

§ 13

Opptak ved studiestart

10 dager etter studiestart kan den enkelte høgskole, dersom det har vist seg praktisk umulig å innkalle søkere i samsvar med ventelister, tilby ledige studieplasser til kvalifiserte søkere uten hensyn til rangeringsreglene foran.

§ 14

Bytte av studieplass ved fellesopptak eller samordnet opptak

Ved fellesopptak eller samordnet opptak kan opptaksorganet etter skriftlig søknad gi adgang til bytte av studieplass, dersom det er kommet til sterke grunner etter at søkeren foretok sin prioritering, og søkeren har en poengsum som kunne gitt opptak ved den høgskolen det søkes byttet mot.

§ 15

Utfyllende bestemmelser

Departementet kan fastsette utfyllende bestemmelser og regler om praktisering av forskriften.

§ 16

Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft fra og med opptaket til studieåret 1996/97.

Retningslinjer for opptak av privatister/deltidsstudenter

Deltagelse på forelesninger

Alle forelesninger er i utgangspunktet åpne for alle interesserte. Når forelesningenes art tilsier det, kan likevel høgskolens styre bestemme at visse forelesninger bare skal være for institusjonens medlemmer eller visse grupper av studenter. Nærmere opplysninger om eventuelle slike begrensninger vil bli kunngjort ved oppslag.

Det er ingen påmeldingsfrist for å kunne følge forelesninger ved høgskolen.

Rett til å gå opp til eksamen

I følge lov om universiteter og høgskoler (§40) har alle som oppfyller de generelle og eventuelt spesielle opptakskrav og andre krav for å gå opp til eksamen, rett til å gå opp til eksamen. Dette gjelder også studenter som ikke er opptatt ved faget eller studiet. Oppmelding til eksamen kan likevel nektes dersom kandidaten ikke har fulgt obligatorisk undervisning eller levert obligatoriske oppgaver som nevnt under de enkelte kurs (se kursoversikten).

For alle kurs som inngår i grunnstudiene kreves generell studiekompetanse. Forskrift om generell studiekompetanse står annet sted i studiehandboken.

For kurs som inngår i påbyggingsstudiene er kravet fullført grunnutdanning som står nevnt under de enkelte studier kursene inngår i.

Oppmeldingsfrist til eksamen er **1. mars** for eksamener som blir holdt i vårsemesteret, og **1. oktober** for eksamener som blir holdt i høstsemesteret.

Kostnader

Styret ved Høgskolen i Molde har vedtatt at eksamenskandidater som ikke er opptatt som heltidsstudenter skal betale eksamensavgift for dekking av utgifter for å holde eksamen for denne gruppen.

Hver eksamen koster kr 300,- i grunnavgift pluss kr 100,- pr. vektall. I tillegg må privatistene betale en semesteravgift på kr 345,-.

Forskrift om eksamen ved Høgskolen i Molde

Vedtatt av styret for Høgskolen i Molde i møte 4.6.96, revidert 11. juni 1997 med hjemmel i Lov av 12. mai 1995 om universiteter og høyskoler, iverksatt 1.1.96.

§1

Virkeområde

Eksamensforskriften omfatter alle eksamener, skriftlig, muntlig eller praktiske prøver som gir grunnlag for fastsettelse av karakter på vitnemålet.

Forskriften gjelder alle eksamener i fag eller emner som inngår i studiene ved Høgskolen i Molde.

§2

Definisjoner

Rammeplan

Rammeplan er en nasjonal plan som beskriver mål, innhold og organisering av yrkesrettede studier. Rammeplaner fastsettes av departementet. Begrepet benyttes også for planer for mindre omfattende studier eller fag der departementet finner det ønskelig eller nødvendig å fastsette felles rammer.

Fagplan

Fagplan brukes som betegnelse for en plan med nærmere beskrivelse av innholdet i og organiseringen av utdanninger som er regulert av rammeplaner.

Studieplan

Studieplan er betegnelse for en plan som utarbeides for høyskoleutdanninger som ikke har sentralt fastsatte rammeplaner.

Studium

Et studium fører fram til en grad eller kandidateksamen med eget vitnemål.

Fag, kurs, emne

I denne forskrift er begrepene synonymer, og brukes om studieenheter av varierende omfang som inngår som en del av en grad eller et kandidatstudium.

Ordinær eksamen

Den første eksamen som holdes når undervisningen i et studium, fag, kurs eller emne er avsluttet.

Utsatt og ny eksamen

Utsatt eksamen er en eksamen som arrangeres for studenter som har vært syk eller hatt annet gyldig fravær ved ordinær eksamen.

Ny eksamen er en eksamen som arrangeres for studenter som har møtt til ordinær eksamen og strøket.

Privatist

En student som avlegger eksamen ved høghskolen uten å være opptatt på et fag eller studium.

§3

Adgang til eksamen

1. Ordinær eksamen avholdes ved utgangen av det semesteret undervisningen i faget, emne eller kurset avsluttes. Avdelingsstyret kan etter særskilt vurdering gjøre unntak for dette.
2. Retten til å gå opp til eksamen er fastsatt i §40 i Lov om universiteter og høghskoler.

Privatister har rett til å gå opp til eksamen etter nærmere regler når de fyller generelle og spesielle opptakskrav. Styret gir nærmere regler om hvilke studier eller fag privatister ikke har adgang til å avlegge eksamen i.

Privatister som avlegger eksamen må betale semesteravgift i henhold til lov og forskrifter, og eksamensgebyr i henhold til de satser som er vedtatt av styret for høghskolen.

3. Retten til å fortsette ved et studium kan reguleres ved særskilte krav for hvert enkelt studium. Slike krav fastsettes av avdelingsstyret og skal framgå av studie- og fagplan.
4. En student har ikke rett til å framstille seg til eksamen i samme fag mer enn tre ganger. For praksisstudier er det bare anledning til å framstille seg to ganger. I særlige tilfeller kan avdelingsstyret gjøre unntak fra disse bestemmelsene. Det at en student gjenstår med bare ett fag oppfattes ikke alene som et slikt særskilt tilfelle. *)

Når en student har avlagt eksamen på nytt, gjelder den beste karakteren.

*) Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag har vedtatt (sak 84/97) at "Det at en student gjenstår med bare et fag oppfattes ikke alene som et særskilt tilfelle".

5. En kandidat som har gjennomført et studium har rett til å framstille seg til eksamen inntil ett år etter normert studietid uten å betale eksamensgebyr som privatist. Dersom studieplan eller fagplan er endret i mellomtiden, kan ikke kandidaten kreve å få avlegge eksamen etter tidligere gjeldende bestemmelser eller pensum. Når et fag endres eller går ut kan det arrangeres kun en ny eksamen inntil ett år etter siste ordinære eksamen etter gammel ordning.

§4

Utsatt og ny eksamen

1. Det arrangeres utsatt eksamen for studenter som har gyldig fravær ved ordinær eksamen. Sykdom eller andre tungtveiende forhold regnes som gyldig fravær. Fravær må dokumenteres skriftlig til høgskolen umiddelbart, eller så snart slik dokumentasjon kan framskaffes.
2. Det arrangeres ny eksamen for studenter som har strøket til ordinær eksamen når minimum 3 kandidater krever det.
3. Utsatt og ny eksamen er åpen kun for kandidater med gyldig fravær og kandidater som har strøket. Utsatt og ny eksamen kan arrangeres samtidig i påfølgende semester etter ordinær eksamensperiode.

§5

Oppmelding til eksamen

1. Studenter som er registrert og har betalt semesteravgift ved høgskolen kan melde seg opp til eksamen. Betaling av semesteravgift og eksamensoppmelding må skje innen fastsatte frister.
2. Ved studier som ikke har automatisk oppmelding, skal det være individuell, skriftlig oppmelding.
3. Den enkelte student er ansvarlig for at han/hun er oppmeldt til eksamen, og må selv kontrollere at eksamensmeldingen er korrekt registrert.
4. Trekk fra eksamen må skje skriftlig senest en uke før eksamen. Hvis fristen ikke overholdes og kandidaten ikke møter, regnes eksamen som ikke bestått, med mindre kandidaten kan dokumentere sykdom eller andre tungtveiende grunner for fravær.

§6

Eksamensform og omfang

1. Eksamensform og omfang skal være angitt i ramme-, fag-, eller studieplaner.
2. Det kan benyttes følgende eksamensformer:
  - * skriftlig eksamen
  - * muntlig eksamen
  - * hjemmeeksamen
  - * gruppeeksamen

- * kombinasjoner av ovenfornevnte evalueringsformer
  - * praktiske prøver og arbeider
  - * framlegging av prosjekt e.l.
  - * utført laboratoriearbeid, prosjektarbeid, praksisrapport, seminararbeid, rapporter eller annen dokumentasjon som inngår i sluttevalueringen i et fag, emne, kurs eller gir grunnlag for fastsettelse av selvstendig karakter på vitnemålet.
3. Avdelingsstyret kan godkjenne andre eksamensformer.

§7

Fritak fra eksamen

1. En student skal få fritak fra eksamen eller prøver når det godtgjøres at tilsvarende eksamen eller prøve er avlagt ved samme eller annen institusjon.
2. Avdelingsstyret avgjør saker om fritak etter uttalelse fra fagmiljøet.

§8

Bruk av hjelpemidler under eksamen

1. Hjelpemidler under eksamen kan omfatte alle skrevne og trykte hjelpemidler, tegneutstyr og kalkulator. Kalkulator skal utgjøre en enkelt gjenstand, minne skal være tomt. Det tillates heller ikke utstyr for tilkobling til lysnett, magnetkort, bånd/utskriftsenhet eller andre kalkulatorer.
2. Oversikt over tillatte hjelpemidler ved ulike eksamener skal kunngjøres ved oppslag før eksamen, i tillegg til at det skal påføres eksamensoppgaven.
3. Overtredelse av bestemmelsene om hjelpemidler betraktes som fusk.

§9

Eksamen under særlige vilkår

Kandidater som av medisinske eller andre tungtveiende grunner har behov for spesiell tilrettelegging under eksamen, kan få dette etter søknad. Behovet må dokumenteres med legeattester eller attester fra andre sakkyndige.

Søknad må om mulig leveres samtidig med eksamensoppmelding, eller minimum 1 måned før eksamen ved automatisk eksamensoppmelding.

§10

Vurdering - karaktersystem

1. Ved eksamen, prøver eller annen vurderingsform skal det normalt benyttes karakterer med en skala fra 1.0 til 6.0 med 1.0 som beste karakter. Det benyttes intervaller på 0.1 med mindre rammeplanen bestemmer en annen gradering. Det kreves karakteren 4.0 eller bedre for at eksamen skal være bestått. Kandidater som ikke oppnår 4.0 eller bedre får oppgitt "Ikke bestått".
2. Karakterbetegnelsen Bestått/Ikke bestått kan benyttes på eksamener, laboratorie- og prosjektarbeid, seminararbeid og praksisrapporter som inngår i grunnlaget for en selvstendig karakter, men bare i et omfang som samlet ikke

overstiger halve fageksamen, eventuelt halvparten av de eksamener som gir runnlag for grad.

3. Regler for beregning av endelig karakter for fageksamen som består av mer enn en emneeksamen, fastsettes av avdelingsstyret og tas inn i fagplaner, studieplaner og studiehåndboka.

§11

Sensur

1. Regler om sensur framgår av lovens §50 nr. 2, 4 og 5.
2. Avdelingsstyret selv oppnevner eksterne sensorer.

Ekstern sensor må ha minst en av følgende kvalifikasjoner:

- * være ansatt på høgskolelektor-/amanuensisnivå eller høgre nivå ved universitet, høgskole eller annen forskningsinstitusjon
  - * på annen måte ha dokumentert vitenskapelig kompetanse på samme nivå
  - * ha erfaring som sensor i vedkommende fag ved universitet/høgskole
  - * gjennom yrkespraksis være særlig kvalifisert innen vedkommende fag.
3. Kravet om ekstern sensur gjelder ikke ved vurdering av forprøver og praksis.
  4. Sensur skal foreligge innen tre uker dersom ikke særskilte grunner gjør det nødvendig å bruke mer tid.
  5. Sensur kunngjøres ved oppslag.

§12

Klage over formelle feil ved eksamen

1. Klage over formelle feil ved eksamen skal behandles av høgskolens klagenemnd, jfr. lovens §51.
2. Begrunnet klage sendes til høgskolens administrasjon som legger den fram for klagenemnda.

§13

Begrunnelse for klage over karakterfastsetting

1. Kandidaten har rett til å få en begrunnelse for karakterfastsettingen av sine prestasjoner. Begrunnelsen skal gis muntlig eller skriftlig etter sensors valg. Krav om begrunnelse må settes fram innen 2 uker etter at sensuren er kunngjort.
2. En kandidat har rett til å levere en skriftlig klage over karakteren for sin prestasjon innen tre uker etter at karakteren er kunngjort. Klagen bør begrunnes. Ny sensurering skal da foretas. Ny sensur kan skje til gunst eller ugunst for klageren. En bestått karakter kan endres til ikke bestått, og omvendt. Karakter for muntlig besvarelse kan ikke påklages.
3. Resultatet etter ny sensur er endelig.

§14

Vitnemål og karakterutskrift

1. Studenter som oppfyller de samlede utdanningskrav til en grad eller yrkesutdanning kan få utstedt vitnemål. For eksamener som utgjør en del av en grad utstedes det en karakterutskrift.
2. Vitnemål utstedes normalt bare dersom minst halvparten av vekttallene er tatt ved Høgskolen i Molde
3. Vitnemål skal gi opplysninger om:
  - * hvilken utdanning som er gjennomført
  - * tidspunkt for fullført utdanning
  - * hvilken tittel eller grad som er oppnådd
  - * navn og vekttall for kurs/fag med avsluttende vurdering
  - * tidspunkt (semester/år) for avlagt eksamen i de enkelte kurs som inngår i studiet
  - * hvilke kurs/fag kandidaten har fått fritak/godkjenning for på grunnlag av tidligere utdanning
  - * tittel på større skriftlige oppgaver
  - * karaktersystemet
4. Dersom studenten tar eksamen i fag, emner eller kurs som delvis dekker hverandre, skal vekttall reduseres. Slik vekttallsreduksjon avgjøres av avdelingsstyret etter tilråding fra det aktuelle fagmiljøet. Vekttallsreduksjonen skal foretas i det faget, emnet eller kurset som gir det gunstigste resultatet for studenten.
5. Studenter som har avlagt eksamen i enkelte emner eller kurs kan få karakterutskrift for dette. Det er ikke anledning til å stryke enkeltkurs eller fag fra karakterutskriften.

§15

Utfyllende bestemmelser

Det enkelte avdelingsstyret kan vedta utfyllende regler til denne forskrift om særlige bestemmelser for eksamener i bestemte studier.

§16

Ikrafttredelse

Denne forskrift trer i kraft 1.8.96.

Prosedyre for klage over karakterfastsetting ved eksamen

Ifølge den nye loven om universiteter og høyskoler (§50 og §52) har kandidaten to mulige veier å gå når han er misfornøyd med bedømmelsen av en eksamensbesvarelse.

1. Be om begrunnelse for karakterfastsettingen

Krav om begrunnelse må settes fram innen én uke fra kandidaten fikk kjennskap til karakteren, og aldri mer enn tre uker etter kunngjøringen av karakteren. Begrunnelsen kan gis skriftlig eller muntlig innen to uker etter at kandidaten har bedt om det.

Dersom de opprinnelige sensorene finner å ville sette en bedre karakter, må dette begrunnes skriftlig.

Dersom kandidaten ønsker å klage etter å ha fått en begrunnelse, må dette gjøres innen tre uker etter at begrunnelsen er gitt.

Klagen går direkte til en ny kommisjon.

2. Direkte klage over karakterfastsetting

Kandidaten kan klage skriftlig over karakterfastsettingen innen tre uker etter at eksamensresultatet er kunngjort. Klagen blir sendt direkte til en ny kommisjon til ny vurdering.

Retninglinjer ved søknad om å fravike studieplanen ved Avdeling ØIS

Vedtatt av styret for Høgskolen i Molde i møte 7. november 1995 (sak 61/95).

Søknader fra studenter ved Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag om å fravike studieplanens krav til *obligatoriske kurs* skal avgjøres av *avdelingsstyret*. Denne beslutningsmyndigheten kan ikke delegeres videre. Det skal normalt innhentes uttalelse fra det berørte institutt (de berørte institutt) og eventuelt fra studieleder.

Styret godkjenner at myndighet til å avgjøre søknader om å ta inn i studiet andre valgfag enn dem som er godkjent i studieplanen kan delegeres til *studieleder* for det studiet søknaden gjelder. Det forutsettes at studieleders avgjørelse treffes i samråd med det berørte institutt (de berørte institutt).

Søknader om å få avlegge eksamen i emner som *ikke* er ført opp som obligatoriske eller valgfrie for det studiet studenten er opptatt på, avgjøres av studie-sjefen. For at dette skal innvilges, må søkeren ha fulgt normal studieprogresjon ved det studiet han/hun er tatt opp på. Dersom eksamener tatt utenfor studieplanen ønskes benyttet som del av eget studium, må dette behandles som egen sak.

Reglement om tildeling av graden Candidata/-Candidatus Magisterii ved regionale høgskoler

Fastsatt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 20. juni 1991 med hjemmel i lov 16. juni 1989 nr. 77 om universiteter og vitenskapelige høgskoler (universitetsloven), §§49 og 50 og kongelige resolusjoner av 19. januar 1990 og 22. mars 1991.

§ 1

Graden candidata/candidatus magisterii (cand.mag.) kan etter dette reglementet tildeles av statlige regionale høgskoler.

§ 2

Vitnemål om cand.mag.-graden utstedes av høgskolen der det er avlagt eksamen i fag/studium av minst ett års varighet. Vitnemålet skal gi opplysninger om hvilke eksamener og prøver som gir grunnlag for å tildele graden, og det skal angis når og hvor de er tatt, og med hvilket resultat.

§ 3

Cand.mag.-graden tildeles på grunnlag av eksamener og prøver fra universiteter og høgskoler som omfattes av universitetslovens kap. 11, eller eksamener som er godkjent som likeverdige med slike eksamener.

Cand.mag.-graden krever minst fire års normert studietid.

Departementet kan fastsette at enkelte studier ikke skal gi full uttelling og fastsetter da fritaksomfang i forhold til cand.mag.-grad.

§ 4

Om sammensetningen gjelder følgende regler:

- a) Cand.mag.-studiet skal omfatte ett studium/fag av minst ett års varighet og ett studium/fag av minst ett og et halvt års varighet.
- b) Minste selvstendige enhet må være av minst et halvt års varighet. Studieenheter som hver for seg er av kortere varighet enn et halvt år, kan samlet godkjennes som en enhet når de er tatt innen samme fag/fagområde.
- c) Examen philosophicum kan erstatte et halvt års fagstudium.
- d) Praktisk-pedagogisk utdanning som egen halvårig studieenhet teller ikke som del av cand.mag.-graden.

Studier med delvis samme innhold kan ikke gi full uttelling i cand.mag.-graden. Høgskolen skal gi en forholdsmessig reduksjon i slike tilfeller. I saker som gjelder faglig overlapping mellom studier fra andre høgskoler, skal uttalelse innhentes.

§ 5

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet avgjør generelle fritak på grunnlag av utenlandsk utdanning eller eksamen tatt ved institusjon som ikke omfattes av universitetslovens kap. 11.

§ 6

Dette reglement trer i kraft med virkning fra 20. juni 1991.

STUDENTVELFERD

Studentorganisasjonen

For den som ikke har tenkt å isolere seg fullstendig i studietiden, finnes det en rekke tilbud i regi av studentene selv. Her kan du bli med på aktiviteter som gjør at du får mer utbytte av årene som student enn bare pensum og eksamenslesing.

I studentorganisasjonene kan du være med på idrett, musikk eller krokvelder, eller du kan få verdifull praksis og erfaring i organisasjonsarbeid.

Studentorganisasjonen i Molde

Studentorganisasjonen i Molde (SOM) er interesseorganisasjonen for alle studentene ved Høgskolen i Molde.

Øverste organ er Allmøtet, men mellom allmøtene er det SOM-styret som har forvaltningsansvaret. Styret består av 5 personer. I tillegg har 4 studenter, valgt gjennom sentrale studentverv ved høgskolen, møte- og forslagsrett. SOM administrerer også de enkelte underutvalgene/-gruppene ved høgskolen.

Studentfagrådene

Studentene ved Avdeling for økonomi, informatikk og samfunnsfag og studentene ved Avdeling for helsefag har hvert sitt Studentfagråd. Studentfagrådene skal fremme studentenes faglige interesser ved høgskolen. Leder for fagrådene er en av student-representantene til Avdelingsrådet ved den enkelte avdeling. Lederne for fagrådene sitter også i SOM-styret. Tillitsvalgte fra hver klasse sitter i studentfagrådet for sin avdeling.

Samfunnsrådet

Samfunnsrådet er et samarbeidsorgan for alle underutvalg/-grupper ved høgskolen og består av representanter fra hvert av disse. Lederen er direkte valgt av allmøtet og sitter også i SOM-styret. Samfunnsrådet samordner de forskjellige aktivitetene slik at større arrangementer ikke kolliderer med hverandre.

Studentuka

Hvert år arrangeres en studentuke for å markere Høgskolen i Molde i bybildet, og for å skape bedre samhold blant studentene. UKA inneholder forskjellige kulturelle og faglige aktiviteter, og alle SOMs underutvalg og grupper deltar i arbeidet. Et av høydepunktene i UKA er studentrevyen. I tillegg arrangeres konserter, skistafett, debatter og fester.

Studentavisen

Studentavisen "Yggdrasil" er et samarbeidsprosjekt mellom SOM og høgskolen. Avisen disponerer eget kontor med moderne utstyr som blir flittig brukt av redaksjonen. Avisen kommer ut anslagsvis med 3 nummer pr. semester, med stoff hentet fra studentmiljøet. Det er først og fremst studentene som står for utformingen av avisen, men forelesere og andre bidrar også med stoff.

Arrangementskomitéen

Kro- og kulturutvalget ble nedlagt da Studenthuset og Husstyret ble opprettet. Arrangementskomitéen har som oppgave å være med å arrangere spesielle festligheter på Studenthuset, som f.eks. bad-tast party, eksamenskro o.l. I tillegg bidrar de ved spesielle arrangement på Studenthuset, som f.eks. temakvelder.

Moldestudentenes idrettslag (MSI)

MSI står ansvarlig for de "fysiske utskielene" ved høgskolen. Målet er å gi studentene tilbud om sportslige aktiviteter hver dag, og at hvem som helst kan delta.

Foruten de ukentlige tilbud som basketball, innebandy, fotball, volleyball og aerobic, er det også en del større arrangement som fotballturnering, årlig skiweekend samt arrangement under UKA.

MSI er behjelpelig med oppstart av nye idretter ved skolen, og vi har også kontakt med de lokale idrettslagene i Molde.

Den eneste forutsetningen for deltagelse er den årlige kontingenten, som for tiden er kr 100,-, som går til bl.a. leie av fasiliteter til de forskjellige idrettene.

For mer informasjon om MSI, besøk vår hjemmeside:

<http://www.mo.himolde.no/student/som/msi>

Musikkutvalget

Musikkutvalget har ansvaret for utstyr og øvingslokale som studentene disponerer. Utvalget skal legge forholdene til rette for studenter som ønsker å drive med musikk. De siste årene har det vært to til tre studentband som har spilt både på studentkroa og på utesteder ellers i Molde. Musikkutvalget stiller også opp med lydutstyr og teknisk assistanse ved ulike arrangementer i studentenes regi.

Midgardsormen (Nettverksgruppa)

Midgardsormen skal legge forholdene til rette for studenter som vil bruke nettverk og UNIX, samt være en forening for faglig og sosial utfoldelse innen data. Det er satt opp en informasjonstjeneste (World Wide Web server) med nyttig og morsom informasjon om SOM, høgskolen og Molde. Midgardsormen vil også arrangere kurs i bruk av UNIX og Internet.

Revyutvalget

Revyutvalget er alle ekshibisjonisters forum. Tidligere var revyen underlagt Studentuka, men ble høsten 1996 eget underutvalg. Revyutvalget setter opp revy under Studentuka og arrangerer bl.a. amatørkvelder på studenthuset.

Båtgruppa

Båtgruppa forvalter og vedlikeholder Studentorganisasjonens båt. Båten kan leies av alle studenter ved HSM. Høgskolens strategiske beliggenhet gir rikelige muligheter for en maritim fritid.

Studentenes Landsforbund (StL)

StL er den studentpolitiske interesseorganisasjonen for studentene ved den tidligere distriktshøgskolen.

StL er representert ved mange høgskoler og har ca. 16.000 studenter som medlemmer. En sammenslåing med andre studentorganisasjoner er under planlegging.

StL arbeider primært for studentenes sosiale, faglige og demokratiske rettigheter, men engasjerer seg også i andre politiske saker som f.eks. internasjonalt solidaritetsarbeid.

Molde kristelige studentlag (MKS)

Laget tilbyr kristent fellesskap og sosialt samvær. Laget har ukentlige møter eller bibelgrupper, og arrangerer lunsjmøter, debattmøter, weekenturer og andre samlinger.

Den tradisjonelle grotteturen til Trollkirka er verd å få med seg for alle.

Forum-Karrierekontoret

Forum-Karrierekontoret er Næringslivskontakten ved Høgskolen i Molde. Forum-Karrierekontoret blir drevet av studenter og har som formål å skape kontakt og være bindeledd mellom studentene og næringslivet med tanke på rekruttering. Dette gjøres ved å henge opp aktuelle stillingsutlysninger, arrangere jobbsøkerkurs og CV-kurs. Vi har også besøk av bedrifter som presenterer seg selv og ledige stillinger de har. Under den årlige Studentuka arrangerer vi Næringslivsdagen.

Fotogruppa

Fotogruppa samler høgskolens fotointeresserte til sosialt samvær med fotografering som fellesnevner.

Opplæring i bruk av mørkerom samt kunsten å fotografere utvikles i et godt miljø. Fotogruppa disponerer eget velutstyrt mørkerom, og arrangerer kurs, møter, turer, konkurranser og utstillinger.

"Slappfisken" - Moldestudentenes undervannsklubb

Slappfisken er klubben for alle med interesse for dykking, undervannsfoto, marin-biologi, eller andre av klubbens aktiviteter.

Området rundt Molde er et av landets mest spennende for dykking, med skipsvrak og frodig undervannsliv. Klubben arrangerer ukentlige dykketurer, og har mange flotte mål å velge mellom. Klubben har gode avtaler med kursarrangører, overnattingssteder og utstyrsleverandører.

Studentradioen

Studentradioen har sendetid annenhver uke med aktuelt stoff fra miljøet rundt høgskolen. Det er planer om å utvide både redaksjonen og sendetiden betraktelig, og alle studenter som er interesserte får lov til å prøve seg. Både teknikere, programledere og reportere er velkomne.

Sendingene foregår fra Radio 1s lokaler midt i sentrum. Radioens profil er så allmenn som mulig. Selv om den er mest lagt opp med tanke på studentene, er den også ment som et informasjonsorgan for lokalbefolkningen om hva som rører seg i miljøet rundt høgskolen.

Tindegruppa

Tindegruppa er et tilbud for de som tiltrekkes av fjellsport litt utenom det vanlige. De arrangerer klatrekurs, turer og møter med foredrag etc. Molde ligger perfekt til for denne typen aktiviteter, med en rekke fjell og isbreer innen rekkevidde.

Tindegruppas formål er å drive tindesport av alle slag. Tilbudet er åpent for alle. Tindegruppa har knyttet gode kontakter med klubber omkring og på Nordvestlandet, og prøver å legge forholdene til rette for fjellklatrere og andre med sans for utfordrende aktiviteter i fjellet.

Stauspranget Telemarksklubb

Med fantastiske muligheter for skiutfoldelse både i nord, sør og øst ligger Molde strategisk til.

Stauspranget kan tilby noe for alle skiinteresserte. Klubben arrangerer både begynnerkurs i telemarkkjøring og spennende toppturer. De reiser på dagsturer og helgeturer, arrangerer temakvelder, hyggekvelder og mye mer. Klubben har også gode avtaler for kjøp av utstyr og for kort for skiheis i alpinanlegg

Studentersamfunnet i Molde

Studentene i Molde har nå fått et eget hus midt i sentrum av byen. Her har ute-stedet Tapperiet både Cafe og disco å tilby. I tillegg disponerer Studentorganisasjonen ca. 500 kvadratmeter med lokaler der alle underutvalg og grupper har sin hovedbase for sine aktiviteter. Samlet utgjør dette 3 store etasjer der studentene kan samles, ha det sosialt og gjøre det de er interessert i. Studentersamfunnet er et samarbeid mellom Studentsamskipnaden og studentorganisasjonen.

Studentsamskipnaden

Studentsamskipnaden for Romsdal og Nordmøre er en lovfestet organisasjon som har som oppgave å ta seg av interesser som er knyttet til studentenes velferdsbehov på det enkelte lærested.

Sosial rådgivningstjeneste

Sosial rådgivningstjeneste er en del av det totale velferdstilbudet ved Høgskolen i Molde. Tjenesten tar sikte på å utvikle studiekvaliteter spesielt rettet mot førsteårsstudenten når det gjelder behov for informasjon, hjelp og oppfølging. Gjennom individuell rådgivning er målet å gi studentene en opplevelse av et mest mulig helhetlig læringsmiljø, dvs. gi den enkelte student nødvendig støtte til å fullføre studiene.

Boligtilbud

Studentsamskipnaden disponerer for tiden følgende boliger:

Studentboliger Fabrikkveien, Fabrikkveien 4/8:

83 enkelthybler fordelt med 6 på hvert kjøkken

28 hybelleiligheter

1 leilighet

Studentboliger Kvam, Mekveien 15:

63 enkelthybler fordelt med 4 på hvert kjøkken

18 2-roms leiligheter

3 3-roms leiligheter

4 dubletter tilpasset bevegelseshemmede

Studentboliger Glomstuveien, Glomstuveien 31:

30 hybler fordelt med 15 på hvert kjøkken

2 hybelleiligheter

Nærmere opplysninger om hybler og leiligheter o.l. fås ved henvendelse til Studentsamskipnaden.

Søknadsfrist for boligsøking

Frister for søknad om bolig er 1. mai for studenter som tidligere er opptatt ved høyskolen, og ca. 1. august for nye studenter. Søknadsskjema fås ved henvendelse til Studentsamskipnaden.

Boligformidling

Dersom studentene er ute i god tid, vil de fleste kunne skaffe seg bolig innen studiestart. Det er imidlertid ikke alle som kan få botilbud i studentboligene. For disse har Studentsamskipnaden forsøkt å bistå med formidling på det private boligmarkedet.

Odin Bok og Papir

Odin Bok og Papir er navnet på Studentsamskipnadens fagbokhandel. I bokhandelen kan studentene skaffe seg all nødvendig pensumlitteratur for studiene ved høyskolen. Bokandelen har i tillegg skjønnlitteratur, papir og rekvisita, m.v.

Hugin

Sentralt plassert i høyskolen på Kvam ligger Studentsamskipnadens hovedkantine. Her kan man kjøpe både varm og kald mat til lavere priser enn det som er vanlig på andre serveringssteder.

Munin

er navnet på Studentsamskipnadens kantine i Glomstuveien 33 (Avd. for helsefag). Her kan man kjøpe kaffe, te, rundstykker m.v.

Anestua Studentbarnehage

Studentsamskipnadens barnehage, ligger like ved siden av Høgskolen i Molde. Den har plass til mellom 40 og 60 barn.

Ekspedisjon og administrasjon

Studentsamskipnadens ekspedisjon og administrasjon holder til i høyskolens lokaler på Kvam.

Nærmere opplysninger om lån og stipend, semesteravgift, bolig, barnehageplass o.l. får man ved å henvende seg til:

Studentsamskipnaden for Romsdal og Nordmøre

Postboks 308

6401 Molde

Studentsamskipnadens telefon er 71 21 41 81.

Statens lånekasse for utdanning

Studentar ved Høgskolen i Molde kan søkje om stipend og lån frå Lånekassen. Søknad om støtte skal alltid leverast på lærestaden/til Studentsamskipnaden. Lærestaden kontrollerer søknaden og sender han vidare til Lånekassen. Alle søknader frå studentar i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane vert behandla ved Lånekassen sitt regionkontor i Ørsta. Lærestaden/Studentsamskipnaden er også utleveringstad for utbetalingsbrevet.

Nye studentar får tilsendt skjema ved opptak. Søknadsskjema kan ein elles få frå lærestaden/Studentsamskipnaden, ved telefon til Lånekassen eller bestille gjennom Kassafonen

- Lånekassen si automatiske telefonteneste.

Vær merksam på at du sjølv er med på å bestemme behandlingstida!

Søknader om støtte blir lesne optisk og kan ferdigbehandlast maskinelt dersom utfyllinga er rett, fullstendig og tydeleg. Dette gir kort behandlingstid. Dersom søknaden er mangelfull, feil eller utydeleg, må søknaden behandlast manuelt. Dette gir lenger behandlingstid. Behandlingstida blir særleg lang frå skulestart og utover hausten p.g.a. stor søknadsmengde.

Dersom situasjonen din endrar seg etter at du har sendt inn søknad om støtte, må du snarast melde frå til Lånekassen. Dette gjeld faglege, økonomiske eller sosiale forhold, t.d. endring av fag/studieretning, større arbeidsinntekt enn oppgitt i søknaden, eller adresseendring. Misleghald av opplysningsplikta kan medføre omgjerung av stipend til lån, krav om snarleg tilbakeføring og bortfall av vidare støtterett.

Lånekassen sine brosjyrar gir døme på støttebeløp, nedbetalingsmåtar og lånekostnader i tillegg til reglane for støtte og tilbakebetaling.

Lånekassen
Postboks 74
6151 Ørsta
Besøksadresse: Vikeøyrane 7

Telefonnummer 70 06 98 00
Telefontid 1200-1500

Kassafonen telefonnummer 22 64 58 58

- Søknadsskjema og brosjyrar
  - Behandlingsresultat
    - Døgnopen
  - Same takst som til Oslo
- Hugs kundennummer i Lånekassen og fødselsnummer

REGISTER, FAGOMRÅDER

Administrative fag

- Ad105 Stats- og kommunalkunnskap, 2 vt.
- Ad150 Organisasjon, 4 vt.
- Ad400 Strategisk ledelse, 2 vt.
- Ad605 Organisasjonsdesign, 4 vt.
- Ad610 Personalledelse og arbeidsorganisering, 2 vt.
- Ad620 Etikk, 2 vt.

Akvakulturfag

- Ak200 Oppdrettsbiologi, 2 vt.
- Ak250 Oppdrettsøkonomi, 2 vt.
- Ak301 Fiskeernæring I, 3 vt.
- Ak310 Internasjonal akvakultur, 1 vt.
- Ak311 Kjemi/Biokjemi, 1 vt.
- Ak324 Teknologi og drift (Tekno. Settefisk), 2 vt.
- Ak325 Teknologi og drift, Matfisk (Tekno. Matfisk), 3 vt.
- Ak340 Fiskehelse, 2 vt.
- Ak350 Avlsarbeid, 2 vt.
- Ak400 Fiskeernæring II, 2 vt.
- Ak430 Kandidatoppgave, 4 vt.

Bedriftsøkonomiske fag

- Bø001 Forkurs i bokføring, 0 vt.
- Bø101 Innføring i investeringsanalyse, 2 vt.
- Bø150 Bedriftsøkonomisk analyse I, 4 vt.
- Bø310 Finansregnskap med årsoppgjør I, 4 vt.
- Bø330 Innføring i markedsføring, 2 vt.
- Bø350 Bedriftsøkonomisk analyse II, 4 vt.
- Bø430 Operasjonsanalyse, 2 vt.
- Bø520 Strategi og ledelse, 2 vt.
- Bø530 Bedriftsøkonomisk analyse III, 4 vt.
- Bø540 Videregående finansregnskap, 2 vt.
- Bø545 Risikostyring, 2 vt.
- Bø550 Prosjektoppgave i bedriftsøkonomisk analyse, 6 vt.
- Bø570 Anvendt finansiering, 4 vt.
- Bø620 Finansieringsteori, 2 vt.
- Bø630 Finansregnskap med årsoppgjør II, 3 vt.
- Kan40 Kandidatoppgave for Øk.adm.studenter, 2 vt.

Informatikkfag

- In102 Grunnkurs i databehandling, 2 vt.
- In105 Menneske-maskin kommunikasjon, 4 vt.
- In135 Datamodellering og databaser, 4 vt.
- In140 Systemering, 4 vt.
- In150 Programmering, 4 vt.
- In160 Videregående programmering, 4 vt.
- In212 Objektorientert utvikling, 4 vt.
- In215 Utvikling av interaktive systemer, 4 vt.
- In220 Grafisk databehandling, 4 vt.
- In230 Datamaskinarkitektur, 4 vt.
- In240 Operativsystemer, 4 vt.
- In270 Datakommunikasjon, 4 vt.
- In280 Kvalitetssikring i systemutvikling, 4 vt.
- In295 Algoritmer og datastrukturer, 4 vt.
- In310 Drift av datasystemer, 4 vt.
- In320 Strategisk bruk av IT, 4 vt.
- In330 Programmeringsspråk og kompilatorteknikk, 4 vt.
- In350 Dokumentbehandling og informasjonsstyring, 4 vt.
- In500 Hovedoppgave, 10 vt.
- In520 Prosjektoppgave, IT-administrasjon, 6 vt.
- In530 Prosjektoppgave, Systemutvikling, 6 vt.
- In601 Databasekonstruksjon, 4 vt.
- In625 Mikroprosessorteknikk, 4 vt.

Juridiske fag

- Ju210 Forvaltningsrett, 2 vt.
- Ju300 Rettslære I, 4 vt.
- Ju400 Skatterett I, 2 vt.
- Ju500 Skatterett II, 4 vt.
- Ju510 Rettslære II, 2 vt.
- Ju600 Arbeidsrett, 2 vt.

Logistikkfag

- Lo100 Innkjøpsøkonomi, 4 vt.
- Lo200 Industriell kjøpsadferd, 2 vt.
- Lo300 Logistikk I, 2 vt.
- Lo400 Logistikk II, 2 vt.
- Lo500 Logistikk III, 2 vt.
- Lo505 Innkjøpsledelse, 2 vt.
- Lo510 Verdikjedeanalyse, 2 vt.

Lo515 Produksjons- og lagerstyring, 4 vt.
Lo520 Økonomisk organisasjonsteori, 2 vt.
Lo525 Kvalitetsledelse, 2 vt.
Lo530 Ruteplanlegging I, 2 vt.
Lo600 Simulering av logistikkssystemer, 2 vt.
Lo606 Innkjøp II, 2 vt.
Lo620 Ruteplanlegging II, 2 vt.
Lo625 Produksjonsstyring, 2 vt.
Lo645 Anvendt logistikk, 2 vt.
Lo700/Lo750 Prosjektoppgave påbyggingsstudier i logistikk, 6 vt.

Matematiske fag

Mk001 Forkurs i matematikk, 0 vt.
Mk101 Innføring i matematikk, 2 vt.
Mk101a Innføring i matematikk, 2 vt.
Mk110 Grunnkurs i analyse, 5 vt.
Mk121 Matematiske metoder, 5 vt.
Mk130 Grunnkurs i statistikk, 5 vt.
Mk202 Diskret matematikk, 2 vt.
Mk211 Numeriske metoder, 3 vt.
Mk231 Statistikk I, 2 vt.
Mk240 Lineær algebra, 5 vt.
Mk250 Flerdimensjonal analyse, 5 vt.
Mk261 Anvendt statistikk, 5 vt.
Mk332 Statistikk II, 3 vt.

Revisjonsfag

Re300 Revisjon I, 2 vt.
Re500 Revisjon II, 5 vt.
Re510 Offentligrettet revisjon og regnskap, 4 vt.

Europeiske språk

- Sp301/302 Engelsk for næringslivet - (Engelsk I/Engelsk II), 2 vt. høst - 2 vt. vår
- Sp311 Tysk for næringslivet (Tysk I), 2 vt.
- Sp315 Norsk språk og kultur - (Norsk I), 2 vt.
- Sp321 Spansk I, 2 vt.

Statsvitenskapelige fag

- Sv005 Aktuelle politiske emner, 0 vt.
- Sv100 Det norske politiske og administrative system, 4 vt.
- Sv112 Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk, 4 vt.
- Sv120 Politisk teori, tilnæringsmåter og grunnlagsproblemer, 4 vt.
- Sv200 Internasjonal politikk, 4 vt.
- Sv201 Politisk adferd, 4 vt.
- Sv215 Organisasjonsteori og offentlig politikk, 8 vt.
- Sv310 Mellomfag i statsvitenskap, 10 vt.
- Sv315 Mellomfag i offentlig administrasjon, 10 vt.

Samfunnsøkonomiske fag

- Sø150 Samfunnsøkonomi, 4 vt.
- Sø300 Offentlig økonomi, 2 vt.
- Sø410 Makroøkonomi II, 2 vt.
- Sø420 Miljø- og ressursøkonomi, 2 vt.
- Sø430 Regionaløkonomi, 2 vt.
- Sø510 Næringsøkonomisk analyse, 2 vt.

Transportfag

- Tr160 Norsk samferdsel, 2 vt.
- Tr210 Transport- og lagerteknikk, 2 vt.
- Tr300 Transportøkonomi, 2 vt.
- Tr410 Kollektivtransport, 4 vt.
- Tr440 Transportplanlegging, 4 vt.
- Tr450 Kyst- og luftfart, 2 vt.
- Tr500 Europeisk transportpolitikk, 2 vt.
- Tr520 Internasjonale transporter og distribusjon, 2 vt.
- Tr530 Konsekvensanalyse, 4 vt.
- Tr550 Metode for prosjektoppgave, 2 vt.
- Tr650 Prosjektoppgave transportøkonomi påbygging, 6 vt.
- Tr810 Internasjonal skipsfart, 2 vt.

Alfabetisk kursregister

Aktuelle politiske emner, Sv005.....	165
Algoritmer og datastrukturer, In295	129
Anvendt finansiering, Bø570	117
Anvendt logistikk, Lo645	149
Anvendt statistikk, Mk261	155
Arbeidsrett, Ju600.....	138
Avlsarbeid, Ak350.....	105
Bedriftsøkonomisk analyse II, Bø350.....	111
Bedriftsøkonomisk analyse III, Bø530	114
Bedriftsøkonomisk analyse, Bø150	109
Databasekonstruksjon, In601.....	134
Datakommunikasjon, In270.....	128
Datamaskinarkitektur, In230.....	126
Datamodellering og databaser, In135	122
Det norske politiske og administrative system, Sv100.....	165
Diskret matematikk, Mk202	154
Dokumentbehandling og informasjonsstyring, In350.....	131
Drift av datasystemer, In310.....	130
Engelsk for næringslivet I, Sp301.....	161
Engelsk for næringslivet II, Sp302	162
Etikk, Ad620.....	100
Europeisk transportpolitikk, Tr500.....	178
Finansieringsteori, Bø620.....	119
Finansregnskap med årsoppgjør I, Bø310	110
Finansregnskap med årsoppgjør II, Bø630	118
Fiskeernæring I, Ak301	102
Fiskeernæring II, Ak400	106
Fiskehelse, Ak340.....	105
Flerdimensjonal analyse, Mk250	155
Forkurs i bokføring, Bø001	108
Forkurs i matematikk, Mk001.....	151
Forvaltningsrett, Ju210	135
Grafisk databehandling, In220.....	126
Grunnkurs i analyse, Mk110.....	152
Grunnkurs i databehandling, In102	121
Grunnkurs i statistikk , Mk130	153
Hovedoppgave, In500.....	132
Industriell kjøpsadferd, Lo200.....	140
Innføring i investeringsanalyse, Bø101	108
Innføring i markedsføring, Bø330	111
Innføring i matematikk, Mk101	151
Innføring i matematikk, Mk101a	152
Innkjøp II, Lo606.....	147

Innkjøpsledelse, Lo505.....	142
Innkjøpsøkonomi, Lo100.....	140
Internasjonal akvakultur, Ak310.....	102
Internasjonal politikk, Sv200.....	167
Internasjonal skipsfart, Tr810.....	181
Internasjonale transport og distribusjon, Tr520.....	179
Kandidatoppgave for Øk. adm. studenter, Kan40.....	120
Kandidatoppgave, Ak430.....	107
Kjemi/Biologi, Ak311.....	103
Kollektivtransport, Tr410.....	176
Konsekvensanalyser, Tr530.....	180
Kvalitetsledelse, Lo525.....	145
Kvalitetssikring i systemutvikling, In280.....	128
Kyst- og luftfart, Tr450.....	178
Lineær algebra, Mk240.....	155
Logistikk I, Lo300.....	141
Logistikk II, Lo400.....	141
Logistikk III, Lo500.....	142
Makroøkonomi, Sø410.....	172
Matematiske metoder, Mk121.....	153
Mellomfag i offentlig administrasjon, Sv315.....	169
Mellomfag i statsvitenskap, Sv310.....	168
Menneske-maskin kommunikasjon, In105.....	122
Metode for prosjektoppgaver, Tr550.....	180
Mikroprosessorteknikk, In625.....	134
Miljø- og ressursøkonomi, Sø420.....	173
Norsk samferdsel, Tr160.....	175
Norsk språk og kultur, Sp315.....	163
Numeriske metoder, Mk211.....	154
Næringsøkonomisk analyse, Sø510.....	174
Objektorientert utvikling, In212.....	125
Offentlig økonomi, Sø300.....	172
Offentligrettet revisjon og regnskap, Re510.....	159
Operasjonsanalyse, Bø430.....	113
Operativsystemer, In240.....	127
Oppdrettsbiologi, Ak200.....	101
Oppdrettsøkonomi, Ak250.....	101
Organisasjon, Ad150.....	97
Organisasjonsdesign, Ad605.....	99
Organisasjonsteori og offentlig politikk, Sv215.....	168
Personalledelse og arbeidsorganisering, Ad610.....	99
Politisk adferd, Sv201.....	167
Politisk teori, tilnæringsmåte og grunnlagsprob., Sv120.....	166
Produksjons- og lagerstyring, Lo515.....	144
Produksjonsstyring, Lo625.....	148
Programmering, In150.....	124
Programmeringsspråk og kompilorteknikk, In330.....	131

Prosjektoppgave i bedriftsøkonomisk analyse, Bø550	116
Prosjektoppgave påbyggingsstudier i logistikk, Lo700/Lo750	150
Prosjektoppgave transportøkonomi påbygging, Tr650	181
Prosjektoppgave, IT-administrasjon, In520	133
Prosjektoppgave, Systemutvikling, In530	133
Regionaløkonomi, Sø430	173
Rettslære I, Ju300	135
Rettslære II, Ju510	138
Revisjon I, Re300	157
Revisjon II, Re500	157
Risikostyring, Bø545	116
Ruteplanlegging I, Lo530	146
Ruteplanlegging II, Lo620	148
Samfunnsvitenskapelig metode og statistikk, Sv112	166
Samfunnsøkonomi, Sø150	171
Simulering av logistikk-systemer, Lo600	146
Skatterett I, Ju400	136
Skatterett II, Ju500	137
Spansk I, Sp321	163
Spansk II, Sp322	164
Statistikk I, Mk231	154
Statistikk II, Mk332	156
Stats- og kommunalkunnskap, Sv105	97
Strategi og ledelse, Bø520	114
Strategisk bruk av IT, In320	130
Strategisk ledelse, Ad400	98
Systemering, In140	123
Teknologi og drift (Tekno.Settefisk), Ak324	103
Teknologi og drift, Matfisk (Tekno.Matfisk), Ak325	104
Transport- og lagerteknikk, Tr210	175
Transportplanlegging, Tr440	177
Transportøkonomi, Tr300	176
Tysk for næringslivet I, Sp311	162
Tysk for næringslivet II, Sp312	163
Utvikling av interaktive systemer, In215	125
Verdikjedeanalyse, Lo510	143
Videregående finansregnskap, Bø540	115
Videregående programmering, In160	124
Økonomisk organisasjonsteori, Lo520	145

Egne notater:

Egne notater:

Egne notater:

Egne notater:

Egne notater:

Egne notater:

Egne notater:

Egne notater:

Høgskolen i Molde

P.b. 308

6401 Molde

Tlf.: 71 21 40 00

Fax: 71 21 41 00

<http://www.himolde.no>